

România literară

Săptăminal editat de
Uniunea Scriitorilor din
Republica Socialistă România

18

SUB AURA GLORIOSULUI JUBILEU

(Paginile 12-13)

ZIUA MUNCII

SĂRBĂTORIREA din acest an a zilei de 1 Mai se desfășoară în cadrul însuflețitor al aniversării a 65 de ani de la făurirea P.C.R. Oamenii muncii, întregul nostru popor întâmpină gloriosul jubileu al partidului și ziua de 1 Mai într-o vibrantă atmosferă de avânt constructiv. În linia strălucitelor tradiții ale mișcării muncitorești și revoluționare din țara noastră, în a cărei istorie eroică ziua de 1 Mai reprezintă un veritabil simbol al afirmării voinței și unității de acțiune a tuturor forțelor înaintate, progresiste, ziua muncii constituie astăzi o înaltă expresie a cinstirii efortului creator de bunuri materiale și spirituale în societatea noastră socialistă.

Marile înfăptuiri ale socialismului în România, realizările grandioase obținute îndeosebi după Congresul al IX-lea al partidului demonstrează cu puterea evidentei justetea planurilor și a programelor de dezvoltare a țării. Sînt rodul muncii întregii noastre națiuni socialiste, care își urmează cu încredere și fermitate drumul erolic spre noi culmi de civilizație și progres. „Toate marile realizări sînt, în același timp — arăta secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu — rezultatul muncii pline de abnegație a clasei muncitoare, a țărânimii și intelectualității, a tuturor oamenilor muncii fără deosebire de naționalitate, a întregului popor, care înfăptuiește neabătut politica internă și externă a Partidului Comunist Român — forța politică conducătoare a societății socialiste românești“.

Acum, în cel dintîi an al noului cincinal, 1986—1990, întregul nostru popor a trecut cu hotărîre la înfăptuirea mărețelor sarcini și hotărîri stabilite la Congresul al XIII-lea al partidului, pentru transpunerea în viață a Programului de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare spre comunism. Noua etapă de dezvoltare socială și economică a țării are ca obiectiv central, de excepțională însemnătate strategică, trecerea României de la stadiul de țară în curs de dezvoltare la un stadiu superior, de țară mediu dezvoltată. Angajîndu-se cu toate forțele în înfăptuirea prevederilor și a programelor de dezvoltare, societatea noastră socialistă înscrie în glorioasa cronică a prezentului noi fapte de muncă eroică, pentru a cinsti astfel mărețul jubileu al partidului.

Semnificațiile majore ale acestei aniversări și ale zilei de 1 Mai reprezintă astfel, în modul cel mai grăitor, o expresie a însuși înaintării națiunii noastre socialiste către luminoasele orizonturi ale socialismului multilateral dezvoltat și ale comunismului. Pătrunși de spirit revoluționar și devotament patriotic, acționînd cu înaltă răspundere în toate domeniile și sectoarele de activitate, oamenii muncii din patria noastră, întregul nostru popor își continuă munca plină de elan și de abnegație pentru a contribui într-o măsură încă mai largă la procesul general de dezvoltare a țării. Prețuirea acordată efortului creator în societatea noastră, stimularea prin toate mijloacele a inițiativei muncitorești și a eficienței productive sînt dovada deplină a înfăptuirii unei adevărate democrații a muncii. În România socialistă munca reprezintă criteriul suprem al participării la înfăptuirea Programului partidului de dezvoltare economică și socială. Noua conștiință situează munca în centrul preocupărilor sale și activitatea productivă devine un puternic factor formativ și educațional.

În vastul proces de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate rolul muncii este definit cu claritate și temeinic, asigurîndu-se astfel toate condițiile pentru sporirea efortului general de realizare a sarcinilor și obiectivelor stabilite. Aplicarea noului mecanism economic, întărirea autoconducerii și autogestiei în toate domeniile de activitate, asigurarea creșterii continue a rentabilității și eficienței economice reprezintă aspectele cele mai caracteristice ale sistemului democrației muncitorești-revoluționare din țara noastră. Este un sistem al democrației muncii, înfăptuit de Partidul Comunist Român.

„România literară“

1 MAI

Desen de MIHU VULCĂNESCU

CA O ZI CU SOARE

E-a muncii sîntă sărbătoare pe plaiurile strămoșești
Și gîndul ca un cer cu stele ni se întoarce spre trecut —
Spre-un 1 Mai plin de speranțe ce-n veci de veci
ți-l amintești.
El ne-a călit mai tare-n lupte, mai roșu steagul
ne-a făcut!

De neclintit a fost partidul și a rămas de neclintit
Cum neclintii sînt steii-albaștri cînd e furtună
în Carpați.

Trăiască 1 Mai cel liber, Coloana către înfinit!
Ideea care-n orice clipă oamenii muncii devin frați!

E țara ca o zi cu soare și-această țară sîntem noi —
Toți fiii patriei române, de-un nume și de-un crez
la fel.
Trăiască-n veci Partidul nostru, Partid de comuști
eroi,
Trăiască sfînta libertate care converge dinspre el!
Dim. Rachici

România literară

Director: George Ivaşcu. Redactor şef adjunct: Ion Horea. Secretar responsabil de redacţie: Roger Câmpăneanu.

Viaţa literară

Sub semnul omagierii P.C.R. — 65

Din 7 în 7 zile

Solidaritate
şi unitate în apărarea păcii

EVENIMENT central în viaţa social-politică a ţării. Congresul Uniunii Generale a Sindicatelor din România a constituit o puternică manifestare a democraţiei muncitoreşti-revoluţionare, ca amplă tribună de expresie a unităţii oamenilor muncii, a hotărârii lor ferme de infăptuire neabătută a politicii interne şi internaţionale a partidului.

Intreaga desfăşurare a lucrărilor a fost marcată de Cuvîntarea rostită la deschiderea congresului de secretarul general al partidului, tovarăşul Nicolae Ceauşescu. O cuvîntare, în care şi-au găsit o strălucită împletire evocare istorică a rolului sindicatelor în desfăşurarea procesului revoluţionar, analiza pătrunzătoare a sarcinilor actualei etape şi reliefarea obiectivelor fundamentale ale dezvoltării, manifestarea voinţei fierbinţi de pace a poporului român, reafirmarea sentimentelor de solidaritate internaţională a oamenilor muncii, cu rezonanţă şi mai amplă acum, în ajunul zilei de 1 Mai şi a celei de a 65-a aniversări a partidului. De altfel, recunoaşterea însemnătăţii acestui document şi-a găsit expresie în Hotărârea Congresului de adoptare a Cuvîntării drept program de acţiune şi muncă al sindicatelor din România.

Infăptuirea obiectivelor privind dezvoltarea economico-socială a ţării se poate realiza cu succes numai în condiţii de pace. Aceasta este ideea de bază a Cuvîntării. Şi tocmai în virtutea acestei îndatoriri supreme faţă de propriul popor şi, în acelaşi timp, în numele celor mai înalte interese ale întregii umanităţi sînt abordate aspecte esenţiale ale situaţiei internaţionale actuale deosebit de grave, proiectindu-se o puternică lumină asupra căilor de dezamorsare a incendiului, de deschidere a unor orizonturi noi, de înţelegere, desfundare şi colaborare internaţională.

Pornind de la realitatea că principala primejdie la adresa păcii o constituie faptul că toate evenimentele se desfăşoară pe terenul atît de grav minat de continuarea frenetică a cursei înarmărilor, Cuvîntarea subliniază încă o dată problema fundamentală a epocii noastre: trecerea la dezarmare şi, în primul rînd, la dezarmare nucleară. În lumina acestui imperativ suprem este exprimat sprijinul deplin acordat de ţara noastră programului U.R.S.S. privind distrugerea, pe etape, a armelor nucleare, reliefîndu-se totodată necesitatea realizării în cel mai scurt timp a unui acord privind oprirea amplasării de noi rachete în Europa şi, apoi, eliminarea celor existente. „România — se arată în Cuvîntarea tovarăşului Nicolae Ceauşescu — consideră că este necesar să se treacă la elaborarea unui program general de dezarmare, în centrul cărui să se afle dezarmarea nucleară, dar care să cuprindă toate armele, clasice, reducerea armamentelor, a trupelor, a cheltuielilor militare. Numai pe această bază se vor crea condiţii mai bune pentru întărirea încrederii şi realizarea de progrese în dezarmarea nucleară, în reducerea pericolului de război, în asigurarea păcii”.

Ținînd seama de aceste cerinţe, Statelor Unite ale Americii le este adresat apelul de a se alătura moratoriului propus de U.R.S.S. şi de a înceta experienţele nucleare. Totodată, de la tribuna Congresului Uniunii Generale a Sindicatelor din România a fost exprimată profunda îngrijorare şi condamnare a acţiunilor agresive ale S.U.A. împotriva Libiei — acţiuni ce nu îşi pot găsi nici o justificare, căci terorismul nu se poate combate tot prin terorism, iar disputele nu se rezolvă prin raidurile bombardierelor. O asemenea cale nu poate decît să declanşeze un infernal cerc vicios, de riposte şi contrariposte, să ducă la deteriorarea gravă a relaţiilor internaţionale, la escaladarea violenţei şi creşterea primejdiei unui conflict de mari proporţii.

INSUŞINDU-ŞI în unanimitate ideile Cuvîntării secretarului general al partidului, Congresul sindicatelor a adoptat „Apelul” adresat oamenilor muncii, organizaţiilor centrale sindicale din ţările europene, S.U.A. şi Canada, de pe alte continente, în vederea intensificării luptei pentru dezarmare, colaborare şi pace. Sindicatelor din România, ca şi întregii noastre mişcări muncitoreşti, le-a fost înaltdeosebit caracteristică spiritul solidarităţii internaţionale — şi tocmai în acest spirit „Apelul” adoptat de Congres, materializînd ideile directoare ale tovarăşului Nicolae Ceauşescu, desfăşoară în faţa tuturor organizaţiilor sindicale din lume, a tuturor oamenilor muncii un cuprinzător, judicios şi eficient program de acţiune.

Sînt, astfel, desemnate ca obiective ale mobilizării luptei oamenilor muncii infăptuirea unui program complex de dezarmare generală, avînd în centrul său dezarmarea nucleară, oprirea şi reducerea la jumătate a cheltuielilor militare, lichidarea bazelor militare şi retragerea trupelor de pe teritorii străine, desfiinţarea concomitentă a N.A.T.O. şi a Tratatului de la Varşovia, eliminarea folosirii forţei şi ameninţării cu forţa în relaţiile internaţionale. În acest spirit, în „Apel” se spune: „Ca organizaţii sindicale, al căror obiectiv fundamental îl constituie apărarea intereselor majore ale celor ce muncesc — în primul rînd salvagardarea păcii — considerăm că acum, în Anul Internaţional al Păcii, ne revine îndatorirea să ne intensificăm eforturile şi să acţionăm împreună, pînă nu este prea tîrziu, pentru îmbunătăţirea climatului politic în Europa şi în întreaga lume, pentru a impune eliminarea definitivă a pericolului autodistrugerii nucleare, asigurarea dreptului sacru al oamenilor, al popoarelor la viaţă, la pace, la dezvoltare liberă şi independentă”.

Este o chemare vibrantă, în care se regăsece ecoul voinţei fierbinţi de pace a poporului nostru, înţelegătoare strategie a păcii elaborată de secretarul general al partidului, tovarăşul Nicolae Ceauşescu.

Cronicar

2 România literară

● În cadrul manifestărilor organizate în cinstea aniversării a 65 de ani de la făurirea P.C.R., Comitetul de cultură şi educaţie socialistă al Municipiului Bucureşti şi Asociaţia Scriitorilor din Bucureşti au organizat, la clubul Intreprinderii de Confecţii şi Tricotaje Bucureşti, joi 24 aprilie 1986, simpozionul pe tema: „Literatura română contemporană — reflectare artistică a realităţilor socialiste”.

Au participat: Ghită Florea, preşedintele Comitetului de cultură şi educaţie socialistă al Municipiului Bucureşti, Ion Dodu Bălan, Eugen Simion, Mihai Ungheanu, Paul Anghel, Nicolae Dragoş, Dinu Săraru.

În încheiere a fost prezentat un recital de poezie patriotică şi revoluţionară susţinut de actorii ai teatrelor bucureştene: Catinel Paraschivescu, Rodica Sanda Tuţianu, Mircea Jida, Mihaela Moisescu.

● La studioul „Gh. Sîncăi” din Capitală, cu sprijinul cenaclului literar „G. Călinescu” al Academiei, a avut loc o manifestare literară dedicată aniversării a 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român şi zilei de 1 Mai.

S-a desfăşurat un simpozion intitulat „Partid al clasei muncitoreşti”, la care au luat cuvîntul Gh. Marinescu-Dinivor, secretarul studioului respectiv, şi Teodor Siferovici, directorul Muzeului Theodor Aman. A fost lansat volumul de proză „Familia fără nume” de Marcella Vrancea, apărut în Editura „Scrisul Românesc”, despre care a vorbit Ion Petropin, secretarul cenaclului literar „G. Călinescu”. A urmat un recital de poezie patriotică dedicat patriei, partidului, susţinut de membrii studioului „Gh. Sîncăi” şi ai cenaclului literar „G. Călinescu”.

● Cu sprijinul Asociaţiei Scriitorilor din Timişoara, la Casa pionierilor şi Şoimilor Patriei din acest municipiu şi la Intreprinderea mecanică Topleţ s-au desfăşurat două festivaluri literare, în întîmpinarea jubileului Partidului, în cadrul cărora Mircea Şerbănescu a vorbit despre dezvoltarea literaturii pentru copii şi tineret în Banat, în ultimele decenii. Participanţii au ascultat pagini din romanul „Fîntina cu apă vie” de Mircea Şerbănescu, în lectura autorului.

● Sub genericul „Partidului, inima şi versul”, la Cercul U.N.I.C.E.F. din Craiova, de pe lângă Casa pionierilor şi Şoimilor Patriei, s-a desfăşurat, în cinstea celor 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român, o seară literară cu prilejul căreia a fost organizată masa rotundă cu tema „Comuniştii, eroi ai unor cărţi literare îndrăgite”.

În spiritul
colaborării

● Cu prilejul vizitei pe care au întreprins-o în ţara noastră, scriitorii Andrei Neff şi Jaroslav Veis au avut, miercuri, 23 aprilie a.c., o întîlnire de lucru la Casa Scriitorilor „Mihail Sadoveanu” din Capitală.

Oaspeţii au fost salutaţi de Ion Hobana, secretar al Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România.

La discuţii, au participat: Voicu Bugariu, Ovid S. Croimăniceanu, Eduard Jurist, Victor Kernbach, Mihaela Moisescu, Adrian Rogoz, Nina Stăneulescu şi Teofil Bălaş, şeful secţiei relaţiilor externe a Uniunii Scriitorilor.

A fost de faţă Miroslav Krajny, directorul Casei Culturii R.S. Cehoslovace de la Bucureşti.

Au luat cuvîntul tinerii scriitori Florea Miu şi Petre Ivancu.

● La Intreprinderea de textile „Flamura Roşie” din Capitală, cu sprijinul comitetului U.T.C. din cadrul unităţii respective, cenaclul literar „G. Bacovia” a iniţiat un moment poetic dedicat Partidului Comunist Român.

A avut loc un recital de poezie patriotică susţinut de Valeria Deleanu, Maria Zimniceanu, Lucia Monoranu, Minodora Hirsu, Nastasia Maniu şi Gabriel Bacovia, secretarul cenaclului. Manifestarea a fost condusă de prozatorul Florentin Popescu, redactor la Editura „Albatros”.

● În prezenţa secretarilor cenaclurilor literare „Mihai Eminescu”, „Femina”, Studioul de literatură şi arte „Lucian Blaga” şi Clubului sindicatelor sanitare, în întîmpinarea jubileului Partidului şi a zilei de 1 Mai, cenaclul literar „Ion Creangă” din sectorul 2 al Capitalei a organizat o seară literară.

Au luat cuvîntul, subliniind succesele literaturii noastre în anii socialismului, Anghel Traandaf, Titus Popescu, Costin Monea, Eugenia Holnog, Titus Girbea, Saustiu Sigartău, Ovidiu Constantinescu, Ana Lungu, Ştefan Cirstoiu şi Al. Clenciu.

În încheiere, Dan Smintinescu a subliniat contribuţia cenaclurilor literare la dezvoltarea poeziei şi a altor genuri literare.

● Pe lângă Biblioteca judeţeană Timiş, cu sprijinul Asociaţiei Scriitorilor din Timişoara, a luat fiinţă un cerc de proză. În cadrul primei şedinţe au vorbit Sofia Arcan, Horia Ungureanu, Ion Anghel, Gheorghe I. Tohăneanu, Maria Pongracz, Nicolae Danciu Petniceanu, care au prezentat romanele şi cărţile de nuvele şi schiţe în care apar, în centrul acţiunii, eroii comunişti ai zilelor noastre.

● La Casa Universitarilor din Timişoara, sub auspiciile Asociaţiei Scriitorilor, s-a desfăşurat o masă rotundă în întîmpinarea a 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român. Au luat cuvîntul Alexandru Jelebeanu, Cornel Ungureanu, Marian Odangiu, Vasile Popovici, I.D. Teodorescu, Aurel Turcuş.

● Sub genericul „Ani de luptă eroică, ani de măreţe împliniri, 65 de ani de glorioasă înfăptuire sub conducerea P.C.R.”, la liceul industrial nr. 1 din Cimpulung Muscel şi la liceul „Vlăicu Vodă” din Curtea de Argeş s-au desfăşurat mese rotunde, la care au participat scriitorii argeşeni Ludmila Ghiţescu, Otilia Nicolescu, Dan Rotaru.

● Consiliul Uniunii Asociaţiei Studenţilor Comunişti din Centrul Universitar Bucureşti a organizat, în ziua de 25 aprilie, spectacolul omagial „Anii luminoşi ai studenţiei noastre”, dedicat celei de a 65-a aniversări a făuririi Partidului Comunist Român, realizat cu sprijinul Centrului Universitar Bucureşti, şi integrat Festivalului naţional „Cîntarea României”.

Spectacolul literar-artistic s-a desfăşurat în Sala Operei Române.

● La Muzeul Satului şi de artă populară a avut loc, în cinstea aniversării partidului şi zilei de 1 Mai, o seară cultural-artistică sub genericul „Şezătoarea bănăţeană”.

Au participat cunoscuţii creatori populari, scriitorii Maia Belciu, Ion Budescu, Cornelia Ştefănescu, alţi oameni de artă şi cultură.

● În cinstea glorioşului jubileu al Partidului, Filiala Ploieşti a Societăţii de Ştiinţe Filologice a editat un „Buletin literar” în care este inclus şi începutul unui dicţionar al literaturii, în Prahova. Sînt publicate fişele a numeroşi scriitori prahoveni.

● În cinstea împlinirii a 65 de ani de la crearea P.C.R., la Filatura Românească de bumbac, sub titlul „Ce-ţi dorec eu ţie, dulce Românie”, luni 21 aprilie 1986, a avut loc, în organizarea Comitetului sindical pe întreprindere, o acţiune culturală la care au participat: Ion Iuga, Dan Laurenţiu, Bogdana Boeru, Doliana Rogoz, Nicolae Ulieru.

În încheiere, a cîntat muzică folk — Ducu Bertzi.

● A VIII-a ediţie a Festivalului Cîntecului ostăşesc „Te apăr şi te cînt, patria mea”, organizat de Ministerul Apărării Naţionale îşi propune să lanseze creaţii militante, revoluţionare, care să exprime climatul de puternică angajare a armatei, asemenea întregului popor, în infăptuirea sarcinilor stabilite de Congresul al XIII-lea al Partidului.

Festivalul (la care se vor prezenta cîntece patriotice, marşuri şi piese de muzică uşoară) este deschis tuturor poezilor şi compozitorilor profesionişti şi amatori.

Lucrările semnate cu un motto, ce va fi reprodus pe un plic conţinînd numele şi adresa autorilor, vor fi trimise pînă la 31 mai a.c., pe adresa: Casa Centrală a Armatei, strada Constantin Mille nr. 1, sectorul 5, cod 70701 cu menţiunea „Pentru concursul Cîntecului ostăşesc”.

Întîlniri cu cititorii

● Sub egida Comitetului U.T.C., la Casa Tineretului din Timişoara, a avut loc o manifestare literară sub genericul „Dreptul la timp — omagiu lui Nichita Stănescu”.

A avut loc un simpozion la care au luat cuvîntul Anghel Dumbrăveanu, prof. dr. Gh. I. Tohăneanu, Marian Odangiu, Crîşu Dascălu, Mircea Mihăies, Valentin Tudor — simpozion urmat de un concurs avînd ca tematică

viaţa şi opera marelui poet şi un recital „Întîlnire cu Nichita”, prezentat de actorul Mircea Belu, de la Teatrul Naţional din Timişoara — recital prefăcut de Marian Odangiu.

● La şedinţa recentă a Cenaclului Asociaţiei Scriitorilor din Timişoara şi al revistei „Orizont” a citit un grupaj de poeme Marcel Turcu. Referatul a fost susţinut de Cornel Ungureanu. Au participat la discuţii: Anghel Dumbrăveanu, conducătorul şedinţei, Ştefan Maliţa, Aurel Turcuş, Brîncuţa Armanca, Leca Crişovan, Vasile Popa, Marian Odangiu, Rodica Opreanu, Ioan Viorel Boldureanu.

● Primele trei şedinţe din acest an ale Cenaclului de limba sîrbă al Asociaţiei Scriitorilor din Timişoara şi al revistei „Knijevni Jivot”

● Mihai Negulescu — PUTEREA ACESTUI PĂMÎNT. Versuri grupate în ciclurile O (tinereţe fără egal), Biografia unui înn, Insemn al dăinuirii noastre, Zidirea de pace, Manuscris. (Editura Militară, 152 p., 9,75 lei).

● Marian Popescu — CHEI PENTRU LABIRINT. Eseu despre teatrul lui Marin Sorescu şi al lui D.R. Popescu, prima carte a tinărului critic. (Editura Cartea Românească, 260 p., 12 lei).

● Paul Eugen Banciu — MUFLOFUL Roman. (Editura Facla, 260 p., 15,50 lei).

● Ioan Tepelea — SEMNUL MISCĂRII. Versuri, cu un cuvînt înainte de Al. Andrioiu. (Editura Militară, 96 p., 7,75 lei).

● Iosif Sava — PRIETENII MUZICII. Eseuri. (Editura Albatros, 342 p., 15 lei).

● Marin Mihalache — CORNEL MEDREA. Microalbum în seria „Pygmalion”. (Editura Meridiane, 112 p., 27 lei).

● Aurelian Titu Dumitrescu — ANTUMELE, 4. 5. Versuri cu o prefaţă de Radu G. Tepeşu (Editura Litera, 72 p., 18 lei).

● Mircea Pospai — REINTILNIREA NEAŞTEPTĂTA. Roman. (Editura Serisul românesc, 244 p., 12 lei).

● Liliana Grădinaru — SIMFONIA ANOTIMPURILOR. Versuri cu un cuvînt înainte de Iliriu Căndroveanu. (Editura Litera, 61 p., 20 lei).

● Silvia Jemna — DRAGOSTE POVESTE VECHIE. Cinci povestiri. (Editura Litera, 136 p., 14 lei).

● Emil Bejan — SEMNE DE DRAGOSTE. Versuri. (Editura Litera, 56 p., 15 lei).

● Constantin Pănescu — CARIATIDEI LUBIRII. Versuri (Editura Litera, 80 p., 20 lei).

● Boris Marian — NUMELE PROFESORULUI. Versuri. (Editura Litera, 64 p., 10 lei).

● *** — CADRAN SOLAR. Volum selectiv din creaţia cenaclurilor literare din Oltenia, cuprinzînd cicluri de versuri de: Florea Florescu (Poeme cu griu), Traian Lungu (Cocori răzleţi), Dora Cărbunescu (Chemare), Bucur Demetrian (Locuinţa poetului), Nicolae Dorobanţu (Din nou despre ninsori), Ion Popescu (Extazul păsării de rouă), Petre Tănăsoaica (Amurg între iubiri), Ştefan Tunsolu (Amiază tirzie). (Editura Scrisul Românesc, 208 p., 14,50 lei).

LECTOR

● Pentru o şi mai promptă reflectare în cadrul acestei rubrici a ultimelor apariţii, rugăm editurile şi autorii să ne trimită exemplare de semnal.

au programat o dezbatere în jurul romanului lui Svetomir Raicov, „Trifoi” cu patru foi”, apărut la Editura „Kriterion”, o discuţie în jurul unei piese de teatru avîndu-l ca autor pe Gioca Jupunski, şi, respectiv, o întîlnire cu elevii liceului de filologie-istorie din Timişoara, conduşi de prof. Manoil Golub, directorul adjunct al liceului, şi prof. Gioca Mirianici.

La întîlnire a participat şi un grup de studenţi de la Facultatea de Filologie, secţia limba şi literatura sîrbă din cadrul Universităţii Bucureşti, îndrumaţi de lector univ. dr. Victor Vescu.

1921-1986

Şantierul unanim

CIND după o zi de lucru, doreşti să te destinzi, deschizi aparatul de radio sau televizorul şi te desfeţi înaintea unor inedite universuri de sunori şi de imagini ale ga-

maxiei noastre, de pe toate meridianele globului terestru pînă la infinitele spaţii aeriene, interastrale. Dar iată! o altă feerie este oglindirea, pe ecran, a procesului de muncă de pe şantierele patriei.

Pămîntul, de la un capăt la altul al ţării, este punctat de centrele arheologice în care se descoperă mereu mai densă, prezenţa, după cucerirea romană, a aşezărilor dacice, pînă dincolo de perimetrul ei şi de hotarele de astăzi. Începute cu aproape un secol în urmă, de Grigore Tocilescu, continuate de o echipă formată de şeful ei, Vasile Pârvan, echipă ce i-a continuat opera fecundă pînă şi în timpul zilelor noastre, niciodată săpăturile nu s-au extins ca în acestea, cu rezultatele cele mai spectaculoase, dovedind irecuzabil continuitatea neîntreruptă, de aproape două milenii, a dacoromanismului pe aceste meleaguri şi unde nu te-ai aştepta.

Alături de această recucerire ştiinţifică a spaţiului nostru formativ se mai cîştigă la vedere orizonturile largi ale terenurilor arabile, răscolite de zeci de mii de tractoare şi alte unelte mecanizate, avîrşind sezonier toate muncile nu de multă vreme efectuate, din greu, cu braţele omului şi cu opintirea vitelor.

Ne putem mîndri şi bucura că toată această apăratură nouă este fabricată în uzinele noastre, ale căror produse suplimentare acoperă o bună parte din comerţul nostru exterior. Spectacolul furnalelor ridicare în toate judeţele ţării, într-o concepţie armonizatoare, ne oferă şi mirajul ce nu l-au cunoscut înaintaşii noştri, al multiplelor jocuri de lumină şi fosforescenţă, minuite de muncitorii cu căşti şi măşti de protecţie, înfruntînd cele mai ispititoare activităţi.

Într-adevăr, alta este treaba noastră, a sedentariilor studioşi, în miini cu cartea şi cu condeiul, aplicaţi asupra unor probleme ce nu comportă alte riscuri decît acelea ale autonemulţumirii faţă de rezultatele scontate. Ne simţim însă în inferioritate faţă de cei ce scot dintr-un bob o sută sau transformă minereurile în metale şi pe acestea în unelte şi maşini, fără greş. Batem adesea pasul pe loc, conştienţi că ne punem probleme insolubile, pe cînd tovarăşii noştri de pe ogoare şi din uzine se luptă cu succes mereu mai vădit, spre a transforma ţara noastră, în curs de dezvoltare, într-una desăvîrşit industrializată, încă înainte de încheierea secolului nostru.

Cei mai vîrstnici dintre noi nu vom apuca acest liman al şantierului unanim, însufleţit de îndemnul şi exemplul tovarăşului Nicolae Ceauşescu, care în intervalul dintre al IX-lea şi al XIII-lea Congres al Partidului a dinamizat oamenii muncii din toate sectoarele: industrial, agricol şi intelectual.

Preşedinte de onoare şi membru titular al Academiei Republicii Socialiste România, tovarăşul Nicolae Ceauşescu şi tovarăşa Elena Ceauşescu, de

asemenca titulară a acestui înalt for şi preşedinte al Consiliului Naţional pentru ştiinţă şi tehnică, au întinerit şi bătrîna noastră instituţie. Nu vreau să trecem nici drept obsecvicioşi, nici drept hiperbolici. Să fim cît mai clari. În trecutul ei, vechea Academie Română îşi impusese o confortabilă limită de vîrstă pentru exercitarea activităţilor creatoare. Cîte un profesor ilustru, ca Mihail Dragomirescu, creator de sistem estetic original, chemat să ia parte la şedinţe, deşi nu depăşise etatea de 65 de ani, era trecut în categoria marginală de membru onorific, adică de figurant. Nu i se acorda nici dreptul rostirii unui discurs de recepţie, nici cinstea unui răspuns-elogiu al meritelor ştiinţifice.

OR, noua Academie a primit în sînul ei, ca titular, pe marele savant Henri Coandă, octogenar, cu toate onorurile convenite şi cu sarcinile corespunzătoare. În acelaşi interval de însufleţită cercetare ştiinţifică, au mai fost aleşi ca membri titulari şi alţi octogenari: dr. Ana Aslan, creatoarea unor noi metode geriatrice, Cristian Mateescu, constructor, hidraulician şi planificator al electricităţii, Vintilă Mihăilescu, eminent geomorfolog. Numeroşi sînt mai ales titularii din preajma vîrstei de 70 de ani, adică dincoace sau dincolo de limita de vîrstă a pensionării profesorilor universitari. Numai la secţia noastră, de ştiinţe filologice şi arte, au fost titularizaţi în 1974 doi membri născuţi în 1902. Nu este un act, ca să zic aşa, de îngăduinţă, ci de dreptate, cînd titularii cei mai vîrstnici, uneori nonagenari, ca Iorgu Iordan, participă activ la lucrările secţiei.

Se pare că activitatea intelectuală, prelungită la vîrste foarte înaintate, este una din condiţiile chiar ale longevităţii. Departate de a fi o instituţie gerontocrată, noua Academie a făcut primiri de membri corespondenţi foarte tineri şi i-a promovat în interval titulari, pe măsura lucrărilor.

Paralel cu Academia Republicii Socialiste România funcţionează Academia de Ştiinţe Sociale şi Politice, Academia de Ştiinţe Medicale şi Farmaceutice, Academia de Ştiinţe Agricole şi Forestiere. Aşa cum nu se somează în agricultură, nici în industrie, în acelaşi ritm se lucrează ştiinţific şi în aceste Academii, cu programe planificate în perspectivă şi riguros respectate.

Dacă ambiţia unor echipe de muncitori manuali şi agricoli este aceea de a spori producţia, aceeaşi rivnă domneşte şi în instituţiile de cultură şi de cercetare ştiinţifică din întreaga ţară. Volumul tot mereu mai mare de lucrări originale, în toate domeniile ştiinţelor naturii şi ale omului, este rezultatul acestui avînt creator.

Am fi nedrepti dacă am uita noua viaţă ce însufleţeşte aşa-zisele arte minore: ceramica, ţesăturile naţionale, încrustările în lemn şi în piatră, muzica populară, horele şi dansurile naţionale, mult preţuite, în acelaşi interval, peste graniţă şi în celelalte continente. Pan-n-a murit şi naiul lui, în miini iscusite, a delectat toate meridianele.

Şerban Cioculescu

VASILE DOBRIAN: Flori roşii

TRIPTIC JUBILIAR

Patrie

Frumoasă-i ţara ca un măr domnesc,
în care Domnii altor generaţii
şi-au aşezat oştenii şi penaii
de-a lungul hărţii cu hotar firesc.

Frumos e mărul rotunjit în pom
precum această luptătoare ţară
ce-a scos neghina din ogor afară
şi griul sfînt l-a prefăcut în om.

Popor

Frumos e omul patriei de-acum,
stelar în mină şi solar pe schele,
cel ce-a făcut din piepturi santinele
să-i fie vremii platoşă la drum.

Şi-ntregul nostru primenit popor,
în strai de lucru şi-n rozalbe vise,
e ca un măr cu braţele deschise,
din muguri pină-n rodul visător.

Partid

Frumos e rodul copt-îmbujorat
ce-şi află miezul intru tot şi toate
şi-i spunem ţară sau partid — sau poate
prezent înalt cu trup înaripat.

Aşa-i partidul: roşul apogeu
spre care suie galbenul şi-albastrul,
ivind — cum zilei îi răsare astrul —
un purpuriu, pe steaguri, jubileu...

Andrei Ciurunga

Scriitorii despre Întîi de Mai

ÎNTIMPLAREA fericită sau întâmplarea destinului a voit ca la Congresul Internațional Socialiste din 1889 să se decidă ca ziua de 1 Mai să devină sărbătoarea muncitorilor de pretutindeni. La noi tradiția populară omagia cu veselie, din vechime, în ziua de 1 Mai sărbătoarea reînnoirii naturii, cunoscută sub numele de Armindenii. Așa se face că în 1890, cînd „partida muncitorilor” a organizat, la București, cea dintîi sărbătoare a zilei de 1 Mai, succesul a fost eclatant. Vechii sărbători a Armindenului i se adaugă, acum, o nouă semnificație. Omagiului de bucurie adus naturii reînscute în soarele primăverii i se suprapune o tonalitate gravă, cea adusă luptei muncitorești pentru renașterea socială. Așadar, din 1890 încoace, ziua de 1 Mai simbolizează, la noi, această dublă renaștere. E un simbol emoționant al speranței, mult îndrăgît și venerat în istoria luptei pentru mai bine a mișcării socialiste și muncitorești din țara noastră. În 1890, atunci cînd Întîiul de Mai a fost sărbătorit pentru prima oară, numai la București manifestarea ce a avut loc la grădina Filaretului s-a bucurat de participarea, atunci foarte numeroasă, a peste cinci mii de persoane. Apoi, an de an, amploarea manifestării în București și în alte orașe din țară a crescut în intensitate, pînă la cea grandioasă, legendară demonstrație de 1 Mai 1939, cînd, sub conducerea tovarășului Nicolae Ceaușescu, în Capitală forțele muncitorești au militat împotriva fascismului, pentru independența țării, pentru apărarea drepturilor de clasă ale celor ce muncesc. Devenise o tradiție, mereu înțreținută și invigorată, ca de 1 Mai muncitorii să-și numere rîndurile, să-și înalțe glasul comun pentru afirmarea revendicărilor lor sociale. Cu drapelul în frunte, în sunetul imnului muncitoresc, coloanele de manifestați străbăteau arterele principale ale Capitalei sau ale orașelor de provincie, demonstrînd forța și decizia în luptă, speranța unanimă. În culele acestora vibra, atotputernică, conștiința solidarității cu cei ce muncesc din întreaga lume. Speranța în triumful emancipării sociale s-a realizat la noi odată cu revoluția de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă de la 23 August 1944. Tradiționala sărbătoare a lui 1 Mai a căpătat o altă, înnoitoare, semnificație emoțională, în care aspirația spre mai bine și solidaritatea internațională au rămas constante invariabile. Nu numai simbolice dar și efective.

Scriitorii noștri, pe care Gherca îi nu-

mise nimerit „proletari ai condeiului”, au cîntat mereu sărbătoarea primăverii emancipatoare. Mai înainte, începînd cu Cezar Bolliac, au omagiat Armindenii. Apoi, din 1890, s-au alăturat, înfrățiți, muncitorilor, participînd la o sărbătoare care era, prin simbolul ce îl reprezenta, și a lor. Au înțeles adevărul aprecierii lui Gherca din 1891: „Serbarea de 1 Mai e prima și adevărata manifestare a păcii, iubirii și frăției între popoare”. Sau aceea a lui Ioan Nădejde, din 1898: „Fie ca marea sărbătoare a lui Întîi de Mai să fie muncitorimeii noastre ca trimbița [...] Fie ca la tunetul acestei trimbițe... să se însufletească de duhul de luptă contra oricărei aspirări și ingenușchierii, contra oricărei nedreptăți și injosiri!”. De la senzitivul Traian Demetrescu ne-au rămas incantațiile acestei sărbătoriri, transcrise înfrigurat în 1896: „În Mai, cînd rozele-nfloresc / Scăldate-n aurul din soare, / Popoarele sărbătorește / A muncii sfîntă sărbătoare // Și-nbătrînită omenire / În nedreptăți și în dureri, / E tinără ca-ntr-o fire / Sub cerul dulcei primăveri. // Din idealurile voastre, / O visători flămînzi și goi, / Vor răsări ca niște astre, / Senine lumi cu oameni noi; // Și-n vremile acelea sfînte, / Pămîntul poate va fi rai: / Vor răsuna mai dulci cuvinte / În cîntecele lor de Mai!” Emoționante sînt și cele două strofe ale poeziei **Cu flori** ale sfîntului Șt. O. Iosif, publicată în „Lumea nouă” din 1898: „Cu flori natura s-a gătit / Și innuri păsărilor cîntă — / Gătiți-vă și voi cu flori, / E Zi-ntîi de Mai, serbare sfîntă // Veniți cu toții să cîntăm / Și frați să fim, să-nțindem hora — / Să filite stîndardul roș, / Măreț deasupra tuturor”. Iar Elena Farago, în 1902, exclamă liric în **Vorbe de îndemn**: „E zi-Întîi de Mai, tovarăși, în el serbăm unirea / În el serbăm nădejdea, prin care sîntem frați; / Vă-nțindem cu drag mina și miinile ne dați, / Prin noi, de noi adusă veni-va mințuirea”. Să mai amintim stihurile de prin 1936 ale lui Bacovia din poezia **Spre primăvară**: „Din streșini picură... / Și-un zvon de vremuri mari / Să mai surid numai o clipă / Sculați ai muncii proletari! // Din zările ce se deschid / Se duc neînțeleși ghețari — / Sculați ai muncii proletari!”

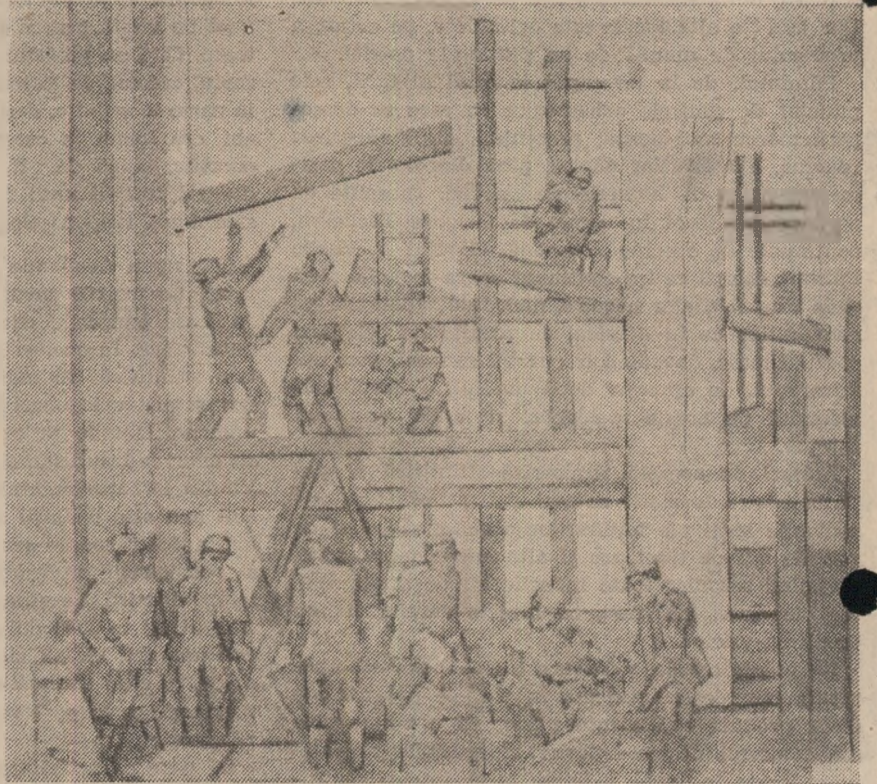
MÎNTUIREA visată și așteptată sau zvonul vremurilor mari a venit la 23 August 1944. Scriitorii au știut s-o prăznuiască și s-o vestească. Mihail Sadoveanu i-a dat glas de recunoaștere și recunoștință la 1 Mai 1945, în articolul **Biruînța soarelui nou**:

„Se întâmplă că faptele mari ce se petrec în aceste zile cum n-au mai fost în istoria omenirii, că faptele acestea mari ilustrează vechiul simbol. Fiara e doborîrită; soarele democrației învie, bucurînd lumea după atîta întuneric și după atîtea crude suferinți. 1 Mai, ziua libertății muncitorilor cu brațul și cu mintea, ziua piinii pentru toți, a bucuriei de a trăi în pace, se substituie vechiului vis miitic al omenirii triste de altădată”. Tot atunci Perpessicius scria: „Căci cu acest 1 Mai, al anului acesta, intrăm, cu adevărat într-o nouă zodie...” Și în același an al aceluiași zile, într-un alt articol, criticul nota emoționat de nădejdea în biruînța care a venit: „Odată cu biruînța soarelui, la capătul acestei primăveri întîrziate, salut în această zi de 1 Mai, înfiul fără de cătușă, din luna noastră istorie, triumful atîta vreme aminat, al muncii”. Poetul Al. Philippide a ținut și el să salute ceea ce s-a numit, pe bună dreptate, primul 1 Mai liber. „Anul acesta, pentru prima oară, ziua de 1 Mai se poate serba în chip slobod, fără nici o constrîngere și fără nici o restricție. 1 Mai, anul acesta, își capătă adevărata lui semnificație de sărbătoare a omului muncitor [...] Această adîncă și rodnică solidaritate umană, care în cercul aceluiași națiuni înfrățește pe indivizi și-i fortifică prin forța colectivă, această solidaritate care, peste granițele strîmte, unește pe oameni într-o vastă familie, această frumoasă realizare umană care ridică pe om deasupra animalului desființînd ura și conflictul bazat pe instinct, solidaritatea aceasta trebuie să fie, împreună cu datorria de a mătura gunoaiile reacționare, gîndul suprem ce însufletește înția zi de Mai din acest an, ziua înfrățirii creatoare”. Iar Mihail Beniuc rostește îndemnul:

„Ei, / muncitorilor! / A voastră e ziua mareață; / Din străbunul Arminden / Răsare azi pretutindeni / O nouă viață / [...] De-a pururi pe veci, totdeauna rămîne înfipt, pe cetatea primăverii / Drapelul tău, Libertate!” În 1958 Miron Radu Paraschivescu a evocat, cu emoția încă proaspătă, acel memorabil dintîi 1 Mai liber: „Păstrez printre hirtii o fotografie luată cu acel prilej și constituie, cred, un document de preț. Eram încă în război, orașul mai purta pecetea bombardamentelor, hainele oamenilor arătau ponosile, pingelele sparte și mulți din cei ce defilau sub flamurile larg desfășurate nu mîncaseră de multe săptămîni pe săturate. Și totuși se citea pe fețele tuturor o fericire fără margini, sentimentul unei victorii pe care cu greu l-aș putea exprima în cuvinte, dar pe care l-a exprimat mai bine decît mine, în fapte, istoria care a urmat.” În mai 1946, Galaction scria și el: „Cuvîntul acesta a fost miraculos, din an în an. Azi, Întîi Mai este ziua de universală înțînire a tuturor nădejzilor în mai multă omenie și în mai multă dreptate a vieții omeniești. O credem, o dorim, o așteptăm azi mai mult decît oricînd...”

Așteptare și deziderate înfăptuite. Iar scriitorii continuă să se solidarizeze, în gînd și în fapt, de Ziua Muncii, cu truzitorii de pretutindeni. Ca în acest în-nobilat **Soare în Mai** de Nichita Stănescu: „Atîția arbori tineri înmuguriți în lume / cu tine laolalt au crescut din Mai în Mai. / Cîntă miinile acelea ce i-au sădit anume / Și soarele pe care făptura mi-o creștai // ...Și-atîția oameni simpli, priviri catifeline / cu tine laolaltă și urcă-n soare. Știu: / e primăvara noastră. / O, suflete, în tine / meandre de lumină își sună unda viu.”

Z. Ornea

RODICA LAZĂR: Platformă industrială

Climatul de muncă

DACĂ perfecțiunea, limita de sus, ar fi descurajantă pentru scriitor, lupta omului, cu învingători, învinși, pentru a atinge perfecțiunea — himeră? sau cine știe, realitate într-un, încă, imprezibil mileniu — poate fi de-a dreptul fascinantă. Paradoxal — în etape cînd toți își doresc o rezolvare imediată (desigur, miraculoasă!) a tuturor greutăților, neajunsurilor, literatura se „simte bine”, cîștigă în substanță, în forță, peșemne că îi priește starea de efort, de băutare continuă, de căutări, de reușite și înfrîngerii și noi redresări, atacuri spre înalțimi. Literatura știe că numai omul mai poate să-virși minuni: de aceea, îl vrea pe om în acțiune, răzbatător, dominînd în cele din urmă ezitări, îndoieli; mereu încrezător, cit de greu i-ar fi uneori să-și mențină această încredere, creînd un climat al înfloririi personalității umane, dar și acele — atît de necesare — bunuri materiale și spirituale, pentru sine, pentru cei de azi și de mîine. Căci, dacă încredere nu mai e, nimic nu mai e....

Pe noi, scriitorii de azi, de-aici și de-aiurea, primejdia limitei de sus, a perfecțiunii în relațiile umane, în viața economică și social-politică nu ne pîndește. Trăim într-o perioadă a marilor cuceriri științifice, dintre care prea puține sînt puse în slujba omului, prea multe servesc o — totuși — posibilă dispariție a vieții pe planeta Pămînt; pacea se asigură prin escaladarea cursei înarmărilor și nenumărate jertfe omeniești în războaie zonale; adunale la un loc, bugetele cîtor țări — bugete consacrate dezvoltării, îngrijirii sănătății, educației — echivalează bugetul înarmărilor? Așa i-a fost dat omului — să se teamă de natură, în unele privințe încă se mai teme, totuși, acum, la sfîrșit de secol XX, pentru prima oară îl încearcă o satisfacție aberantă: cu mijloacele create de el, de mintea și de mina lui, azi poate distruge natura; o perioadă a crizelor de tot felul, multe abilit, sau mai puțin abilit provocate, cu rele consecințe pentru milioanele de oameni; cu

neînțelegeri — impunîndu-se observația că un conflict, fie și numai diplomatic între două state, poate avea repercusiuni și asupra altora; cu muncă multă, progres real, colaborare. Un sfîrșit de secol (și de mileniu) al contradicțiilor feroce, al interdependențelor, dar și al speranțelor.

Azi, mai mult ca oricînd, ne vedem pe noi, românii, țara noastră într-un context internațional, militînd alături de toate popoarele, pentru împlinirea nobilelor idealuri de pace și progres. Pe planul creației, consecința directă a acestei situații, cred eu, va fi „iesirea în larg” a literaturilor, inclusiv a literaturii noastre (intocmai ca a televiziunilor) — investi-garea, să zic așa, a vieții internaționale, care să confirme, de fapt, o realitate; colaborarea între națiuni, deci — între indivizi, dramele provocate de încordări politice, binefacerea destinderii, nevoia omului de a ști, de a judeca tot ce se petrece în lume. De altfel publicistica, dar și romanul, dramaturgia au antecedente salutare și în această direcție.

Pînă atunci? Avem de scris despre noi și oamenii noștri, angajați în relații de muncă, de viață, cu preocupări multiple, definînd prin realizări; dar și prin ezitări și neajunsuri, prin stilul de a realiza obiective importante, ori de a redresa anumite situații nesatisfăcătoare, definînd, deci, din punct de vedere economic, social și politic această perioadă. În procesul amplu de edificare a unei noi societăți se produce și o definire spirituală, cu posibile modificări de relații, de țeluri, cu apariția unor noi tipologii. Omul nou — iată un generic ademenitor. Dar să nu uităm că mai toate epocile de efort, de prefaceri, de structurări social-politice au prezentat, măcar teoretic, un exponent, un om nou, produs spiritual al acelor epoci. Ba, mai mult — s-au propus și exponenți ai învrăjbirii, teroarei și distrugerii. Se cuvine, deci, precizarea: Omul nou al unei perioade constructive, cum este cea pe care o străbatem, nu poate fi gîndit, văzut, admis în afara lucidității, generozității, spiritului de dreptate, gîndirii revoluționare, creativității.

CUM arată el, azi, aici la noi? Aș îndrăzni doar impresii personale, și aceasta mai mult în șoaptă. Eu, unul, cit am umblat — poate că am umblat puțin — cite investigații am făcut — prea puține, poate — un om nou, în „stare pură”, numai calități, numai avînt, numai curaj și abnegație încă n-am descoperit (în realitate, zic — într-o anumită literatură de caricare a condiției umane — se mai întîmplă). Și, totuși, acest exponent al epocii care duce lucrurile mai departe și reprezintă o forță — există. Inșă mă bate gîndul că el nu este un individ (desigur, literatura își poate îngădui o sinteză, un personaj, un tip...) — ci o colectivitate și colectivități. Ion și Vasile și Mihai și Toader pornesc la drum cu avînt, muncesc, se instruiesc, pînă cînd... pînă cînd, undeva, pe parcurs, după ani și ani, intervine un neajuns, o durere, o neîncredere, și ceva se frînge pentru o vreme, ori pentru totdeauna. Cine are puterea — și cei mai mulți o au — să ia greutățile pieptii, merge înainte. Cad pe margini învinși. Altcineva, alții le iau locul de îndată. Se remarcă o permanentă revigoare a colectivelor, climatul de muncă, de căutări, de răspunderi se menține. Așa se ajunge la o finalitate: un important obiectiv industrial, economic, social etc., sortit să dăinuie peste decenii, sau veacuri, este produsul omului nou — colectiv. Cum arată Ion, Mihai, Vasile în cuprinsul acestui colectiv? Așa cum îi vedem și simțim, cu bune și mai puțin bune — peste toate însă cu puterea și priceperea de a in-

făptui ceva durabil. Am înțeles că ei debutează într-un colectiv gîndind mai mult la ale lor; înții și-ntii, să li se ofere o perspectivă în meserii, în viață; apoi, să-și poată ocroti familia, copiii îndeosebi, să existe o perspectivă și pentru copii, să li se acorde încredere, să li se facă dreptate, cînd e cazul, să fie ascultați cînd au ceva de spus. Îndeplinite fiind aceste condiții — i-ai cîștigat, devin apărătorii intereselor generale.

O realizare de seamă este expresia unor înalte calități profesionale și morale. Dar componenții unuia sau altuia dintre colectivele de muncă au avut fiecare zone de umbră, necîmpliniri. Ce s-a întîmplat cu defectele, defectiunile? S-au transformat, ca prin minune, în calități? Unele da, cu îndelungi strădanii. Altele au rămas. Numai că, într-un colectiv sever, de atitudine muncitorească fermă, într-ajutorarea, muștrarea, legalitatea și generozitatea funcționează în favoarea valorificării a tot ce omul are mai bun, mai de folos societății. Eu am făcut Bica-zul! mi-a zis mai demult un Vasile, un oarecine, la prima vedere. El — și încă vreo cîteva mii de constructori. Eu am făcut Porțile de Fier! mi-a zis un altul. El — și alte mii. Și, totuși, cred că fiecare dintre acești mii, zeci, sute de mii este îndreptățit să afirme, să susțină cu tărie: Eu am realizat, eu! Căci un colectiv nu trebuie să destrame personalitatea, dimpotrivă — se cuvine s-o accentueze. Iar mindria, cea cu temei, de scos în lume, este o calitate a omului nou de azi.

Nicolae Țic

PARTIDUL și CULTURA

PARTIDUL Comunist Român s-a născut din — și a continuat — cele mai nobile tradiții revoluționare ale poporului român și tocmai de aceea s-a identificat încă de la început cu tot ce este mai valoros în cultura poporului român, cu cauza propășirii acesteia în spiritul intereselor majore sociale și spirituale ale celor ce muncesc. Cultura, fiind intruchipare a puterilor creatoare ale poporului, reprezintă mărturia originalității și specificității sale naționale. Iar partidul se constituie și se afirmă cu consecvență drept cel mai fidel interpret al intereselor clasei muncitoare, al tuturor celor ce produc — prin puterea minții, a brațelor și a inimii — bunurile materiale și spirituale.

În toate momentele de răscruce ale istoriei patriei, indeosebi în toate acele momente revoluționare ce jalonează făurirea și dezvoltarea statului român modern, cultura a fost mereu aliată de nădejde a acțiunii politice. Mai mult, ea s-a integrat ca parte componentă a marilor mișcări care aveau ca tel revoluția socială și națională, cucerirea, afirmarea și recunoașterea europeană a unor valori esențiale pentru însăși ratiunea de a fi a statelor moderne — independență, unitate, suveranitate, dreptate, libertate națională. Ne-am aflat uneori sub „protecția” și arbitrajul marilor puteri europene, unele din ele ostile, altele favorabile idealurilor noastre, dar nimeni din afară nu ne-a oferit nimic din ceea ce constituie realitatea politică a României moderne, totul a fost dobândit prin voință proprie, cu mari eforturi, prin luptă și numeroase sacrificii, iar inteligența românească s-a aflat mereu în primele rinduri ale acestei lupte. O parte a burgheziei, însă, legată de interesele monopolurilor străine, a trădat, mai târziu, aceste idealuri patriotice, iar una din consecințele acestei trădări a constituit-o ruptura dintre politică și cultură. O politică derizorie și egoistă, urmărind interese înguste de clan, nu se putea bizui pe valorile fundamentale ale culturii și se transformă în ceea ce numeroși oameni de cultură au numit politicianism mărginit. Politicianismul reprezenta un ansamblu de practici politice lipsite de ax valoric, golite de marile sensuri culturale naționale capabile să ralieze și să organizeze marile energii combative și constructive ale poporului.

Era nevoie de o înnoire radicală a atitudinii politice față de cultură, ceea ce însă nu mai era posibil decât de pe poziții ideologice care să vizeze o regindire și o restructurare revoluționară din adâncuri a întregii societăți. Iată de ce făurirea Partidului Comunist Român, în ciuda marilor dificultăți, — a semnificat, între altele, restabilirea pe un plan superior a unității dintre politică și cultură. Partidul a apărut și la noi ca un partid al clasei muncitoare dar, în virtutea universalității umane a acesteia, a implantării sale adânci în matricea intereselor și problemelor naționale, el s-a considerat dintotdeauna ca un exponent al tuturor oamenilor muncii, inclusiv al oamenilor muncii intelectuale.

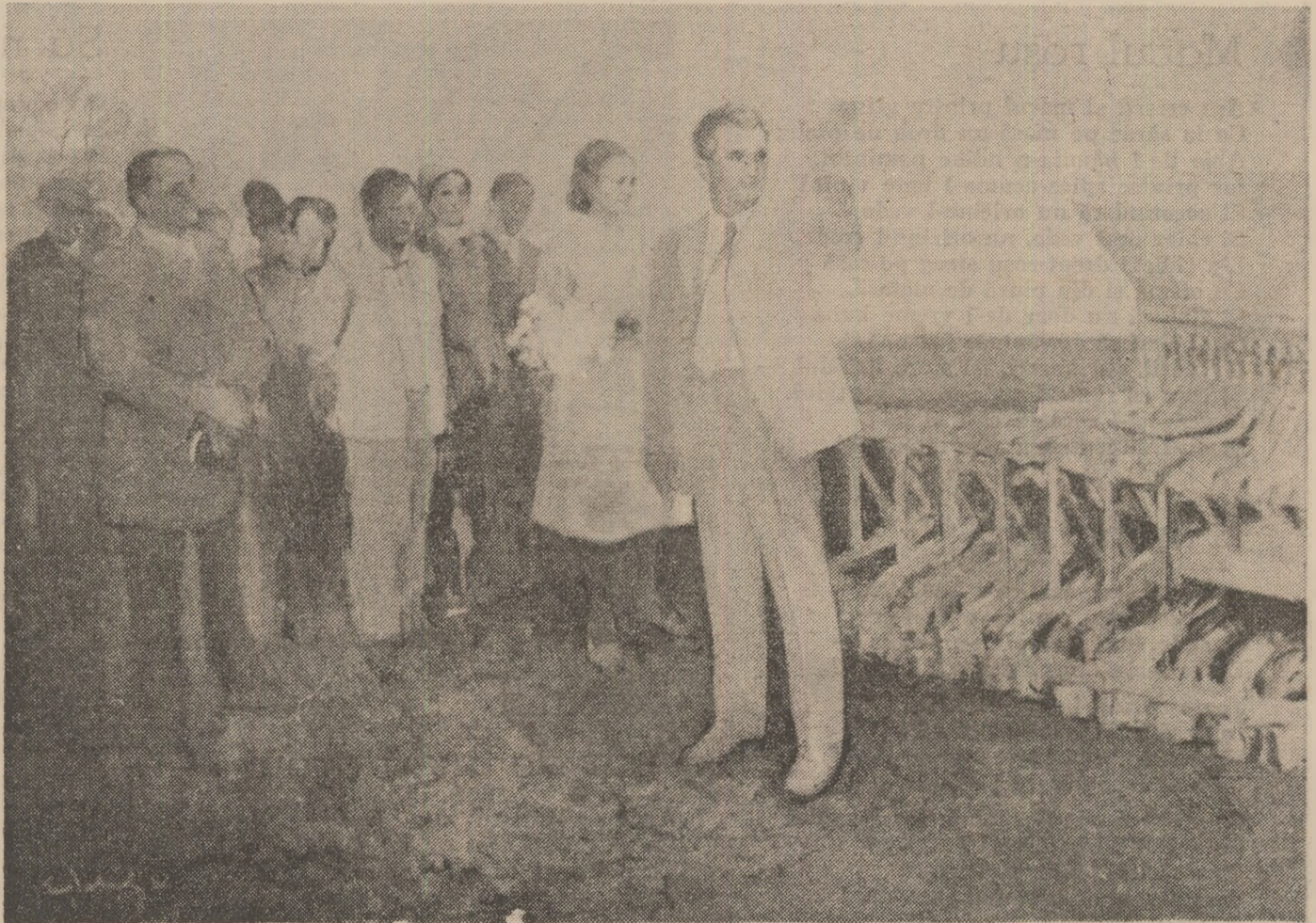
PRINCIPIUL democrației culturii nu se putea manifesta înainte de revoluție, în condițiile capitalismului, decât prin promovarea unor obiective de luptă care să ralieze tot ce era progresist în societatea românească interbelică, pentru lărgirea accesului la învățătura a fiilor de muncitori și țărani, pentru democratizarea instituțiilor școlare și culturale, pentru organizarea sindicală și profesională a diferitelor categorii de intelectuali. Cit de limitată era puținta realizării unor atari obiective o dovedește chiar și numai faptul că România interbelică avea unul dintre cele mai ridicate procentaje de analfabeți din Europa. În ceea ce privește **principiul umanismului**, este de notat faptul cu totul remarcabil că, în aceeași perioadă de grea cumpănă, de ascensiune a celor mai belicoase și teroriste mișcări și state fasciste, reprezentând o primejdie de moarte pentru întreaga cultură, tot ce a fost viabil și valoros în intelectualitatea românească a apărut cu fervoare valorile umaniste și rationaliste ale culturii naționale și universale, împotriva fascismului, rasismului, obscurantismului etc. În toate aceste medii culturale se făceau simțite, direct sau indirect, dezideratele culturale programatice ale partidului, care vizau un larg front de alianță autentic românesc și progresist în apărarea culturii. Atunci cînd o primejdie de moarte amenința existența unor națiuni mai mici, exista o deplină identitate de vederi între poziția partidului și aceste aprecieri ale lui N. Iorga, dintr-un articol intitulat semnificativ **Se pot distruge popoare?**:

„Reapare în forma cea mai crudă vechea teorie că statele mici n-au dreptul la independență, că ele cad în „spații vitale” și se pot mărghini pe hartă că se stie în al căruia din statele mari trebuie să cadă...”

Dar după biruința principiului național, statele cit de mici sînt națiuni.

Iar națiunile sînt o formă organică a umanității”.

În primul număr legal al ziarului „România liberă” este elogiat actul de curaj al celor mai de seamă intelectuali români care au adresat o scrisoare colec-

EUGEN PALADE : Primăvara

tivă lui Antonescu, cerind cu hotărîre să evite dezastrul național prin ieșirea țării din războiul cu Națiunile Unite. „Curajul acestor patrioți cinstiți, hotărîți să apere cu prețul vieții lor drepturile și libertățile poporului, a dovedit că intelectualitatea română nu s-a alăturat crimelor și trădărilor înlăptuite de un guvern vindut hitleristilor și a văzut just care este calea de salvare a țării și a poporului”.

Revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, în fruntea căreia s-a aflat P.C.R., a determinat — prin consecințele ei transformatoare și constructive — o revoluție adîncă și în sfera culturii. Abia odată cu această revoluție, și indeosebi în cele peste două decenii care au trecut de la Congresul al IX-lea al P.C.R., de cînd în fruntea partidului și statului se află tovarășul Nicolae Ceaușescu, s-a putut manifesta la cote noi, superioare, rodnicia raporturilor dintre cultură și politică: politica devine un factor activ de civilizație, o componentă a acțiunii culturale, iar cultura devine cauză politică a întregului popor, obiectiv major al politicii partidului. **Democratismul și umanismul** se impun pentru prima dată ca principii diriguitoare active ale întregii societăți, dînd actului politic o amplă și profundă motivare cultural-științifică și conferind valorilor culturii forța de penetrare extensivă și intensivă a politicii. Partidul — ca centru vital al întregii națiuni — se afirmă în acest proces nu doar ca un factor unificator, ci ca o forță ideologică diriguitoare, fiind el însuși un model de înțelegere și funcționare eficientă a valorilor democratice și umaniste.

PRINCIPIUL democratismului cultural ca o componentă necesară a democrației socialiste se manifestă, înainte de toate, cu deosebire în prima fază a revoluției, ca o democrație a „consumului” cultural. Într-o țară care moștenise de la trecutele regimuri un mare număr de analfabeți nu era cu puțință o nouă așezare a culturii, o autentică revoluție în sfera culturii, fără o dezvoltare extensivă-orizontală a acesteia, prin crearea condițiilor (materiale și instituționale) de acces al celor mai largi straturi ale populației la valorile spirituale ale culturii. Pe lingă alte drepturi fundamentale ale omului, dreptul la învățătura, dreptul la cultură au devenit reale și eficiente în România abia în anii socialismului. Fără o dezvoltare impetuoasă a forțelor de producție și o perfecționare corespunzătoare a relațiilor de producție nu putem avea o economie înfloritoare, o civilizație materială și spirituală cu adevărat superioară — iată un adevăr elementar, care în ultimii ani este mai bine înțeles. După cum se înțelege și un alt adevăr: că fără o conștiință înaltă a oamenilor muncii nu se poate realiza dezideratul fundamental al dezvoltării forțelor de producție; este, de fapt, un proces unitar, organic, căci omul, edificînd o lume nouă, se construiește pe sine însuși.

Relația dintre cele două planuri nu este simplă, mecanică, spontană. Ea nu

se poate realiza în afara factorului educațional, al ridicării nivelului de **cunoaștere și înțelegere** al tuturor oamenilor muncii. După cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, „este de înțeles că, odată cu dezvoltarea forțelor de producție, creșterea rîndurilor clasei muncitoare, a intelectualității, cu dezvoltarea învățămîntului, științei, culturii, trebuie să obținem o ridicare mai rapidă a nivelului general de cunoaștere și înțelegere a problemelor de către toți oamenii muncii. Numai pe această cale, fiecare cetățean, întregul nostru popor va putea să-și făurească în mod conștient propriul viitor, viitorul comunist”. Numai pe această bază — a democrației creației — se poate ajunge la faza (și modalitatea) superioară a democratismului cultural, ilustrată la scară națională de Festivalul „Cîntarea României”, care oferă un larg cadru democratic — nu doar de natură metodologică, ci socială și națională — pentru descoperirea, îndrumarea și valorizarea disponibilităților creative ale oamenilor de pe tot cuprinsul țării. Este un mod superior de a participa la cultură: nu doar beneficiind de valorile existente (tradiționale sau contemporane), ci colaborînd la făurirea unor noi valori. Este vorba, deci, de o amplă mișcare democratică ce își propune să cunoască mai bine potențialul de creativitate al poporului nostru și să-i asigure căi și mijloace adecvate de realizare în acte de creație.

NU mai puțin organică este unitatea dintre partid și cultură realizată prin intermediul umanismului. Valori umaniste referențiale au existat în toate marile culturi ale umanității, indeosebi în cultura greco-romană antică, în cultura Renașterii, dar umanismul culturii socialiste se deosebește de umanismul altor culturi printr-o serie întreagă de note distinctive: nu este un umanism singular și elitist, ci se întemeiază pe umanismul social al întregului sistem de civilizație, al structurilor de bază, al scopurilor (morale) și al mijloacelor (politice), este un umanism în deplină concordanță cu și propulsat de umanismul politicii partidului. Partide progresiste au mai existat în istoria noastră, dar partidul comunistilor este **primul partid al umanismului revoluționar, al omeniei comuniste** — prin originea sa socială, prin natura sa ideologică, prin opțiunile sale axiologice, prin felurile pe care și le propune și le slujește cu devotament (să realizeze un vis milenar al omenirii: o lume a dreptății, a demnității și omeniei), prin mijloacele pe care le alege și le subordonează acestui scop: a înfăptui totul prin oameni, printr-o tot mai bună cunoaștere și organizare a energiei creatoare a acestora, deci prin intermediul unor mijloace de muncă ce corespund, ele însele, unor criterii umaniste de judecată. Este, deci, un umanism curădăcinile adînc înfipte în realitatea istorică și contemporană a patriei, cu reverberații și efecte durabile în toate compartimentele vieții sociale, un umanism al responsabilității sociale, care

scoate noțiunea de fericire din zona visului utopic, integrînd-o pentru prima dată într-un context social operațional.

Secretarul general al partidului preciza că „se impune a aduce anumite clarificări și în ceea ce privește noțiunea de umanism socialist, care presupune o înțelegere mai complexă a omului în societate, luat nu ca individ izolat și exagerînd trăsăturile sale individuale, ci ca om social, aflat în strînsă legătură și interdependentă cu semenii săi, cu interesele maselor largi populare. Umanismul socialist presupune a reda fericirea personală în contextul afirmării personalității întregului popor”. Ceea ce nu presupune cituși de puțin minimalizarea fericirii personale sau pierderea personalității în mase, căci „nu ne propunem și nu ne putem propune uniformizarea omului. Aceasta ar fi o absurditate, un nonsens. Noi acționăm pentru formarea unui om de omenie, cu o pregătire multilaterală, a unui comunist de omenie. Urmărim crearea condițiilor celor mai propice ca omul să se poată manifesta plenar în toate domeniile vieții sociale, fiecare cu capacitățile, personalitatea și felul său de a fi, în spiritul comun întregii societăți, al dragostei de dreptate și adevăr, al curajului și cinstei, al simplității, al hotărîrii de a lucra împreună cu semenii săi pentru fericirea proprie, pentru fericirea întregii societăți”.

ESTE evident că un asemenea mod de a pune problema depășește umanismul strict al culturii din trecutele civilizații, angajînd o perspectivă umanistă integrală, pe care n-o poate avea decât un partid al umanismului revoluționar.

Călăuzirea de către partid a întregii culturi vizează puterea cognitivă și formativă a acesteia, lărgeste mereu granițele cunoașterii și acțiunii sociale, făcînd din omul socialist deopotrivă un **homo faber** și un **homo significans** ce știe a clădi din cele mai nobile carate ale minții și inimii sale o nouă geografie și o nouă istorie, precum și un îndrăzneț explorator în lumea mirifică a conștiinței. Între **omul muncitor, eroul civilizator și omul de cultură** se realizează — nu fără contradicții și dificultăți — o unitate deplină, ca ipostaze complementare ale omului socialist.

Umanismul culturii socialiste este, în esență, un umanism etic și axiologic, avînd ca postulat fundamental perfectibilitatea și educabilitatea omului, iar ca mijloc principal de realizare, o strategie umanistă a dezvoltării. Umanismul gîndirii și politicii partidului este un umanism deopotrivă sociologic și antropologic, un umanism întemeiat pe știință și călăuzit de o filosofie rationalistă, materialist dialectică, un umanism al cunoașterii și acțiunii, în care armonia și calmul valorilor dobîndite se asociază cu permanenta și temerara căutare a unor noi surse de adevăr și frumusețe.

Al. Tănase

Mihai BENIUC

Macul roșu

Așa cresc și macul printre grine
Ca la sărac pe masă-un drob de pine ;
Abia de-l bănuia-n adinc pământul,
Iar printre spice-acuma-l bate vântul
Și socotind că nu oricine-l vede
Și chiar de-l vede, nu oricine-l crede,
L-a ridicat drept roșu steag pe casă
Cu stemă și din pinză de mătăasă.
Și flutură nu doar de-i vreme bună
Ci și când se dezlănțuie furtună,
Iar norii, uzi bureți, își store lichidul —
Și cum se zbate-l vede-ntreg Partidul.
Îl vede și-l socoate că-i al lui
Și nu-l dă-n lumea asta nimănui !

E timpul..

E timpul străveziu ca o fereastră
Și brusc apoi cortina e de fier
Și stele, lună, soare nu-s pe cer —
De ce s-a-ntunecat zarea albastră ?

Toate se văd întoarse îndărăt,
În vechile imagini iar se schimbă,
Vorbesc în grai uitat aceeași limbă,
Ca o pădure neagră pe omăt.

Ce-mi vine odată-n minte-așa Partidul
Ce ani 65 sărbătorește ?
Ca răsăritul luminos el crește
Și cu trecut de lupte umple vidul !

E semn că rădăcina i-e adincă
Și oricând se ridică sus, mai sus,
Din răsărit crescînd către apus
Cit sus pe munții uriași o stîncă !

De mii de ani

De ce mă credeți voi că-s vinovat ?
Că poate mult prea tare am cîntat,
Iar unii pentru că v-am stat în cale
Pe cînd oricum, voi tot mergeați la vale ?
Rostogoliți ca trunchiuri putrezite,

Cum să vă fac statui de lemn cioplite ?
Că bine cum voi înșivă o știți,

Nu ne-nchinăm la idoli ciopliți !
Neam de mocani, numiți de voi și lotri,
Noi ne-nchinăm la sfinții noștri codri,
De dîncolo și dincoaci de Carpați
Ce tuturor românilor sint frați.

Din rîu, în rîu, din Mare-n Maramureș
Streini ca grai de orice neam ce-i gureș,
O stea de n-am avea doar cit piperul,
Ea ține sus, deasupra noastră cerul.

Iar jos pe unde moșii-și au mormintul
Noi ținem cu picioarele pământul,
Și cum așa de mii de ani l-avem
Cit vom trăi pe lume-așa-l ținem !

Doina

Mai singur dac-aș fi ca un mesteacăn
Ce-l bate vîntul, lapovița, moina
N-aș înceta în vîfor să mă leagăn
Carpaților cîntînd întruna doina.

Cu noi născută-n codri și-ntre creste
Ea pasăre nu este călătoare
Și cuibul ei de veci aicea este
Iar cit sint codri pe Carpați nu moare.

Din rădăcini ai jale, dar și pară
Nestînsă-n veci în zile-nfrigate
Și-n orice palmă de pământ în țară
E inima ta caldă, care bate.

BENONE ȘUVAILĂ : Albăstrele

Bătrînul măr de lîngă drum

Am suferit destul într-adevăr
Ca de rodu-i copt un măr,
Cu pietre și cu parul și cules
Precum culegătorii-au înțeles.

Acuma-s numai flori și ramuri goale
Și rădăcini ce s-au ascuns din cale
Și-ncearcă să mai soarbă din pământ
Suc de viață-n rămurișu-i frînt
De-ațiția trecători ne-ndurători
Și-i bucuram cu floarea și cu rodul,
Și fără bici și pe întreg norodul.
Acuma stau în virf c-un cuib de cioară,
Ca mine poate vin și mă doboară,
Că sint bătrîn și poate bun de foc
Și le ocup de prea mulți ani un loc.
Nu-mi pare rău, că la mijloc sint anii
De-atîtea suferințe și pățanii.
Ca să-mi păstreze nu țin amintirea —
Cu d'alde astea nu-mi frămînt eu firca.

Moștenire

N-am folosit să dau în alții peatra,
Ci numai să-mi clădesc din dînsa vatra
Și s-o acopăr îngrijit cu lut
Să aibă peste ea un neted scut.
Nici foc n-am ațîtat sub loc strein,
Ci numai flacără sub cer senin.
Și dușmanii vicleni au și luat-o
Pe zona țării care am arat-o ;
C-al meu era pământul ca și vatra
Lăsată moștenire de la tata.

Să nu mai fie

O, seminții cu viitoru-n germen,
În calendar la Cronos nu e termen
Precis de ce va fi și cînd și cum
Nici mine nici poimîne nici acum.
Te uiți la munte și te ștergi pe frunte
Și urci sus cu speranță către munte,
Cînd ai ajuns te uiți în jos la vale —
Nu-i viitorul și te ții de șale,
Iar univers e-același univers
Ce nu-l poate cuprinde nici un vers,
Și versurile-s toate tîrnăcoape
Ce nu lasă nădejdea să se-ngroape
De cei ce-și văd scăparea în războaie
Ca sînge tinăr pe pământ să ploaie...
Noi, celor care vin, orice ați face
Cu munca noastră le aducem pace,
Pe tot cuprînsul dorniceii planete
Să nu mai fie arme și rachete !

În așteptarea primăverii

Deplină ești, singurătate,
Nu bate vr-un om oarecare,
Nici moartea nu aud că bate
Și-ncoace nu-și face cărare.
Nu-și facă, mai am încă treabă,
Ce-i drept, nici să mor nu mi-i grabă.

Aștept să dea buzna în țară
Cu apele ei curgătoare,
Iubita de toți primăvară
Sub razele sfîntului soare
Cu muguri, boboci și verdeață
Cu nouă și proaspătă viață.

Să-și umfle șuvoaiele rîul,
Din țarini răsără porumbul
Să-nalțe cu spicul său grîul,
Și boabele fie ca plumbul,
Iar ochiul să ridă, să știe,
Ce-i falnica lui Românie !

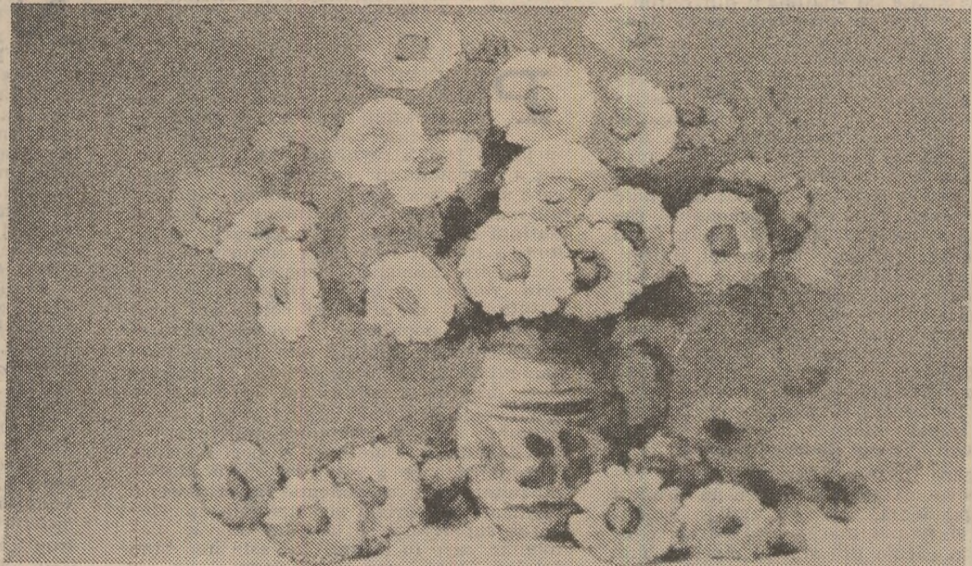
De la Posada

Orchestra, codre, țî-e fără pereche,
Așa te-au apucat primii păstori
Cînd din cimpoi cîntau în vremea veche
Și se duceau la munte cu miori.

Așa cînta privighetoarea, cucul,
De răsuna pădurea și livada —
Mult mai tîrziu s-o fi ivit haiducul
Și bătălia mare la Posada.

De-atunci ne-am înfrățit și noi cu codrul
Și-am înțeles că nu va fi alt modru
Să-nvingem răul, ca să fie bine.

Măi, codrule, de-atuncea ne ești drag,
Că nu sîntem urmași de neam pribeg,
Și dat ni-i frate bun să fim cu tine.

TUDOR PAUL : Flori

Democrație muncitorească

EVENIMENT politic de excepțională însemnătate, Congresul Uniunii Generale a Sindicatelor din România a reliefat — prin întreaga desfășurare a lucrărilor sale și, în mod deosebit, prin Cuvîntarea rostită de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu — larga democrație muncitorească și revoluționară, participarea efectivă a oamenilor muncii la dezbaterile tuturor problemelor din viața economico-socială a patriei, la înfăptuirea Programului partidului. A reieșit cu claritate din Cuvîntarea președintelui țării un adevăr ce reprezintă însăși esența izbînzilor din ultimele două decenii de glorioasă epocă românească: toate realizările acestui timp sînt rezultatul muncii eroice a clasei muncitoare, fărînimii și intelectualetății, a tuturor celor ce asigură înfăptuirea neabătută a politicii interne și internaționale promovate de partid. O întreagă tradiție de luptă a proletariatului își află, acum, împlinirea. Întreaga istorie a Partidului Comunist — parte integrantă a istoriei naționale — dovedește în chip convingător că înaltele idealuri ce au animat speranțele și au determinat lupta consecventă, eroică a comunistilor au devenit realități ale timpului nostru.

Unitatea clasei muncitoare din România — unitate la care făurirea, în mai 1921, a Partidului Comunist a adus o covârșitoare contribuție — constituie temelia succesei înregistrate pe calea construcției socialiste. Această unitate a ieșit în evidență de-a lungul timpului, în condițiile grele ale luptei împotriva exploatații și închității sociale, împotriva fascismului. Astăzi, în cu totul alte condiții, sociale, într-un moment istoric marcat de importante împliniri pe planul dezvoltării economice și al perfecționării relațiilor de producție, această unitate se manifestă din plin, în strădaniile puse pentru asigurarea mereu mai bunului mers al producției.

Poporul întreg își clădește — sub înțeleapta conducere a partidului — istoria, noul său destin. Iată un alt mare adevăr desprins din recenta Cuvîntare a tovarășului Nicolae Ceaușescu, adevăr care, la rîndul său, implică un altul: necesitatea dezvoltării continue a conștiinței socialiste și revoluționare, lărgirea orizontului de cunoaștere al tuturor oamenilor muncii antrenanți în edificarea celei mai drepte dintre societăți.

Accesul liber la cultură, la cele mai noi cuceriri ale științei și tehnicii este, lucru bine știut, un însemnat câștig al socialismului, o dovadă a realei democrații. Dar nu este numai un câștig, ci și o îndatorire: aceea a continuei perfecționării profesionale. Ridicarea calității produselor, a nivelului lor tehnic, înfăptuirea noii revoluții tehnico-științifice — imperative ale etapei actuale de dezvoltare a țării — nu sînt posibile decît în condițiile creșterii nivelului de cunoștințe profesionale al celor ce muncesc în toate domeniile de activitate. Conștiința socialistă, revoluționară a maselor, întregul proces de formare a omului nou impun o anumită atitudine față de cunoaștere, o mai largă deschidere spre creația autentică, fie că e vorba de cea tehnico-științifică sau de cea artistică. De altfel, sub generoasa egidă a Festivalului național „Cîntarea României” își află locul, alături, autori din toate domeniile în care este implicată creația.

Unitatea poporului, democrația muncitorească sînt — afirmă cu îndreptățire președintele țării — căile sigure ale progresului patriei, ale edificării unei lumi mai bune — un socialism al belșugului.

Toate aceste cerințe ale epocii noastre sînt, în fond, continuatoare ale unei mari tradiții, atît în ceea ce privește reala democratizare a societății, cît și unitatea de acțiune a clasei muncitoare. Manifestările dedicate de-a lungul vremii, zilei de 1 Mai — culminînd cu aceea din primăvara anului 1939 —, acțiunile vâ-

dind o deplină solidaritate a oamenilor muncii în lupta pentru libertate, dreptate și independență sînt numai cîteva din faptele consemnate în istoria națiunii noastre. Cu atît mai mult într-o perioadă cum este cea în care trăim acum, depunînd eforturi considerabile pentru edificarea unei societăți drepte și pașnice, a unui viitor pe care nici nu si l-ar fi putut imagina înaintașii — poporul trebuie să fie o singură ființă, punîndu-și toată puterea de muncă și întreaga-i inteligență în slujba progresului țării.

Acest progres, odată cu întărirea continuă a independenței și suveranității patriei sînt aspirații întemeiate și înfăptuirea lor ține numai și numai de noi.

ANUL 1986, primul dintr-un nou ciclu, anul glorioșului jubileu al partidului, are o însemnătate deosebită pentru mersul ascendent al țării. Este un an în care se pun temelile unei deveniri de amplă perspectivă. Este un an care trebuie să potențeze eforturile tuturor celor care muncesc în România. Unul dintre cele mai importante domenii de acțiune este continua adîncire a sistemului democrației muncitorești, sistem unic și unitar, democrația muncitorească-revoluționară reprezentînd un stadiu superior în evoluția democrației noastre socialiste, corespunzător actualei etape de dezvoltare a societății noastre. Participarea directă la conducerea activității economico-sociale, autoconducerea și autogestiunea muncitorească sînt astăzi realități cu care ne-am obișnuit. Existența acestui cadru larg democratic implică o conștiință revoluționară pe măsură și, concomitent, o deplină unitate de acțiune a oamenilor muncii. Astfel se vădește dubla funcție a democrației socialiste — analiza și dezbaterile obiectivelor ce trebuie realizate și acțiunea colectivă de traducere în viață a acestor obiective.

Prilejuită de Congresul sindicatelor (el însuși un organism deplin democratic), Cuvîntarea secretarului general al partidului evidențiază o dată mai mult creșterea rolului sindicatelor în viața noastră economică și politică, ele fiind liantul dintre oamenii muncii de pe tot cuprinsul țării — proprietari, producători și beneficiari ai tuturor bunurilor pe care le creează. Una dintre cele mai de seamă îndatoriri a sindicatelor este — în direcția înfăptuirii obiectivelor de dezvoltare economico-socială — întărirea autoconducerii și autogestiunii, aducîndu-și aportul la aplicarea cu fermitate a noului mecanism economic în toate domeniile. Fiind cele mai mari organizații ale oamenilor muncii, sindicatele trebuie să acționeze pentru asigurarea participării organizate a acestora la conducerea tuturor sectoarelor de activitate, a societății întregi.

ACEASTĂ primăvară românească, acest anotimp care întinereste totul în cale, este, de fapt, anotimpul nostru tutelar. Sîntem o țară și un popor trăind o continuă stare de primăvară — o stare a marilor elanuri, a încrederii netulburate în viitor. Trăim un timp drept, un timp al bucuriei de-a clădi. Epoca Nicolae Ceaușescu — epoca de care se leagă cele mai de seamă izbînzii din întreaga noastră istorie — este, ea însăși, o epocă a primăverii de simțire și faptă.

Privind înainte, cu revoluționară îndrăzneală, plini de convingerea că stă în puterea ei în unitatea noastră să realizăm tot ceea ce ne-am propus, într-un climat cu adevărat democratic, propice muncii și creației, istoria de miine a României apare ca una de mare înfăptuire. Pentru a le atinge trebuie, precum înaintașii, să ne situăm la înălțimea idealurilor pe care le vrem devenite realitate. Să trăim, așadar, la înălțimea timpului de azi și a celui viitor. Liberi, demni, fructificînd șansa de a trăi în cea mai democratică societate românească.

Dan Mucenic

Festivalul de poezie „Lucian Blaga”

■ Comitetul județean de cultură și educație socialistă Alba, în colaborare cu Uniunea Scriitorilor din R.S.R., Asociația Scriitorilor din Sibiu și Comitetul orașenesc de cultură și educație socialistă Sebeș organizează în perioada 23-25 mai 1986 cea de-a VI-a ediție a Festivalului de poezie „Lucian Blaga”, manifestare înscrisă în contextul omagiei a 65 de ani de la făurirea P.C.R., constituind o expresie a prețurii și stimei față de marii cărturari, creatori și gânditori care au contribuit prin opera lor la îmbogățirea patrimoniului spiritual al poporului nostru.

În cadrul celei de-a VI-a ediții a Festivalului se vor organiza două concursuri: de creație literară și de recitare și interpretare muzicală a poeziei lui Lucian Blaga, reunite sub genericul „Laudă semîntelor celor de față, și-n veci tuturor”. Vor avea loc, de asemenea, un simpozion sub genericul „Lucian Blaga și trilogia valorilor”, evocări ale poetului în satul natal Lancrăm, întâlniri cu oameni ai muncii din întreprinderi și instituții.

La concurs pot participa creatorii din țară care nu sînt membri ai Uniunii Scriitorilor din R.S.R.

Lucrările vor fi trimise pînă la data de 15 mai 1986 (data poștei) pe adresa: Casa orașenească de cultură Sebeș, str. V.I. Lenin nr. 42 cod 2575, județul Alba, cu mențiunea „pentru concursul de creație literară”.

Concursul de recitare și de interpretare muzicală a poeziei lui Lucian Blaga este deschis tuturor iubitorilor de poezie din țară, (exceptîndu-se artiștii profesioniști și recitatorii sub 16 ani), cît și interpretelor de muzică pe versurile lui Lucian Blaga. Înscrierea în concurs se face pe baza unei fișe care surprinde: numele și prenumele recitatorului sau interpretului, data și locul nașterii, profesia, titlurile poeziilor și pieselor interpretate.

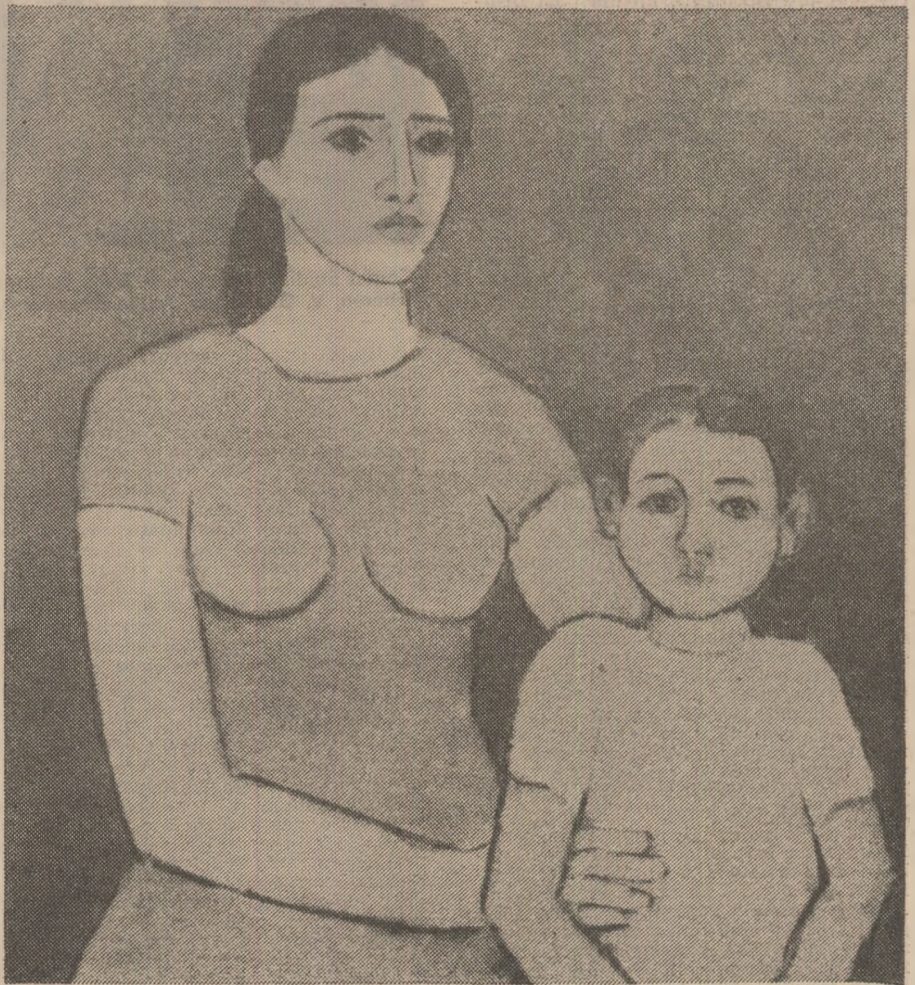
Fișele de înscriere se vor trimite pînă la data de 20 mai 1986 pe adresa Casei de cultură Sebeș cu mențiunea „Pentru concursul de recitare și interpretare muzicală a poeziei lui Lucian Blaga”.

Concursurile se vor desfășura în zilele de 23-25 mai 1986 la Casa de cultură a orașului Sebeș.

Cristal

DE CUM am deschis mai bine ochii la ceea ce se petrecea în jurul meu, inima mi-a bătut mai adînc și mai fierbinte, cu mîhnire și revoltă, pentru soarta minerilor. M-am dus și i-am cunoscut la ei acasă, în casele lor sărace, în care nevestele îi așteptau cu spaima că n-au să se mai întoarcă. M-am dus și i-am cunoscut în adîncul pămîntului, unde munceau sub apăsarea unui munte întreg iar viața le era mai primejdioasă decît a celor de pe mare. Așa i-am cunoscut pe cei care scoteau aur, pe cînd eram foarte tînăr, iar mai apoi pe cei care scoteau cărbuni. Existența lor s-a reflectat profund în conștiința mea, făcînd-o să vibreze mai grav decît în fața oricărei alte categorii umane. Multe dintre paginile pe care le-am scris le-au fost închinare. Pot spune că am fost un scriitor al minerilor.

Geo Bogza

ION PACEA: Maternitate

Minunea

DE pe geamul larg al holului meu de la etajul întâi, se vede o salcie pletoasă atîrnînd înspre pămînt cu crengile-i multiple ca niște nenumărate picioare ale unei gînăii uriașe. Nu știu, oare ea știe că o pîndesc? Cum e azi, abia ieșită din iarnă, era uscată, neagră — un mînunchi de bețe. Cum ar fi mine, s-a aurit dintr-odată. Și cum ar fi poimîne, a dat puzderie de muguri care peste noapte au crăpat elberind mici frunzulițe, — ca apoi numădăcî să se prefacă într-o mare verde, mătăsoasă, ale cărei valuri mișcătoare se jucau de-a sperietoarea cu hulubii, vîntul și oțetele aurii ale petelor de soare.

Era taman ca minunea din povestea cu porcul babei și-al moșnegaului care ducea peste noapte pod de aur la poruncă. Aceași minune pe care o cercam în fiecare primăvară în cele două livezi — de la Fălțiceni și de la Copou — dăruite nouă copiilor de tata. După țarna rece și nemilosă, dintr-odată totul în jurul nostru devenea ca o aripă imensă de inger: înfloreau cașii, cireșii, merii, perii, prunii, vișinii și la sfîrșit gutuii. (Pun rîmășag că dumneavoastră, tirgoveții, nu știți că gutuii înfloresc cei din urmă!) Iar în imensitatea asta de alb și roz, tot felul de gîngăni, fluturi, păsări și insecte forfoteau ca un cazan încins. Pe cită vreme jos, în iarba răsărită pe neveste, sumedenie de flori își strigau colorile ca la licitație: cine dă mai mult pe ele și cine le culege?

— Tată, — am zis într-o astfel de primăvară a anilor de dinaintea cutremurului din 40, pe cînd ne aflam amîndoi aici, în Barbu Delavrancea, sub imensul oboroc al vișinului celui bătrîn din fundul ogrăzii, tocmai la gardul cel înalt, „înveșmîntat” în trandafiri rozi, roșii și albi (care, bine înțeles, că nu erau încă înfloriți) și stam la o masă de nuiete cu picioare încrucișate, în niște fotolii confortabile de paie, c-o cafeluță dinainte.

— Ce-i, Profiriță? De ce te-ai oprit? Spune!

— Tată, — m-am hotărît eu — de ce nu sîntem și noi la fel de frumoși ca ei?

— Care „ei”? M-a întrebat, serios, tata.

— Ei: copacii, florile, iarba, păsărelele, fluturii...

Tata n-a rîs. A sorbit din cafeaua cu caimac ce i-a lăsat o mustață ușoară galbenă pe pielea-i trandafirie, sub nasu-i puțin acrilin.

— Noi, Profiriță, sîntem mai frumoși pe dinăuntru...

— Nu toți! am strigat eu.

— Dar ar trebui să fim toți. Și cred că vom fi într-o zi... a zis tata. Să stăm fără rușine cu inima în palmă...

Ș-ATUNCI am băgat eu de seamă că avea ochii umezi. Se gindea, desigur, la toți acei cărora le spunea „Umiliții mei prietini”, oameni îmbătrîniți înainte de vreme, cu fețe palide și supte și straișe ponosite. Cugeta la acele „Dureri înăbușite” de veacuri, care moceau ascuns în suferințele celor oropsiți și chinuți. Vedea înainte-i convoaiele din „Vremuri de bejenie”, „Baltagul” răzburării ce se ridica ameninșător, „Bordeenii” stînd sub pămînt precum cîrțile, cojile de ou venind pe piraișe tocmai de la „Pastele Blajinilor” — de undeva din pustietatea sălbătăciunilor, auzea glasul lui Ștefan-cel-Mare cerînd pe boierii hapsini și pe Vodă Comșa făcînd dreptate, ca „Neamul Soimăreștilor” să intre în posesia moșiei lor luată cu hapa de boierul Orheianu, — avea în ochi toată durerea care l-a făcut să scrie așa cum a scris despre țara, oamenii și rînduiele pe care le-a apucat, toată jalea care a curs pe hîrtie mai mult de-o jumătate de veac.

— Tată, am înginat eu, mișcat; crezi într-adevăr într-o asemenea minune? Crezi că reînvierea lui Osiris, crezi că sîrbătoarea Armîndenului o vor putea face cînda țării și muncitorii asvirîndu-și cușmile și pîlăriile în aer și înălțînd strigăte de bucurie?

Tata nu mi-a răspuns. Avea să răspundă tocmai la 1 mai 1945, în ziarul „Victoria”, într-un articol intitulat Biruința soarelui nou. Spunea acolo:

„...că lumea nouă ce va să vie are a se întemeia pe dreptatea obștească nu pe silnicia celor pușini; că pricinile discordanțelor dintre frații care trăiesc sub același soare trebuie izgonite în mormîntul trecutului; că blîndeța și omenia urmează să fie lege nouă pentru toți fiii oamenilor”.

Profira Sadoveanu

Cercuri socialiste, cercuri și cluburi muncitorești

CREAREA, în anii 1871-1872, la București și Iași, a primelor cercuri socialiste se impunea drept evenimentul cu adinci și profunde semnificații politico-ideologice pentru societatea românească a celei de a doua jumătăți a secolului trecut. Prin intermediul lor au luat primul contact cu filosofia marxistă, la început, intelectualii cu stare de spirit democratică, apoi, cu timpul, elementele muncitorești ce activau în aceste cercuri.

Participanții la dezbaterile cercului bucureștean și ieșean abordau teme de teorie socialistă, științifice, ateiste etc. Grație prelegerilor cu subiecte din lucrarea fundamentală a lui K. Marx, *Capitalul*, ținute de N. Codreanu, creatorul cercului din București, membrii își însușesc idei din teoria socialismului științific și a economiei politice marxiste. La Iași, conferențieri socialiști își concentrează și ei atenția asupra aceluiași subiect. Astfel, prin intermediul acestor cercuri se infăptuiește în istoria mișcării socialiste muncitorești din țara noastră primul contact dintre socialismul științific și practica revoluționară.

La fel de bogată este activitatea celor două cercuri socialiste pe planul publicațiilor. Cercului din București îi revine meritul de a fi tipărit, la 26 mai/7 iunie 1877, prima gazetă socialistă din țara noastră — „Socialistul”. În anii 1878-1879 se editează numeroase broșuri de răspundere a concepției despre lume și viață a proletariatului, fapt ce evidențiază angajarea fermă, net socialistă a mișcării revoluționare din țara noastră. **Pericolul social, Valoarea de schimb, De unde și cum au apărut oamenii pe pământ** sînt numai câteva din titlurile de broșuri sau foi volante editate în acei ani. Dintre ele se impune în mod deosebit, cea intitulată **Credo socialist**. Valoarea broșurii constă în faptul că prezintă două teze ale filosofiei marxiste de o excepțională însemnătate și anume: cea a necesității egalității oamenilor și, a doua, a naționalizării („Sechestrării” în terminologia acelor ani) mijloacelor de producție și trecerea acestora în proprietate colectivă.

Mișcarea socialistă a militat cu fermitate, de la începuturile activității sale, pentru împlinirea dezideratului din totdeauna al românilor de a trăi într-o patrie unită, independentă și suverană. Dovada peremptorie o reprezintă articolul **România iridentă** publicat de C. Bacalbașa în „Emanciparea”.

Alte două publicații tipărite de cercul ieșean s-au impus cu timpul drept tribune de înaltă ținută științifică și ideologică a mișcării socialiste în devenire. „Contemporanul” (apare la 1 iulie 1881) găzduiește, alături de articole cu problematică socialistă, traduceri din lucrările fondatorilor marxismului, și „Revista socială” (aprilie 1884) în care C. Dobrogeanu-Gherea publică studiul **Ce vor socialiștii români?** (1886). Însemnătatea acestui studiu rezidă în faptul că Gherea, în finalul lui, formulează, pentru prima oară în țara noastră, un program de acțiune pentru întregul mișcare socialistă, inclusiv pentru cercurile socialiste.

Tot la București și Iași, în 1887, se

Cercul Studiilor Sociale — 1892, București. În fotografie, printre alții: C. Dobrogeanu-Gherea, V. G. Morțun, Anton Bacalbașa, Constantin Mille, Ion Păun-Pincio, Al. Ionescu

constituie primele cercuri muncitorești, moment superior în procesul de organizare pe care îl cunoaște proletariatul român. Noua formă reprezintă un pas înainte pe drumul construirii unei organizații pe principiul de clasă al proletariatului. Statutele celor două cercuri muncitorești conțineau, alături de revendicări de natură economică și profesională în vederea îmbunătățirii condițiilor grele de muncă și viață, și obiective politice. Formularea din statute privind constituirea unui partid politic care să reunească elementele revoluționare ale proletariatului român, partid care să-l conducă în lupta politică, se impunea ca un moment de însemnătate deosebită pentru întreaga evoluție ulterioară a mișcării socialiste românești.

Cercul muncitoresc din București hotărăște, în 1888, ținerea mai multor cursuri (de istoria socialismului, economie politică, științe fizico-naturale, fiziologie și anatomie, drept public) pentru largirea orizontului politic, cultural și ideologic al membrilor săi. Același scop urmărea și școala pentru adulții întemeiată de cerc în care muncitorii deprindeau scrisul și alte cunoștințe folositoare. Începuturile acțiunilor de protest împotriva politicii guvernelor burgheze sînt legate de numele cercului bucureștean. Prima acțiune de acest fel este organizată, în noiembrie 1887, ca semn de protest împotriva abuzivei arestări a lui A. Bacalbașa.

Vara anului 1888 înregistrează prima grevă organizată de cercul muncitorilor. Tipograful revencică, prin acțiunea lor grevistă, îmbunătățirea condițiilor de lu-

cru, dreptul la organizare în sindicat. După tipografi, un alt detașament al proletariatului bucureștean s-a ridicat la luptă. Muncitorii Atelierelelor Gării de Nord, în număr de peste 800, se adună în fața sediului cercului manifestându-și hotărârea de a lupta pînă la izbînda revendicărilor lor. Prin aceste organizări de luptă a celor ce muncesc cercul din București se impunea ca un puternic nucleu al acțiunilor revoluționare, cîștigîndu-și încrederea maselor muncitoare exploatare.

Ținara mișcare socialistă își demonstrează din primele momente ale războaielor țărănești din vara anului 1888 solidaritatea și sprijinul său total față de cauza dreaptă a plugărului spoliat. „Dezrobirea”, oficiul cercului din București, ca și „Muncitorul” al cercului ieșean, publică articole în care demască politica guvernelor vremii, chemînd muncitorimea română să fraternizeze cu țărani care s-au răscolit „pentru că mor de foame”.

În apelul **Muncitori!**, publicat în „Dezrobirea” din 2 aprilie 1888, ca și în cel intitulat **Către țărani**, din „Muncitorul”, se formulează critici virulente la adresa regimului burghez, infățișîndu-se tabloul veridic al situației sociale și politice grave a societății românești la sfîrșitul secolului trecut.

La alegerile pentru Adunarea deputaților, organizate în 1888, participă pentru prima dată în istoria țării și mișcarea socialistă. Cu acest prilej sînt aleși doi deputați socialiști pe listele depuse de cercul ieșean în numele Partidei muncitorilor.

În primăvara anului 1890 se trece la o formă superioară de organizare a proletariatului bucureștean, **clubul muncitorilor**, organizație politică de clasă situată pe principiul internaționalismului. „Poate fi membru în club orice muncitor cu minile și cu mintea fără deosebire de religie, sex sau naționalitate” se stipula în articolul 3 din statute. Din documentul de constituire al clubului rezultă că obiectivul său fundamental îl reprezenta făurirea unui partid politic revoluționar avînd la bază ideologia socialismului științific, partid de avangardă al celor exploatați. Astfel, articolul 5 arată că scopul clubului este „să-i organizeze (pe muncitori — n.n.) într-un partid aparte al lor, servind de simbură în jurul căruia să se grupeze toate puterile Partidului Muncitorilor”.

În **Manifestul-program** al partidei muncitorilor dat publicității de club, în 1891, întîlnim precizarea că noua formă organizatorică politică a proletariatului reprezintă o delimitare netă față de toate genurile de organizații anterioare. În „Manifest...” se arată că „...Nu numai prin scop ne deosebim de toate partidele, ci și prin felul de a lucra...” Și mai departe: „Poporul muncitor e acea clasă care e chemată de istorie pentru a realiza societatea socialistă”.

În adunarea generală a clubului bucureștean, din 2 mai 1892, se evidențiază necesitatea convocării, în 1893, a unui congres al cluburilor muncitorești din întreaga țară în cadrul căruia să se creeze un partid politic al proletariatului român. O campanie de susținere a acestei idei o desfășoară, în coloanele sale, oficiul clubului din București, ziarul „Munca”.

În articolul **Congresul socialist român**, publicat de „Munca” în această perioadă, se arată că „nici un partid politic din țară n-are partizani mai sinceri și simpatii mai numeroase decît noi”.

Inițiativa socialiștilor bucureșteni are un puternic ecou în întreaga țară, fapt oglindit de sprijinul unanim al tuturor cercurilor muncitorești de a se convoca respectivul congres.

Astfel, la 31 martie/12 aprilie 1893 au început lucrările congresului ce reunea reprezentanții cluburilor muncitorești și ai organizațiilor profesionale. Congres care prin hotărîrea sa de făurire a Partidului Social Democrat a reprezentat un moment crucial în istoria mișcării muncitorești din România.

Primul partid politic al muncitorimii române va pune puternic în evidență amploarea și țaria mișcării socialiste din țara noastră, tradițiile revoluționare perpetuate, cultivate, și dezvoltate continuu de generațiile de patrioți. Reunind într-un singur făgaș uriașele energii revoluționare ale celor ce muncesc cu brațele și cu mintea de la orase și sate, partidul proletariatului, prin lupta sa, va contribui la izbînda istorică, deschizătoare de noi orizonturi, pe care o sărbătorim veșnic în veșnica scurgere a primăverilor noastre în fiecare an la 8 Mai, făurirea Partidului Comunist Român.

Petre Dan

„Tradiții de muncă românești”

giei pentru care obiceiurile populare devin acte (și fapte) de comunicare ceremonializată.

Geneza, structura, dinamica, funcționalitatea obiceiurilor folclorice legate de muncă sînt analizate cu minuțiozitate, ca elemente integrate ale concepției generale de viață a poporului român. Element fundamental al existenței, munca recheamă în toate situațiile creația; **ethos** și **logos** — la nivelul conștiinței tradiționale — se condiționează reciproc.

Adaptarea muncii la tipologia umană românească și adaptarea omului la specificul muncii pe aceste locuri sînt cu fire nete disociate în prefața de profesorul Mihai Pop: „...obiceiurile tradiționale nu oglindesc nemijlocit muncile, oricare ar fi ele și oricum ar fi conotate, ci se situează pe un plan secund față de planul referențial primar. Ele sînt acele discursuri complexe care exprimă printr-o tehnică de metaforizare, reflecțiile oamenilor creatori de cultură despre muncă. În aceste vorbiri dramatizate ei cîntăresc muncile, le evaluează în raport cu normele care fac să funcționeze viața comunităților tradiționale, cu structura acestor comunități, cu funcția actelor comunitare și individuale, cu scopul urmărit, deci și cu căile prin care se poate ajunge la acest scop, care, în ultimă instanță, tinde să le asigure subsistența și perpetuarea, bunăstarea și propășirea.

Experiența, din care s-au născut și prin care trec obiceiurile tradiționale, se pla-

sează la nivelul imaginativ, al gândirii în care mintea se mișcă în figuri, simboluri, metafore analogii”.

Paradigma studiilor despre obiceiurile de muncă (Simion Mehedinti, Lucian Blaga, Mircea Eliade) este repede parcursă pentru o analiză sintagmatică a sistemului cultural folcloric, creat de baza economico-socială.

În prima parte a cărții, autorul descrie și definește ocupațiile și procesul muncii din perspectiva etnologiei și antropologiei, socotindu-le ca părți integrante ale culturii și civilizației populare. Desigur, obiceiurile agrare sînt cele mai răspîndite în contextul existenței unei populații sedentare; dar și alte ocupații agricole și neagricole au reflectarea lor în folclor: creșterea animalelor, vinătoarea, creația constructivă, apicultura, pescuitul — fiecare generînd o serie de obiceiuri cu diferite variații istorice și geografice.

În al doilea mare capitol se analizează **Folclorul muncii**, literatura și arta populară, așadar, însă inutil am căuta interpretări noi sau alte perspective exegetice la **Miorița** sau **Mesterul Manole**, pentru că autorul nu-și propune un studiu de etno-estetică. Asemenea subiecte au fost tratate în diferite cărți cu apariție apropiată. Să enumerăm cîteva — și lista rămîne, desigur, deschisă: Al. Dima, **Arta populară și relațiile ei**, 1971, Ion Dodu Bălan, **Ethos și cultură**, 1972, sau Grigore Smeu, **Repere estetice în satul românesc**, 1973.

Ca și arta cuvintului, celelalte arte populare românești sînt pătrunse de concepția clasicizantă, a utilului și frumosului, a echilibrului și luminozității, ca opțiune existențială definitorie pentru timpul monadic, ca și pentru toate timpurile. În diferitele domenii ale artei populare: arhitectura, țesătura, ceramică, sculptură, pictură reprezentările plastice serializate înregistrează proiecția muncii, fie prin imaginea antropocentrică, fie prin motivul solar sau „arborile vieții”.

Partea de generalitate și asamblare teoretică a subiectului pare mai verosimilă decît ilustrările și interpretările unor acte și fapte concrete sau, altfel spus, autorul sintetizează mai bine decît analizează la obiect; și, în general, fiecare capitol, tratat autonom, după schema didactică: introducere, dezvoltare, concluzii, dezechilibrează monolitul volumului.

Alexandru Popescu este un om de știință care nu se mulțumește cu reprezentări și esanțioane de valoare arheologică, ci integrează și valorifică tradițiile de muncă în perspectivă axiologică, din imediată contemporaneitate.

Încercînd să integreze etnologia muncii într-o perspectivă mai largă a antropologiei filosofice, autorul coroborează diverse informații bibliografice, cu investigații de arhivă și cercetări de teren și subliniază raporturile dialectice dintre activitatea materială și creația spirituală a masei.

Aureliu Goci

Pe o filă de album aniversar

TRĂIM o primăvară cu aniversări evocatoare, dătătoare de certitudini și de speranțe, asemeni soarelui — cel de pe cer sau cel din stema țării, poate cel mai nimerit simbol al începuturilor ce le sărbătorim: pentru a 109-a oară — „Ziua independenței României“, pentru a 41-a oară — „Victoria asupra fascismului“ și, la cel mai, cea de a 65-a aniversare a înființării Partidului Comunist Român. Evenimente ce, vorba poetului, „Ne-au croit soarta“ și asupra cărora ești îndemnat să cugești. 65 de ani de existență ai unui partid din care faci și tu parte. Din această, 41 de ani de pace, după o lungă și aspră perioadă de ilegalitate și după un război la care, alături de întregul nostru popor, ai participat și tu, ca și, apoi, la edificarea unei noi societăți, la care de asemenea ai pus umărul. Iată un interval destul de mare pentru a avea la ce gândi.

Fiindcă în acești ani care, de-a lungul lor, îmbracă o viață de om, iar prin intensitatea lor cuprind mai multe, s-au petrecut transformări, înnoiri revoluționare cum istoria noastră n-a mai cunoscut. Dealtfel, transformările acestea constituie chiar tema literaturii — una din ele —, nici un om al vieții noastre neputând gândi, acționa sau simți în afara lor, cu atât mai mult artistul care, prin vocația și profesiunea lui, este menit să le „comunică“, să le „intrupeză“. Pentru a comunica trebuie sau e bine să ai ceva de spus, de preferat cu talent — ceea ce ține de conținutul artei și-i asigură perenitatea — și cu „ceva“ din afara propriei tale trăiri sau experiențe, drept care documentarea — sub toate formele ei: de la observarea atentă a vieții, la citit și mai ales la „văzut“, adică la călătoriile „pe teren“ — devine ceva obligatoriu, ceva ce te pune pe drumuri. Pe care le faci cu plăcere și, pe măsură ce îmbătrinesc, mă întorc mai des acasă, la locurile natale de care m-am despărțit — ca să nu spun: deznădăcinat — de mult. Așa de demult încât, de cite ori revăd Tg. Mureșul — aici m-am născut, de aici m-am plecat —, mi se pare de fiecare dată nou, altul, uimitor, și justificat uimitor fiindcă orașul, ca și locurile copilăriei și adolescenței mele, nu mai există decât în amintirea oamenilor care nu mai sînt tineri. Am evocat și eu acele vechi și trecute realități într-un roman, **Noaptea așteptărilor**, cu dorința de a le păstra chipul „de atunci“: pe urmă le-am reinviat sporadic în unele reportaje, punindu-le în antiteză (și comparându-le, întrucât, efectiv, nimic din realizările de azi nu poate fi comparat cu cele de ieri) cu **noul**: fabricile, uzinele, platforma industrială a municipiului, una din cele mai puternice din țară — cine nu cunoaște, de exemplu „Azomureșul“, mai ales de cînd, pe lângă multele sale minuri chimice, fabrică și rolfilme? —, evidențiind astfel aspectele grandioase, spectaculoase, adică baza dintr-o dată vizibilă a noului vremurilor noastre. Dar poate că unele aspecte, mai dificil observabile, ca spre pildă cultura sau tinerii, sînt tot atât de esențiale, deci caracteristice unui loc și timp.

Locurile mele natale sînt — cultural — destul de cunoscute; aici se află unele din cele mai vechi școli (publice) din țară: la Tg. Mureș din 1495, la Sighișoara din 1522 — ambele mai „tiner“ decît Școala românească din Scheii Brașovului —, dar cu aurantă notorii sînt, printre altele, Palatul Culturii, Institutul de medicină, Statuia lui Avram Iancu sau noul Teatru Național, bilingv, ce beneficiază de un edificiu cu o arhitectură modernă, ieșită din comun. Cit privește tinerii, numai

Tirgu Mureș

cel din U.T.C. sau A.S.C. sînt azi, în Tg. Mureș, peste 50.000. Poate că la un municipiu cu cca. 170.000 locuitori nu s'prea mulți, dar lucrul mie mi se pare uluitor fiindcă pe vremea tinereții mele întregul oraș nu avea decît aproximativ jumătate atîta locuitori. Tinerii, azi, reprezintă ei singuri populația unui oraș, adăpostită într-unul din cele cinci, șapte sau chiar mai multe, cite am construit noi aici, alături de trunicul nucleu moștenit din bătrîni. De asta ziceam că prezentul nu mai poate fi comparat cu trecutul — pînă și o asemenea metodă ori stil reportajesc mi se pare a fi perimate —, din care trecut nu ne mai rămîn decît „monumente sau obiective turistice“ — unele inestimabile — caprinse în cărți, hărți și în traseele ghizilor, impregnate, desigur, cu cea mai de preț moștenire: spiritul sau sufletul lui cel mai bun, cel ce ne arată cine am fost, de unde și pînă unde ne-am înălțat, și cit și spre unde mai avem de mers.

Muzeele sînt pline de urmele înaintașilor noștri, începînd din neolitic, iar urmele așezărilor geto-dacilor, fie cele din municipiu, fie din împrejurimi, ca și cele de la Corunca, Cristești, Lechința, Cucerdea, Dădărad, Sighișoara pot fi văzute la fața locului, alături de castele și turnurile de pază ale celorlalți strămoși ai noștri, romani, înșiruite, ceva mai tîrziu, pe limesul de nord-est al **Daciei Felix**, ca cele de la Brincovenesti, Călugăreni, Sărățeni, Jdeciu de Sus, ce adăposteau unități ale legiunii a XIII-a Germanice.

ORAȘELE din județul Mureș, deși au o viață de organizare muncitorească mai veche (primele asociații iau ființă prin 1868, în 1897 se serbează prima oară 1 Mai la Tg. Mureș și se creează primul „Cămin muncitoresc“; tot la Tg. Mureș, în 1903 se in-

ființează o secție locală a partidului Social-democrat, în 1906 apare primul ziar muncitoresc, iar pînă la războiul din 1914 grevele se țin lanț), abia după constituirea statului unitar național român la 1 Decembrie 1918 și mai ales după înființarea P.C.R., la al cărui istoric congres din mai 1921 muncitorimea mureșană a fost reprezentată de 4 delegați, cunosc și au condiții pentru intensificarea activității revoluționare. În acești ani, Tg. Mureșul devine unul din centrele principale ale mișcării comuniste din România. Aici au luat ființă unele din primele organizații revoluționare ale tineretului, aici au fost editate numeroase publicații legale și ilegale ale secțiilor de partid, ale U.T.C.-ului sau sindicatelor; aici, în vara lui 1925, s-a ținut plenara C.C. și a Comisiei Centrale de Control a P.C.R. care, printre altele, a hotărît înființarea Blocului Muncitoresc Tărănesc; după marile greve din 1933, la Tg. Mureș s-a creat MADOSZ-ul (Uniunea muncitorilor maghiari), organizație condusă de P.C.R. care apoi, în 1935, încheie un acord cu Frontul Plugarilor și cu Blocul Democratic, care mai cuprindea și partidul socialist, un moment important din istoria luptelor pentru formarea Frontului popular antifascist. În 1937 s-a desfășurat o impresionantă adunare a românilor, maghiarilor și sașilor de pe aceste meleaguri — una din ultimele manifestări din vremurile de pace, pace pe care în aceeași toamnă agresivitatea fascistă avea să o fărîme aruncînd pentru aproape șase ani omenirea în întuneric, durere, foc și ură.

ABIA după ce Armata a IV-a română, în 28 septembrie 1944, ca urmare a actului istoric înființat la 23 August de P.C.R., străpunge dispozitivul inamic de pe Mureș — os-

tașii noștri căzuți atunci eroic în lupte zac acum în cimitirul ce, trist dar impunător monument evocator, îmbracă tot pieptul dealului Cornești — abia după ce Eliberarea, apoi pacea și, în sfîrșit, socialismul au triumfat în țara noastră, vechile tradiții muncitorești au putut fi continuate. Printre ele reluîndu-se și tradiția „brigăzilor de tineret“. Cum se știe azi, din cîntec și legendă, primele asemenea brigăzi de „muncă voluntară“ au fost, acum mai bine de 36 de ani, cele de la Salva — Vișeu sau Agnita — Botorca, localitate ce se află în sudul județului Mureș, cit despre cea dintîi, acolo brigada tinerilor din Tg. Mureș a cucerit „steagul victoriei în muncă“, trofeu ce le cinstea vrednicia.

Toate acestea tineretului zilelor noastre le cunoaște din cărți, din auzite de la părinții, neamurile ori cunoștințele ce le-au fost făclăși, deci martori avizați: le cunoaște și de la școală sau sedințe, însă toate acestea pentru ei sînt trecutul, un trecut ce i-a condiționat prezentul și posibil că-i luminează viitorul, dar nu sînt „viața“, ci „istoria“ sau „cunoștințele“. Viața ce fierbe în singele tinăr, cum fierbe soarele în mustul din vinurile curate, are pentru ei alte cerințe, în primul rînd cea a acțiunii — fiindcă tinerețea, înainte de toate, este acțiune, înfăptuire — apoi cea a științei, fiindcă, în egală măsură, tinerețea este poate cea mai pură formă a cunoașterii semenului tău și — sigur — o formă supremă a demnității și libertății umane; petrecerea, întrecerea, căutarea tainei, a necercatului le urmează, fiindcă tinerețea — careia i se dedică această inscripție pe o filă de album aniversar — mai este și o nestăvilită sete de tot ce este și aparține vieții.

Nicolae Crișan

Revista revistelor

„Revista Română“ (2-3/1986)

■ **IN** al 40-lea an de apariție, „Revista Română“, lunar de cultură și civilizație românească în limbile franceză, engleză, germană și rusă, dedică numărul 2/1986 romanului românesc contemporan. Un fragment din romanul **Cartea Milionarului** de Ștefan Bănuțescu ilustrează una dintre direcțiile de evoluție ale prozei noastre actuale și, totodată, nivelul stilistic la care se află aceasta. Studiile și comentariile abordate, din diverse unghiuri, fenomenul românesc, încercînd să distingă ceea ce îl caracterizează și îl particularizează în context universal. Astfel, Valentin F. Mihăescu decupează **Ipostaze ale romanului românesc contemporan**, Cornel Moraru analizează, în esul **Continuitate și disponibilitate**, metamorfozele romanului contemporan în relație cu modelele clasice autohtone și străine și cu orientările moderne actuale, iar Radu G. Teșos propune, în studiul **Emanciparea personajului**, o ti-

pologie a romanului în funcție de poziția personajului față de instanța auctorială.

Fragmente din interviuri acordate de Eugen Barbu, Paul Anghel, Gabriela Adameșteanu, George Bălăiță, Nicolae Breban, Augustin Buzura și Ion Lăncrănjan configurează punctul de vedere al creatorilor față de propria operă și față de ansamblul romanului românesc contemporan. La rubrica **Viața artelor**, Constantin Prut face un portret al pictorului Corneliu Baba, care, în toamnă, va implini 80 de ani. Ca un omagiu adus operei sale, întregul număr al revistei este ilustrat cu reproduceri color după cele mai cunoscute tablouri ale maestrului.

Secțiunea **Dialog-contact** cuprinde o comunicare a lui James Dauphin de la Universitatea din Paris, prezentată în 1984, la colocviul Panait Istrati, organizat de „Asociația Prietenilor lui Panait Istrati“, în care autorul analizează compara-

tiv romanul **Dora**, de Dora-Lina, apărut în 1975, al prozatoarei braziliene Rachel de Quieroz, și povestirea **Kyra Kyralina**, din 1923, a lui Panait Istrati, descoperind neașteptate și neintenționate similitudini de ordin tematic, tehnic și poetic între cele două texte.

La aceeași rubrică, George Muntean prezintă cititorilor bibliografia **România și relațiile bulgare-române în scrierile bulgare de la 1806 la 1981**, elaborată de Dobrinka Punteva și Radka Veleva, important instrument de lucru, destinat cunoașterii modului în care românii s-au reflectat de-a lungul anilor în spiritualitatea vecinilor lor din sudul Dunării.

Numărul se încheie cu cronicile lui V.F. Mihăescu la antologia Nichita Stănescu — **Ordinea cuvintelor**, Vladimir Udrescu, la volumul **Geneza romanului românesc**, de Anton Cosma, Eugen Gasnaș la **Aspecte ale romanului românesc din secolul al XIX-lea**, de Teodor Vărgolici.

În numărul 3/1986 al revistei, în continuarea acțiunii de difuzare în străinătate a valorilor prozei românești contemporane, este publicat un

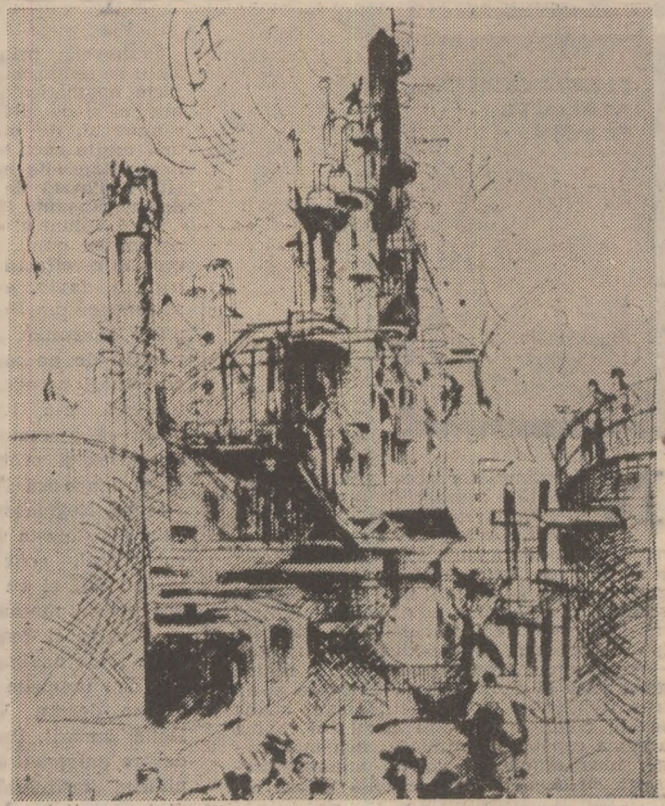
fragment din romanul **Tentația** de Platon Pardău, carte distinsă cu unul dintre Premiile Academiei R. S. Românie pe anul 1983.

La rubrica **Studii și comentarii** figurează esul **Virtuțile designului** de Alexandra Titu și studiul lui Titu Popescu, **Arta și calitatea vieții**, iar secțiunea **Valori românești** conține un rezumat al lui Romulus Vulcănescu, la lucrarea sa **Mitologia română**.

Sub titlul **Lectorate românești în Statele Unite**, Ion Stoica prezintă activitatea depusă de profesorii români pentru cunoașterea, peste granițele țării, a limbii și valorilor românești.

La rubrica **Cărți** sînt recenzate, de către Constantin Cosman, Paul Caravia și Eugen Gasnaș, volumele **Un posibil răspuns la problemele dezvoltării** de Maria D. Popescu, **Scrieri de Constantin Antoniadă**, **Opere alese** de I. C. Filitti, **Pentru o istorie a vechii culturi românești** de Mihai Berza (toate trei în seria Biblioteca română de filosofie a culturii) și **Constelația Iirei**, de Alexandru Andrișoiu.

R. V.

MARIANA PETRAȘCU: Rafinăria Brazi

Orizontul satului

Sandu Ștefănescu
„Poemele
dragostei de țară”
(Editura Albatros)

SULTANA CRAIA

Orizontul rustic
în
literatura română

EDITURA EMINESCU

ESEUL de curind apărut al Sultanei Craia, „Orizontul rustic în literatura română”, este o carte de largă și ambițioasă cuprindere exploratorie. O adevărată excursie — „causerie” între fruntariile unui imperiu literar, impunător și ca proporții și ca pregnanță artistică în datele lui esențiale. Eseul de față al autoarei înseamnă recitirea întregii noastre literaturi rurale, și nu numai (în conexiunile ei), o recitare pentru noi, colocolială, de unde și impresia de causerie a textului critic, producând „probe” la tot pasul, ceea ce îi conferă și caracterul de microantologie ilustrativă pe tema în discuție, judicios întocmită.

Sultana Craia distinge din capul locului, în studiul său, între nuanțele de „rural” și „rural” ale acestei literaturi, termeni ce nu sint, deci, perfect sinonimi. Cel dintâi vizând scrierile neconflictuale, naturaliste numai, ale mediului țărănesc, iar cel de la doilea literatura rurală complexă, exprimând tensiuni social-politice, psihologia unei clase patriarhale, intrată în modernitate, într-un timp care, cum am spune după Marin Preda, nu mai are răbdare, radicalizându-se.

Fără a se dori originală cu orice chip, eseista se oprește cu circumspecție, dar și cu un ochi critic proaspăt, la pragurile cele mai de seamă ale literaturii noastre de inspirație rurală. Primul dintre acestea este „Sburătorul” lui Heliade, pe care îl socoteste „debutul bucolicii românești”, poemul numit anticipând macedonskiana „Noaptea de mai”, în latura naturistă, de contemplație cosmică. Apoi Alecsandri, cu lumea „doinelor” lui, „solară și fundamental optimistă”. Alecsandri însă nu mi se pare numai solar și optimist. Versurile sale de „la gura sobei” proiectează, cred, și o altă dimensiune, aceea a unui spirit anxios, tinjind după securizante spații închise, oripilat de agresi-

*) Sultana Craia, *Orizontul rustic în literatura română*, Editura Eminescu.

nea firii, ceea ce este o notă esențială a liricii lui, dealtfel de cea mai mare rezistență, semn al modernității contemporane.

Autoarea disociază între sugestia romantică a rusticității eminesciene și cea clasică, din secvențele bucolice ale lui Macedonski, subliniază fastuosul, vitalitatea, dar și frecvența asociației fivrești din proza cinegetică a lui Odobescu, precum și imaginația debordantă, fantezia și frustețea paginilor lui Hogas. Ion Creangă este văzut ca aducând în literatură universul domestic țărănesc, aflat încă la vîrsta lui de aur, dar într-o nuanță de rafinament al scrierii, ceea ce face din el un stilist al lumii rurale privite din interior, în date definitorii, de componentă a unei „zăriști cosmice”, anticipând, într-un fel, ideologia blagiană de mai târziu. Subtilitatea expresivă și reflexivă a țărănilor din „Amintiri” regăsindu-se și în creații ale unor nume de prestigiu ale literaturii noastre, de la Sadoveanu la Marin Preda.

Și alte praguri de referință. Slavici, cu proza lui de „Balzac rural” în care, ca la mai toți ardelenii, „proprietatea activează energiile”. Duiliu Zamfirescu, model pentru sămănătoristi, cu iluziile lui sociale, în pagini însă de indiscutabilă frumusețe bucolică, unde dovedește o subtilă sensibilitate vizuală, ca și, uneori, remarcabile nuanțări psihologice. Octavian Goga, cu poezia sa a virtuților țărănești și a unei ambiții ideale a purității morale rurale, dar și expresiv tragice totodată, din Ardealul lui martirizat. Lumea rustic-rurală sadoveană apoi, cu revelația sentimentului naturii, cea simfonie a trăirii spațiului de la țară, orchestrație subtilă de senzații, sentimente, emoții profunde, expresie lexicală sui generis parfumată, inegalabilă magie a cuvintului genuin, autohton, arhetipal. Cu destine umane ce dezminț categoric așa-zisa simplitate a sufletului țărănilor. Și Ion Agârbiceanu, marcind sentimentul aristocrației țărănești, într-o comunitate — cum se întâmplă și în proza lui Rebreanu — ce își conservă strict ierarhiile sociale decurgând din aturii precum averea, învătătura, care conferă în epocă statut special, privilegiat. Și Liviu Rebreanu însuși: „sinteză a tot ce se scrisese” pînă la el, asupra căruia eseista se oprește îndelung, evidențiindu-i cunoscutele virtuți de observator obiectiv pînă la cruzime al lumii țărănești de la noi, începînd cu navelistica sa, din care răsar apoi marile lui romane rurale: „Ion” și „Răscoala”.

Sînt discutați în carte și marii poeți ai perioadei interbelice, în a căror operă se răsfrînge universul rustic și rural. Vasile Voiculescu din „Pîrgă” și „Destin”, lirică în registru sărbătoresc, hieratic-solemn dar și sentimental, neocolindu-se nici poezia lui socială, ce îl apropie de Aron Cotruș și de Octavian Goga, în notă mai puțin revendicativă, proiectată din unghiul transpunerii în imagini a desti-

nului existențial țărănesc. Și Ion Pillat, definit ca „spirit bîntuit de nostalgia intimă”, rezultat dintr-o „experiență fericită” a „vieții la țară”: „bucolism intelectualizat”. Adrian Maniu, Zaharia Stancu, B. Fundoianu — „un Bacovia al universului rural, prin cruzimea reprezentărilor uneori, alteori prin dezolarea interioară...” Și Lucian Blaga, în a cărui lirică (și filosofie) satul românesc se proiectează ca orizont de existență mitică și transcendentă („Eu cred că vesnicia s-a născut în sat...”). Și Tudor Arghezi, cu universul său rustic de asemenea privit ca o categorie eternă, cosmică.

În sfîrșit, Sultana Craia aduce în prim-plan și scriitorii de după ultimul război, formați în acest răsîmp, sau care și-au publicat o parte a operei lor acum. Zaharia Stancu prozatorului, cu romanele lui lirice, picarești și „expresioniste” cumva, apoi Marin Preda, autor al magistralului roman „Moromeții”, care nu este nici „Țăranii” lui Reymont, nici „Ion” sau „Răscoala” — și totuși literatură nu mai puțin profund țărănească. În care lumea satului este plasată într-o ipostază cu totul inedită, dezvăluind, într-un fel de altă față a Lunii, țăranelui disimulat, „om politic”, cu rafinata plăcere a speculației, străduindu-se să-și mențină echilibrul economic și moral, seninătatea, într-o vreme intrată în virtej, în criza înnoirilor sociale irevocabile. Un univers și un timp cînd însăși condiția socială a țărănilor se schimbă, devenind substanțial alta, altceva.

Din generația mai lînră încă, Titus Popovici este, prin „Setea” indeosebi, un alt prozator remarcabil al lumii noastre rurale, din familia ardelenă a unor Slavici, Agârbiceanu și Rebreanu. Despre el, eseista notează că aduce în literatură „un spațiu al activismului practic, al pasiunii, al acumulării, al luptei pentru existență, implicînd efortul pentru păstrarea condiției «de frunte» în ierarhia țărănească”. Cu eroi ce se rețin pentru autenticitatea lor „transilvană” specifică, pe care autorul îi conturează în solida tradiție clasică a prozei românești, literatură „de atmosferă, de spectacol, marcată de parabola morală, de poezie și mit”. Dumitru Radu Popescu, Fănuș Neagu, Ion Lăncrăjan, Ion Gheorghe, Ioan Alexandru, Dinu Săraru sint alți autori ai orizontului rustic din literatura noastră de azi, ale căror scrieri le evocă de asemenea în micro-eseuri Sultana Craia, în cartea sa.

Eseul Sultanei Craia nu modifică în genere imaginea noastră, privind tema explorată. Nu e vorba aici de unghiuri inedite, de tulburări de ierarhii. Seara valorilor rămîne cea știută, dar cartea este neîndoielnic lăudabilă, ca sinteză critică organică, articulată coerent, prilejuind, prin chiar parcurgerea ei, un gen de recitare condensată a întregii noastre literaturi de inspirație rurală.

Hristu Căndrovanu

Reportaj

O DRAGOSTE
MAI ÎNTRU
ȘI ÎNTRU

Mihai
Negulescu

EDITURA EMINESCU

Reportaje-reflecții

Prahovean prin naștere Mihai Negulescu se simte, bunăoară, atras cu aceeași forță magnetică nu doar de locurile natale, ci și de altele mai îndepărtate, Maramureșul, de pildă, care i-au inspirat mai multe cărți de poezie și de reportaj liric: *Rapsodie în Oas* (1963), *Maramureș* (1967), *Poartă de pe Mara* (1972), *Arcul de miazănoapte* (1973).

Noul volum al poetului conține ceea ce am putea numi, fără teama de a greși, **reportaje-reflecții** asupra unor locuri, oameni, fapte, evenimente, monumente sau muzee din România, pe de o parte, și unele însemnări despre locuri mai îndepărtate de pe mapamond, prin care reporterului pelerin i-a fost dat să călătorească de-a lungul anilor și unde a putut să constate prezența culturală românească și prețuirea de care se bucură țara noastră în ochii altora.

Mihai Negulescu, reporter în ființa căruia sălășluiește și se trădează la tot pasul poetul, scrie cu dezinvoltură, fără prejudecăți și cu mare sensibilitate despre poarta maramureșană, despre Virful cu Dor, ca și despre Sistemul hidroenergetic și de navigație Porțile de Fier, Reșița sau înnoirile de pe meleagurile mureșene, despre Vida Gheza sau despre Delta Dunării, Prahova ori Buzău, dar și despre universul atât de fermecător al copilăriei (întîlnindu-și semnificativ unul dintre capitele „Întîiul gînd către copiii țării”, în care adună reportaje, interviuri

și însemnări despre cîteva talente artistice autentice, de mare viitor, socotindu-le simbolice pentru grija statului și a țării pentru cei mici) sau despre propriile-i amintiri puse în relație directă cu un trecut nu prea îndepărtat, spre a scoate și mai mult în evidență mutațiile petrecute în viața social-economică, dar și în conștiințele oamenilor din România anului 1985.

Nimic ostentativ și spectaculos din ceea ce ne-am obișnuit să întîlnim în asemenea reportaje nu găsim în cartea lui Mihai Negulescu. Condei exersat îndelung, de cîteva decenii, în publicistică, autorul este cel dintîi conștient de pericolul căderii în clișee și banalitate și de aceea caută, subtil și ingenios, să le evite. În cea mai mare parte reușește s-o facă și paginile lui se parcurg cu plăcere, scrierea fiind cînd aceea caldă, de evocare, cînd, dimpotrivă, rece și frustă, reproducînd aidoma dialoguri și replici. Tentația reflecției, a meditației asupra celor văzute și reținute conferă o notă de profunzime cărții și o anume valoare aflată dincolo de circumstanțialitatea inevitabilă a reportajelor.

Convins că „semnul creerii sale” prin lume, printre oameni, fapte și evenimente trebuie concretizat în pagina scrisă, Mihai Negulescu prilejuiește lectorului revelația unor gînduri limpezi și frumoase, îmbrăcate într-o haină publicistică pe măsură. Ceea ce, trebuie să recunoaștem, nu este nici puțin și nici la îndemîna oricui.

Florentin Popescu

■ ÎN prezentarea pe care o face acestui volum de debut, George Arion ne avertizează că „Sandu Ștefănescu a învățat lecția poeziei de unul singur”, în „pentru care poemele sale „fac dovă” unui univers aproape comun”, remarcîndu-se printre-o „gîndire senzorială intrucitva romanticoasă”, printre-o „meditație sensibilă” ce se constituie ca „o stare de spirit specifică tuturor celor ce încep să urce uriașul munte ale poeziei”. Stare de spirit circumscrișă de Sandu Ștefănescu într-un insolit **Autoportret**, din care desprindem năzuința de a intona „cîntece ciudate”, de a interpreta un rol în acea piesă existențială care este însăși lumea — lumea ca teatru: „Sînt, tot, o traistă de cîntece ciudate, / bocite-n răsărituri și rise în apusuri, / urlate în artere, în vene spuse-n susur — / venind de nu știu unde, plecînd spre mai departe, / și vînd să fiu prohodul prăpădurilor toate, / visez că-n vechiul teatru am rol în piesa nouă — / și-n fața voastră dîndu-mi ființa pe din două, / veți ști că-n mine altul, să fie, nu se poate...”

Ipostaza specifică poetului este cea a unui „sărman croitor” în al cărui atelier („o cămăruță de cuvinte”) poți descoperi atît „cuvinte vechi, de vremuri prăfuite”, cit și altele „noi”, din care croiește și coase „în mare taină...” „cite o haină / la cei ce vor și cei ce nu imi cer” (**Sărman croitor hainelor tale**). Semnificativ pentru acest debut editorial ni se pare faptul că — în tiparele tasate ale unor forme fixe de poezie — reușește să toarne o simțire autentică în „ritmuri delicate”, vîndînd aspirația spre „sensuri noi”, transcrise „în arhaica lege”, într-un moment în care „viața noastră stă sub semne grave...” Acuzînd vizibile tonalități bacoviene, Sandu Ștefănescu își mulează propria-i sensibilitate în tiparele unui **Rondel în alb**, din care desprindem această întrebare: „Iubito, vine iarna — a cita iarnă, oare, din cite-au nins triene pe sufletele noastre?” Binevenită ni se pare și reactualizarea modelului eminescian, care sună frumos: „O, ce tîrziu te-am regăsit, / tîrziu, foarte tîrziu — / Și te priveșc nedumerit / deși nu știu, deși te știu” (**Tîrziu regăsit**). Reușite sînt și sonetele, în care stăruie ecouri din marele Will, prin filieră voiculesciană, într-o viziune specific evanescentă a spaimei de inexistență prin uitare: „Si nu mă tem de vorbele finale / — același monoton, știut apus — / și nici de frigul depărtării tale / născut din ce ai vrut și nu ai spus, / și nu mă tem că între noi ai pus / distanța de la pisc pînă la vale / și nici de ziua cînd întoarceri nu-s / la drumul vechi al dragostei reale, / și nu mă tem să calc cîndva pe dale / turnate din betonul egoist / al ochilor plecați pe noua cale / a unui răsărit la fel de trist — / mă tem de clipa unică de jale / în care vei uita că mai exist...” (**Și nu..**). Citabile sînt și alte sonete, cum ar fi — de pildă — **Event în alb** sau **Fără line...**

Un frumos poem ale acestui volum de debut, realizat prin selecția unor expresive sintagme este cel scris la moartea lui Nichita Stănescu.

Simion Bărbulescu

„Scriitori la Pontul Euxin”

■ Seria manifestării Scriitorii la Pontul Euxin, inițiată de filiala Constanța a Societății de științe filologice și Inspectoratul școlar județean, a continuat recent în orașul de la malul mării prin cea de a treia reuniune. Invitata Liceului industrial nr. 10, a grupului școlar cooperatist și a școlilor generale nr. 8 și nr. 21 din localitate a fost, de data aceasta, poeta Ana Blandiana. După cuvîntul de deschidere rostit de prof. Gh. Vernic, directorul Liceului industrial nr. 10, și prezentarea prof. Nestor Ignat, poeta a purtat un viu și prețios dialog cu elevii constănțeni. La Casa Pionierilor din Constanța poeta s-a întrecîntat cu membrii cenuclului pionieresc „Mlădite dobrogene”, condus de prof. Monica Popescu.

Dialogul Ancii Blandiana cu iubitorii de literatură, condus de istoricul literar Enache Puiu, s-a desfășurat în sala Muzicului de artă constănțean, întrebările fiindu-i adresate în acest caz de profesorii de limba și literatura română din județ. La toate întîlnirile a participat prof. Olga Dușu, inspector școlar general.

NU întîmplător acest volum de publicistică semnat de poetul Mihai Negulescu începe cu un text intitulat „Acasă” — menit a sugera, din capul locului, substanța reportajelor adunate în volum. Căci Mihai Negulescu face parte din acea categorie de scriitori care — indiferent de genul literar în care-și exprimă ideile și gîndurile (poezie, proză, publicistică, teatru etc.) — se întorc mereu și mereu către matca geografică și sentimentală din care și-au tras rădăcinile și, implicit, și-au strîns sevele creației lor; în cazul lui matca aceasta capătă o extindere ceva mai largă, identificîndu-se, la un anumit moment, cu o parte considerabilă a țării.

*) Mihai Negulescu, *Dragoste mai intru și-ntii*, Editura Eminescu.

Un roman social

Proza

I NTERMEDIARIII — categorie profesional-socială a căreia Nicolae Tic, specialist de multă vreme în asemenea romane-anchetă, îi consacră noua sa carte*, de peste 400 de pagini — sînt reprezentați de Alexandru Ieronim, director-general cu vechi state de servicii ce ajunseser să se considere „o necesitate în ministere” dar care în realitate se transformase (dintr-un tînăr capabil, cu mari perspective în cercetare) într-un „contopist de rang superior”, într-un „hîrțogar”. Visele, coșmarurile, halucinațiile — personajul are un subconștient foarte productiv — îl divulgă pînă la esență, ca pe „un caracter de ultimă speță”, incontinuu bîntuit de „spaima căderii”; „devenise specialist nu în vreo meserie (meseria și-o uitase, n.n.), ci în lupta pentru funcții”, „singurul sentiment ce i-a mai rămas este sentimentul funcției” etc.

Lui Alexandru Ieronim, „intermediarii” le este opus în roman Vasile Modoran, director la I.A.E.S., uzină fruntasă, cu peste șapte mii de oameni, dintre care un număr însemnat sînt tineri. (Lui Alexandru i se mai opune, pe de altă parte, chiar fiul său, Adrian, un fel de „idiot” — „idiotul familiei” — din care răsare însă drept un personaj interesant: fire idealist și foarte independentă în fond, Adrian, greu adaptabil, înzestrat cu ascunse daruri de pictor și poet, nu vrea să se lege, deși practică mai multe, de nici o meserie tocmai pentru că el e ferm convins că are, cum zice, „meseria mea”: „căutarea de spații noi, altele, mereu altele, cu nuanțe de inedit, aș vrea să fie meseria mea.”) Directorul unei uzine fruntase este desigur un director model, exemplar: „Modoran e un meserias conștient și un bun organizator. De mai mulți ani conduce o uzină modernă — a contribuit la modernizarea ei — și nu i se pot reproșa nici delăsarea, nici căpătuiala, încă mai e un meserias ca oricare, în halat de lucru, mereu prezent la datorie. N-a fost prins cu raportări false, cu trafic de influență și nu s-a încurcat cu secretele. Există și părerea că s-ar putea să fie avansat director de centrală, ministru adjunct, ceea ce [...] el nu-și dorește. De obicei, cînd i se fac astfel de proiecții, o dă pe glumă: Eu am să avansez

* Nicolae Tic, *Intermediarii*, Ed. Cartea Românească, 1965

în jos!” Inflexibil, incoruptibil, principial (a învățat că principiile trebuie respectate și le respectă: „Dracu să mă ia, ce vină am eu dacă așa am învățat, și n-am reușit să uit, cum uită alții!”), refuzînd aranjamentele și urîndu-i pe descurcările, tehnician și specialist de elită și chiar inventator, Vasile Modoran consideră că putere are nu el, ci uzina: „Eu unul, o recunosc, n-am nici o putere. Pe căi ocolite, cu servicii contra servicii, nu obișnuiesc să rezolv nici treburile uzinei, nici pe-ale mele. Putere, o știu, are uzina, mîile de oameni de-aici”. Uzina, mîile de oameni ce lucrează în ea, de la director la favețiști și ucenici formează în roman o „împărăție”: „împărăția dumneavoastră de clasă muncitoare”, cum se exprimă cineva.

În această împărăție, al cărei vechi cronicar Nicolae Tic este de atîția și atîția ani, cu o consecvență demnă de admirat, eroul se simte ca în elementul lui. Scos din mediul cu care s-a identificat, nici nu mai poate trăi, e ca pește fără apă: „nu se mai putea dezlîni de uzină, de treburile curente, de urgențe”. „El nu avea o funcție, el avea o pasiune”, se spune despre Vasile Modoran, pentru care „fiecare zi este o duminică” („o zi de sărbătoare, adică, nu de odihnă”): „Cum începe ziua directorului de uzină? Întrebarea mă depășește. Fiecare director cu ziua lui și cu uzina lui. Eu mă scol la ora șase, fără ceas deșteptător, mă scol întotdeauna odihnit, după un somn adînc, de om sănătos, cu o existență normală asupra căreia nu planează nici o primejdie. Rareori mă trezesc peste noapte, de obicei cînd mă încearcă setea, după vreo mincare mai pipărată. În vis mi s-arată peisaje incintătoare, mult rîvnite: livezi în primăvară, luminisuri de pădure bătrînă, nesfîrșite podgorii. Nu am coșmaruri. Dețin o tehnică sigură de a le evita. Niciodată nu am dat greș. După o zi cu sedințe de critică și autocritică îmi poruncesc înainte de a închide ochii: să nu visez sedințe. După o zi cu rebuturi: să nu visez rebuturi. După o zi cu incurcături la sectorul aprovizionare: să nu visez aprovizionare. Cum mă dau jos din pat, mă și reped la fereastră, o deschid larg, trag aer în piept și privesc cerul, un colt de cer, printre virfuri de blocuri: — Ce zi superbă! Nici nu cunosc altfel de zile. Ploaia mărunț, țîrîit, lapovița și ninsoarea, viscolul, tunetele și trăznetele pe mine nu mă-mpiedică să văd soarele, seninul: — Da, e o zi cu adevărat superbă! Imi repet.”

Idilism, festivism? Cu încăpătînarea luminos-intunecată, candid-redutabilă a personajelor sale, a lui Vasile Modoran însuși, temut și „săpat” în minister, scriitorul a ambiționat să reinvie în 1986 „personajul pozitiv” de mult răposat al literaturii noastre postbelice timpurii. Mai bine zis să-l învie, să-i dea viață, căci de trăit el n-a prea apucat să trăiască. Surpriza e de a constata că Modoran stă — minune! — destul de bine pe picioare, că autorul a izbutit să-l facă suficient de convingător. Se mai clatină din cînd în cînd din cauza unor exagerări: excepționalul Vasile are la rîndul lui „un băiat de excepție”, e fidel pînă la absurd soției, conversează direct cu soarele etc. Își revine însă de fiecare dată: cred că secretul reușitei în roman

a lui Vasile Modoran e că personajul ne devine, este din capul locului simpatic: „Sînt cel mai cumsecade și mai simpatic (s.n.) din cîți directori (de uzină, n.n.) există în țara asta”, declară însuși eroul, și sîntem de acord cu el, pentru că îl simțim apropiat, afin, încărcat (și lăsîndu-se încărcat la lectură: celui care are i se mai dă) de omenesc. Amestec de seriozitate și voioșie, de violență și seninătate, de profunzime și un anumit simplism ostentativ, de urlet și șoaptă: „Mai strig și eu din cînd în cînd, de neputință. Zău așa, nu-i nici o exagerare! Cînd mă știu în forță și limpede vorbesc în șoaptă”. Vasile Modoran are modestia atît de necesară deopotrivă în plan profesional și uman. El e gata să plece nu numai din funcție, ci și din viață. Socotînd că ar mai avea de trăit vreo treizeci de ani, Modoran se întreabă, cu un superb altruism: „Încă treizeci? Cam mult, aproape încă o viață de om. De ce tot eu? (s.n.) De ce să iau locul altuia?”

Cu intuiția prozatorului autentic, Nicolae Tic nu „uită” să-și pună eroul (care altfel nici n-ar mai fi atît de simpatic) în situații comice. Vorbeam mai sus de fidelitatea rarisimă a lui Vasile Modoran. La Sinaia, în concediu, singur-singur cu o femeie decisă să-l cucească, bărbatul rezistă eroic și cere telefonic ajutorul... nevestei. De un insolit specific scriitorului, personajul face însă și în acest plan credibil incredibilul. Principalele trăsături ale lui Vasile Modoran sînt, desigur, dragostea de muncă, cinstea, competența, grija pentru ceilalți. Tocmai la ceilalți, la muncitorii din uzină se gîndește el în primul rînd cînd, intrigiile intermediarilor izbulind (numai temporar: nedreptatea va fi reparată și eroul avansat), este schimbat din funcție: „E în joc situația lor, materială și morală. Cînd se intră în impas, cînd nu se face planul și nu se dau beneficii, viața a mii de oameni se dă peste cap: cu insatisfacțiile de-aici se merge acasă, la nevastă și copil. Ce garanții prezentați dumneavoastră în ochii lor?”, îi spune fostul director urmașului său nepriceput. Cu oameni ca Vasile Modoran (rămas el însuși, în tot ce are mai bun, muncitor adevărat) clasa muncitoare ar merge, în mod sigur, în paradis!

Intermediarii este un roman polemic și tocmai prin acest aspect interesează el cel mai mult. (Ca și alte cărți ale lui Nicolae Tic, și aceasta este încălă, subminată de digresiuni inabile și episoade inutile, de o anumită lipsă de nerv pe alocuri: ai nu o dată impresia, citînd-o, că părțile, așezate la intimplare, cu un fel de apatie, nu se „adună”.) Un roman polemic *à rebours*, am spune, în care scriitorul vinează eliseele rezultate din lupta împotriva eliseelor. Cine, de pildă, n-a ironizat măcar în treacăt profesionalizarea excesivă a vechiului personaj literar, cufundat pînă peste cap, și mereu, în probleme de producție și nu s-a întrebat, retoric, ce se întîmplă în acest caz, cu viața lui personală, intimă? Ei bine, Nicolae Tic se încăpătînează să demonstreze — și după părerea mea reușește — că pentru un om ca Vasile Modoran, pasionat de meserie și cu dragoste de semenii, un om care vine acasă, după cum se plînge soția lui, numai „cu jumătate din gînduri” (pe celelalte lăsîndu-le la uzină), o viață interioară

normală este una plină de munca și grijile sale: „Port uzina cu mine peste tot, și-n concedii, și-n vis, și la sedințele de analiză. Prin viața mea interioară trec aproape zilnic sute și mii de vieți”; „Viața mea interioară (înc și de mașini, de agregate, de cum se comportă în fluxul producției. Oare viața interioară a unui chirurg nu ține și ea de bisturiu, de operații, de reușită ori eșec?”, afirmă și se întreabă — tot retoric — Modoran. Multă bătaie de cap îi dau la un moment dat directorului niste bormașini deficitare: „Iată cum viața mea interioară din ultima vreme este puternic influențată de bormașini”, adaugă el ironic, pentru ca în altă parte să supraliciteze polemic, agresiv-polemic: „Afirm fără nici o exagerare că planul financiar îmi poate provoca mie, directorul de uzină, aceleași suferințe pe care îi le provoacă o iubită capricioasă, rea”. „Nu sînt și nu pot fi două planuri paralele — concluzionează eroul. Tot timpul se întretaie și se determină. Oare viața dumneavoastră interioară nu include și pe cea profesională și obștească?”, se adresează Modoran unor cinești care speraseră să aibă cu el „o discuție neoficială” și care se arată dezamăgiți de răspunsurile directorului, acuzat în cele din urmă că pledează pentru un „monstruos schematism” (acuzație ce ar putea să planeze și asupra autorului și chiar și, de ce nu, asupra recenzentului lui). Sau: cite cărți nu s-au scris despre victimele abuzurilor din perioada „obsedantului deceniu”? Nicolae Tic preferă, în schimb (în replică), să „demonstreze” o falsă victimă, o victimă, minoră de altfel, interesată, ca să zic așa, în persoana fostului coleg de facultate al lui Modoran, exmatriculat pe nedrept dar reprimat după un an și care înțelege să profite întreaga viață de pe urma pătăniei din studenție, regizîndu-și suferința (cită a existat). Și mai este o interesantă „adresă” în romanul *Intermediarii*: „Vasile Modoran se considera un constructor în vreme de pace. Nu cunoscuse ororile războiului, era copil în vreme de război, învăța și păstrea vitele într-un sat retras. Auzise, de-a lungul anilor, pe mulți povestind cum a fost, cum o duseseră ei în război. Nu pricep! se simțea îndemnat să le spună. Nu era și experiența lui (s.n.). Nicidecum nu reușea să se vadă pe front, cu arma în mînă. Auzise pe alții, închiși pe drept, ori pe nedrept, istorisind din închisori. — Nu pricep! Greu s-ar fi imaginat într-o celulă. De ce să se imagineze? Părintii, neamurile lui nu suferiseră de pe urma unor nedreptăți strigătoare la cer. El era un constructor în vreme de pace” (s.n.). Tonul foarte categoric al autocaracterizării poate înșela. Indiferentă „cînică” față de suferințele altora? Desigur, nu e vorba de așa ceva! Prin intermediul eroului său, prozatorul (a cărui vehemență se ridică la suprafața textului ca spuma) respinge aici — ca și în exemplele de mai sus, de altfel — moda, mimetismul, uniformizarea, insistînd asupra dreptului la propria viziune: fiecare scriitor cu experiența lui, fiecare erou cu destinul lui, pare a spune Nicolae Tic. În cazul că l-am înțeles corect, subscriu la această pledoarie.

Valeriu Cristea

Promoția '70

Moldovenii (XXIV)

■ STELIAN GRUIA (n. 1933): *Străfunduri* (1971), *Baladele Arborei* (1977), *Nord* (1979). Încercări de reliefare din perspectivă sentimentală a amprentei spațiului natal (bucovinean), prin evocarea mitologică a „lumii” locului (care poate fi un sat, Arbora, dar și griul, pădurea, muntele) și invocarea spiritului autohton încorporat în „obiectele” acestei lumi, în ritmurile folclorice și în comportamente; sensul mai adînc al încercării poetului este identificarea lirică, schița de autoportret în oglinda tradiției geo-istorice; dorul este sentimentul autoritar iar versul elegiac-baladesc o formă potrivită, cu observația că, de regulă, baladescul de tip folcloric, în ritm și lexic, este preferat celui de tip cult, de unde și oralitatea accentuată a „baladelor Arborei”; ca și frecvența sacrificare a poezicului de dragul sonorității, precum și abundența imagistică tipic folclorică; nu mă îndoiesc că poetul apelează anume la formula poeziei populare, probabil pentru a sublinia și formal apartenența sa la spațiul spiritual bucovinean, dar nepunînd în această tentativă de adevare suficientă imaginație personală, rezultatul e o pastîșă din care lipsește parfumul originalului (de pildă: „Iar țî-i pădurarul beat, / Într-o circiumă de sat, / Tu, Arbora, / Cu ochi reci, / Gîndul-bocet țî-i petreci, / Prin frunzișuri de poteci, / Printre oamenii zvezeci, / Unde-s mii și cu topoare / Cjopîrțesc de zor frunzarea, / Așa-i datina, ortacii / Primăvara tund copacii, / Casian țî-i om de suflet, / Călăuză-n lungul um-

blet, / Doar că bea lingă teighea, / Ocărîndu-și lumea rea”, etc. etcetera); resimțînd plăcutudinea unor astfel de manierisme folclorizante sau din simplă dorință de primenire, în textele ceva mai noi (din placheta *Nord*) poetul recurge la o altă formulă de vers, tot tradițională, însă cultă și calofilă, în respect pentru rigoarea prozodică, muzicalitate și claritate; poeziile sînt mai concentrate, lirismul mai puțin romanțios, cu toate că unghiul sentimental de vedere e același, cum aceleași sînt și motivele poetice; lexicul regional, folosit acum cu prudență, colorează dicțiunea impresionistă, iar un fior reflexiv dă aerului elegiac al poemelor o densitate mai mare (cum într-o voroneșteană: „Poate apogeu singuratic / Să privească stelele-n cădere / Căptușindu-și ochii cu tăcere / Și spoială rece de buratic? // Gravitatea nopților cu lună, / Poate să încapă prin balanțe, / Cu lucirea sacrelor sperante / Ghemuite într-un soi de strună? // Dar fiorul unui verb aparte, / De prin chinute ispoase / Cînd țîțina dorului se coace, / Poate fi și cumpană de carte? // Le sfîrșește cu blestem de tină, / Dracul de pe fresca bizantină...”). În general, însă, expresivitatea este și aici puțin sugestivă, prea sumară și uniformă.

■ ION ROȘU (n. 1945): *Pasărea nopții* (1978), *Fericitetele acvarii* (1979), *Colina cu statui* (1980), *Lumină de lună* (1981). După debutul cu o poezie inspirată, pe de o parte, de tradiția istorică a peisajului

moldovean iar, pe de alta, de intimplările vieții afective personale, poetul a evoluat, în linia lui Al. A. Philippide, spre un imaginism narativ împiedînd notația sentimentală și notația reflexivă în compoziții de o mare diversitate ritmică, prozodică în general, concentrate sau dilate în funcție de natura motivației lirice; claritatea și calofilia însoțesc rostirea, participarea afectivă îi dă o doză de patetism, nu lipsit de nuanțe, prezența reflecției îi conferă altitudine semantică; în poemele evocatoare de stări sentimentale, iubirea în primul rînd, discursul cultivă deseori diafanul și misteriosul ca piedici în calea romantizată, înfuzia de vag astfel obținută sporind sugestivitatea (ca în acest madrigal melancolic: „Și-a venit ca o flacăra-albastră / pe o pană din Steaua-păun, / Cit n-am fost, m-a chemat la fereastră, / cînd mă-ntorc, tace singur-n turn. // «Pentru ce am drept brațe aripe?, / pentru ce drept cuvînt un suspin?» // Stau plecat peste marginea clipei / și mereu malul crapă puțin” sau această „scrisoare” simbolistă: „Îți scriu pe umbra unei flori / cuvinte moarte, galbene, și ochiul / ridică-ncet, ca-n vis cortina pleoapei / sub care delirează scena goală. // Și-apoi o lacrimă care inundă totul”); în poemele mai ample, cu tramă epică, acumularea imagistică și tonalitatea senin-elegiacă servește ipostazierii unui gînd, poetul știînd să-și marcheze viziunile prin mijlocirea atmosferei ca în remarcabilul text numit „Ceasul” (în *Colina cu statui*) sau, în textele din *Lumină*

de lună, prin adaptarea prozodică a dicțiunii la tensiunea interioară a comunicării lirice (precum acordul stingîndu-se prelung al versului de 15-16 silabe dintr-o meditație pe vechea temă a trecerii: „Dacă era risipită c-o aripă în cădere / care-și pierde pînă-n mare penele pe rînd pe rînd / lacrima atunci e valul care surpă în tăcere / malul pleoapei rugătoare răzvrătindu-se-n cuvînt. // Ca o orgă atînsă-n treacăt de solarul pas al zilei / clapele acelei spaime le scufund și mă ascult / literă de aur scrisă șovăind pe-obrazul filcii / unde-apostolii-mbrăcără haina predicii de mult. // Poate cînd aștepti ruina clipei pururea-n schimbare / poate cînd prefaci în abur somnul pietrei repetat / să îți pară lumea-ntoarsă ca un semn de întrebare / ca un melc în varul sacru al retragerii culcat. // Eu lumina n-o țîn ziua somnului casei să-l destrame / cu tăcerea ta o reazem de un clopot de lignit / într-o barcă stau cu timpul osîndit să trag la rame / orb plecarea amîinîndu-mi împăcat în infinit”). Îndemînarea profesionistă a poetului în manevrarea celor mai felurite moduri de versificație, abilitatea sa retorică și preferința pentru sonoritățile clasice, a căror tipologie ținde s-o epuizeze, nu sînt însă de natură să-i favorizeze personalitatea exprimării, din contra, i-o amină, ascunzînd-o în faldurile unei expresivități devenite, prin uz istoric, material didactic; mai curios e că poetul se complăce cu voluptate în acest aer „vechi”, pare să fie construit pe dinăuntru asemeni celor „vechi” și, cum are fără îndoială talent, reușește de minune să ilustreze această „vechime”; e o reușită care se cuvine să-l pună pe gînduri pentru că, fiind în contratimp cu limbajul liric contemporan, riscă o marginalizare nu atît nedreaptă cît nepotrivită cu disponibilitățile lui reale; rău nu e că e „vechi”, rău este că nu încearcă să se „învechească”.

Laurențiu Ulici

1921-1986

1 MAI 1986

SUB AURA GLORIOSULUI

Tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășa Elena Petrescu (Ceaușescu) în 1939

LA NOI, la români, scinteitorul Armindeni se prăznuiește de mult — sint 96 de ani de când organizațiile politice și de breaslă ale muncitorimii noastre l-au transformat în sărbătoare a maselor largi! —, cu acel cult pe care poporul nostru l-a închinat muncii de când se știe. Sărbătorim, în această zi, munca și slujitorii ei, sărbătorim eroica, dirza, harnică, întrepida, miraculoasă noastră muncitorime, forța de avangardă a unei întregi istorii, clasa care, polarizând în juru-i toate energiile vie ale națiunii, a ridicat, pe vechea și vrednica vatră țărănească a României, o Românie nouă, tot atât de diferită de peisajul social de care s-a despărțit pe cât sint de diferite la noi anotimpurile, iarna monocromă și rece față de caldă policromie a primăverii. Sărbătorim neasemuită noastră muncitorime și, odată cu ea, îi sărbătorim pe țărani, pe cărturarii, pe toți fiii acestui pământ, deveniți făurari de nouă și mare istorie într-o epocă generoasă, prielnică muncii, prielnică gestului creator, prielnică visurilor celor mai temerare, sub o conducere luminată, care și-a făcut din ascensiunea țării în progrese și civilizație cauza sa sacră și neabătută.

„Tot ceea ce am înlăpăuit — arăta cirmaciul muncii și al destinului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la tribuna Congresului al XIII-lea al partidului — este rezultatul muncii eroice, pline de abnegație, a minunatei noastre clase muncitoare, care își îndeplinește cu succes misiunea istorică de clasă conducătoare a societății socialiste românești, a minunatei țărănime cooperatiste, care, în alianță cu clasa muncitoare, aduce o contribuție de seamă la întreaga dezvoltare a patriei, a noii noastre intelectualități, strins legată de clasa muncitoare și țărănime, care are un rol tot mai important în transformarea revoluționară a societății. Mersul nostru neabătut înainte este rodul activității tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, a întregului popor, strins unit în jurul partidului — forța politică conducătoare a națiunii noastre socialiste“.

Sărbătorim, în această zi, la noi, la români, deplinul triumf al muncii libere, al creației libere, zămislitoare de nouă și mare civilizație, sub zodia celei mai strălucite epoci din câte ne-au însemnat carnea neamului, a epocii pe care cu mândrie și dragoste o numim — cum o va numi și istoria — **EPOCA NICOLAE CEAUȘESCU.**

Energii

INALTĂ, vibrând de netărmurite seve și energii, făcându-ne să simțim anotimpul luminii ca pe un vast fenomen al Terrei, biruitor peste toate nejurile și ceturile, peste toate potrivnicile vremurilor, luna deschisă sub arcul solar al Întâului de Mai se leagă, în memoria noastră, de un eveniment crucial al istoriei, de un eveniment care aici, la Dunăre și Carpați, și-a vădit — cu amplă reverberație planetară — capacitatea cosmică de trans-

figurare a peisajului și a vieții oamenilor, decidându-le altă înfățișare, alt loc și alt rost, și căpătând prin aceasta dimensiune de eră.

Celebrăm, la 8 Mai, 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român, act de răscruce al destinului național, marcând nașterea celei mai teferi și mai nobile forțe politice a românilor, singura aptă, prin tinerețea și dinamismul ei, să preia pe umeri și să conducă spre viitor năvalnicele aspirații ale multimilor, purtate în lungul secolelor, asumindu-și istoria pentru sine și transformind-o pentru popor. Forța aceasta ne-a adus — la capătul unor bătălii eroice, în care jertfele au fost imense, în care neclintirea celor ce s-au jertfit a fost imensă — marea victorie a muncii, cucerită prin revoluție, cu arma în mână, în fruntea maselor ridicate la luptă sub falduri roșii și tricolore, sub deviza dreptății și libertății, a demnității și onoarei, a independenței, progresului și bunăstării. Forța aceasta ne-a adus, de-a lungul celei mai dense etape a trecerii românilor prin istorie, încoronarea domniei muncii, prin detronarea definitivă a exploatării, prin ridicarea omului truditor în scaunul puterii, prin asezarea lui și a faptei lui ca simbol și emblemă a ceea ce sintem, a ceea ce vrem și putem să fim. N-a fost crută această forță, de-a lungul vremilor, de crunte izbiri și de silnice încercări de a-i deturna sau slăbi ofensivul mars, radicala intransigență în slujirea poporului și a revoluției, de a-i tutela din afară creatorul demers — astfel de încercări n-au lipsit nici în timpuri apropiate! —, dar nestrămutată, antea legătură cu pământul ce a iscat-o, cu nădejile și vrierile celor mulți, a făcut-o să iasă, biruitoare, deasupra. A ieșit deasupra, mai puternică și mai teafără ca oricând, marcând acum peste două decenii — printr-un moment similar ca greutate și consecințe cu însuși actul întemeierii ei, din tumultuosul Mai 1921 — deplina cristalizare în național și în social, deplina cristalizare în faptă vie a ideilor și idealurilor prea mult uitate în rama sloganurilor, prea adesea înnegurate sub tremurul unor clipe, sub presiunea unor evenimente și forțe străine neamului și aspirațiilor lui.

Acest moment a fost Congresul al IX-lea al partidului, pisc de istorie și promotor de istorie, focarul de idee și faptă al celor mai mari izbînzi, al culmilor de creație din panorama edificării socialiste a României. Acest moment a însemnat instaurarea, la cirna partidului și a țării, a intereselor națiunii, primind peste orice obligații de conjunctură, a clarviziunii politice, a revoluției săvîșite prin fapte, nu prin cuvinte, a libertății reale, a democrației reale, a independenței reale, a fundamentării într-o nouă concepție — deopotrivă realistă, științifică, și de o unică îndrăzneală a visului, de fapt de o unică forță vizionară — a construcției României moderne. Acest moment a însemnat alegerea, în fruntea partidului și a națiunii, a omului care, ca nimeni altul, a știut să răspundă nădejdelor ce din veac scinteiază pe chipul țării, decidind noua și glorioasă as-

censiune în progres și civilizație a României și a românilor, noul lor drum în istorie, întărind prin girul său personal acest drum, simbolizându-l prin numele său: **NICOLAE CEAUȘESCU.** Vor trece anii, România noastră va fi alta, se va impodobi cu noi străluciri ale vetrei și ființei ei, dar nimeni nu va uita vreo dată covârșitorul rol pe care anul 1965, anul Congresului al IX-lea, anul alegerii la cirna destinului național a tovarășului Nicolae Ceaușescu, l-a avut în devenirea noastră. Stăm, practic, și vom sta mai departe, cit vom dăinu pe acest pământ, în prelungirea aceluia istoric moment, pe care l-am potențat și îl potențăm mereu, prin fapte de muncă și de creație ce ne asază, pe zi ce trece, în rindul forțelor mari, al umanității mari. Raportul muncitoresc al acestui 1 Mai pus sub semnul mărețului jubileu al partidului, raport rostit de suflarea românilor din toate zările cu mindria celor mai robuste cuceriri din câte le-au însemnat vreedată truda și existența, se constituie astfel ca un înalt omagiu adus forței conducătoare a națiunii și omului care, de două decenii în fruntea ei, a știut s-o transforme în stejarul elanurilor vitale ale poporului, duse la o împlinire de nevisat altădată.

Arc peste timp: 1 Mai 1939

„Partidul nostru — arată cirmaciul — nu și-a impus rolul de forță politică conducătoare în societatea noastră; el și-a câștigat acest rol prin lupte grele, prin singele militanților săi vărsat în bătălii de clasă cu exploatarea, prin dragostea și abnegația cu care comunistii au servit și servesc interesele supreme ale întregului popor“. În galeria lor, a comunistilor, a oamenilor fără de care această țară n-ar fi sau n-ar fi așa cum este, s-a înscris, cu majuscule, numele celui care, prin cuvintele de mai sus, respinge cu sinceră modestie aura meritului, incununând cu ea fruntea partidului, ca exponent al neamului și al vrierilor lui. Se înscrie numele omului care acoperă cu statura sa mai bine de o jumătate de veac de fierbinte istorie, de la cele dintii răsărituri de muguri incandescenti ai luptei partidului și pină la marile altitudini ale izbînzii care înseamnă România acestui ceas. Se înscrie numele omului care acoperă cu statura sa cea mai patetică și mai densă epocă a devenirii neamului, pisc într-o geografie spirituală zidită în juru-l mereu mai strins, maiestuoasă formă de relief prin care realitatea de cuget și existență a unui popor devine cristal de rocă, neclintită la orice involburări al vremii.

Sint multe faptele prin care omul ce ne conduce destinele se legitimează ca Eroul între eroii națiunii, și, dintre toate aceste fapte — fiecare în parte și toate laolaltă umplind pină la desăvîșire străvechiul ideal popular al citorului de neam și țară, al făurarului de istorie — ne e mai vie ca oricând, în acest strălucitor Întii de Mai, una care evocă cel mai patetic și mai năvalnic Armindeni din

cite au colorat cu roșul incandescent al bravurii muncitorești cronica nației de la Dunăre și Carpați.

„Era, tot ca acum, o primăvară cu vînt cald și răscolitor, trezind la viață toate sevele anotimpului, dar cu cerul acoperit de nori sumbri. În martie, cea dintii lună a primăverii, Cehoslovacia fusese strivită sub călciiul de fier al hitlerismului. Barbaria nazistă amenința omenirea cu o cumplită și perpetuă iarnă. O amenință cu viforul și cu intunericul războiului, îndolind fețele, inimile, orașele, țărîțele, monumentele de istorie și de cultură; o amenința cu frigul ei antisocial, paralizant al gândirii și al energiilor creatoare, cu punerea sub gratii a libertății, cu înjosirea demnității națiunilor și a oamenilor. Genocidul ieșise la drum, arătîndu-și colții de lup. Dar aici, la noi, în România, muncitorimea condusă de comunisti — și avînd în fruntea organizațiilor ei pe un foarte tânăr, dar ardent și călit militant al partidului — a spus „NU!“ războiului, „NU!“ fascismului, alcătuiind una dintre cele mai redutabile baricade de conștiințe și trupuri ridicate în apărarea civilizației și a drepturilor umane. Demonstrația de 1 Mai 1939 a muncitorimii române, salutată în epocă drept cea mai mare și mai importantă din Europa, adunînd pe străzile Bucureștilor peste 20.000 de luptători antifasciști, s-a constituit ca unul dintre acele momente de referință pentru dragostea față de libertate, independență, demnitate și pace a României și a românilor. S-a constituit ca unul dintre acele momente care au revelat — și nu pentru prima, nici pentru ultima oară — că noi, românii, sintem dintre cei care nu răbdăm jugul, indiferent cum se numeste acesta, indiferent cine încearcă să ni-l pună pe grumaz; că sintem dintre cei care nu răbdăm umilita servirii, pentru noi numele României fiind tot una cu libertatea, independența și suveranitatea ei.

Acel tânăr, dar ardent și călit militant al partidului, investit cu răspunderi supreme, cu rolul determinant în organizarea marii manifestații antifasciste, nu era un nume necunoscut muncitorimii române, dimpotrivă. Era un tânăr care, încă de la vîrsta de 13 ani, intrase în mișcarea muncitorească, asumîndu-și mesajul celei mai combative clase și dăruindu-l, îmbogățit cu o nouă flacăra, cu o nouă vigoare, clasei sale și celor strînși sub drapelul ei. Era un tânăr care, încă din 1933, de la vîrsta de doar 15 ani, activase în conducerea Comitetului Național Antifascist, desemnat de partidul comunist ca reprezentant al tineretului revoluționar român. Era un tânăr care, acum exact cinci decenii, în aprilie 1936, la procesul de la Brașov înscenat comunistilor, transformase sinistra farsă juridică în tribună justiciară a partidului, umind țara cu curajul său și în azvirlit, pentru acest curaj, pe lespezile tencuite cu singe ale Doftanei. Numele lui: Nicolae Ceaușescu. Un nume de coplesitor ecou, marcînd o coplesitoare prezență în toate actele cardinale ale luptei românilor pentru libertate și demnitate, un nume care, în acel Armindeni '39, avea să se ridice la prestigiul unui simbol, numindu-l pe organizatorul, generatorul și conducătorul energiilor tinere ale națiunii, reprezentate de muncitorimea ei. Pregătită și mobilizată la acțiune unită de Partidul Comunist Român, muncitorimea noastră și-a avut atunci, în personalității ca tovarășul Nicolae Ceaușescu, deținătorul rolului decisiv în organizarea ei, ca tovarășa Elena Ceaușescu (Petrescu), desemnată în epocă între conducătorii comisiorilor de reorganizare a Uniunii Tineretului Comunist din sectoarele Capitalei, militanți de o neobisnuită ardență a crezului și de o uriasă capacitate a faptei, ce au impus-o în atenția și în admirația lumii.

La noi, la români, istoria nu e filă festivă care se scutură din calendar, ci vesnic izvor de apă vie, regeneratoare a ființei și a conștiinței noastre, și la marea sărbătoare a lui 1 Mai, pe care o celebrăm, aducem, odată cu mineriile noastre de azi, și mineriile noastre de ieri, mărturisind semănătura de eroice lupte din care, din vecie și pină azi, a renăscut fără oprire țara.

Bilanțuri în marș

1 MAI — zi de sinteză și de bilanț al muncii noastre, al roadelor ei! Un bilanț e o lecție de istorie recapitulată festiv, dar pentru cei ce știu s-o citească, încărcătura de trudă, de efort și de sacrificii, de încordare a bratului și a minții, de frenezie a căutărilor, de nestrămutare a drumului către țintă, sublimată în cifrele unui panou de întrecere sau în imaginile unui car alegoric, transcendente clipa de sărbătoare, venind din ieri și trecînd în mine ca și o sevă printr-un stejar viguros. Ca să ne înfățișăm, în acest Mai '86, cu o producție industrială de mai bine de șase ori mai

SĂRBĂTOAREA MUNCII ȘI A SPERANȚEI

■ Ziua de 1 Mai — măreața sărbătoare a primăverii și muncii — a intrat în conștiința popoarelor ca un simbol al uriașei energii revoluționare și al forței innoitoare a proletariatului, a milioanele de făuritori ai bunurilor materiale, ai progresului și civilizației umane, a cărui misiune istorică este aceea de a dezrobi popoarele de sub jugul exploatații și asuprii, de a asigura clădirea societății noi — a egalității, echității și justiției sociale, a demnității și fericirii omului — la care au visat, de-a lungul secolelor, mințile cele mai luminate.

NICOLAE CEAUȘESCU

Grup de studenți români socialiști, aflați la Paris în anul 1889.

1886 — 1 Mai, Ziua Muncii

■ Multă vreme, la noi, ca și în alte țări, primăvara a fost întâmpinată de lumea muncitoare cu petreceri prietenești, în grupuri, organizate prin dumbrăvile din apropierea orașelor — petreceri cimpenești, cum au fost denumite. În a doua jumătate a secolului trecut, cind muncitorimea de pretutindeni a început a se organiza, aceste petreceri au luat forma unor reuniuni care, din 1890, au devenit manifestări revendicative, sincronizate pe plan mondial sub lozincă: 1 MAI — ZIUA MUNCII. Totul fusese dat la 1 mai 1886, de către muncitorii din Chicago, ridicați împotriva patronilor exploatați, care le impuneau regimul de muncă de 12 ore zilnic. Oficial, hotărârea de a se face din 1 Mai o zi internațională a muncii a fost luată la Congresul de la Paris, al Internaționalei a II-a, la 20 iulie 1889. Moțiunea respectivă, care a fost semnată și de membrii delegației socialiștilor români (Dimitrie Voinov, Emil Racoviță), propunea ca la 1 mai 1890 muncitorii din toată lumea să demonstreze pentru a obține, în primul rind, reducerea la 8 ore a zilei de lucru în toate ramurile de activitate. Un an mai târziu, la al doilea congres internațional socialist ținut la Bruxelles, s-a hotărât ca această zi de la 1 mai să devină, în viitor, sărbătoare permanentă a proletariatului din toată lumea. Delegația română, în frunte cu Constantin Mille, a semnat și această nouă moțiune.

„MUNCA”, 1 mai 1890, Inscricția de sub desen: „Și nu-i departe ziua / cind sfinta libertate / va-ntrade mina Muncii / Acum in-genuchiate.”

1890 — 1 Mai la București

■ Moțiunile de la Paris și Bruxelles precizau: „Muncitorii diferitelor națiuni vor organiza demonstrații de 1 mai după felul lor, cum li se va părea mai bine și mai potrivit cu împrejurările din țara lor”. La noi, punerea în aplicare a hotărârilor Congresului de la Paris, din 1889, a revenit, pentru început, Clubului Muncitorilor din București. Comitetul executiv al Clubului (Constantin Mille,

Ioan Nădejde și Al. Ionescu) a publicat în ziarul „MUNCA”, din 3 martie 1890, un apel adresat tuturor muncitorilor din țară, în care se spunea: „Tot muncitorul să lase lucrul, în această zi (de 1 mai) și să sărbătorească frățește iniția mișcare uriașă a muncitorilor din toată țara, în care vor cere ca ziua de muncă să scadă la opt ceasuri. Ceea ce fac frații noștri din toată lumea să facem și noi: avom suferințe ca și ei, ca și dinșii muncim azi mai mult decit dau voie puterile omenești [...]”.

Răspunzind apelului, în dimineața zilei de 1 mai 1890 muncitorii bucureșteni s-au adunat pe strada Academiei, în fața sediului Clubului lor și de acolo au pornit încolonați, spre Filaret. Mulți dintre ei purtau cocarde roșii, drapele și pancarte; și toți împreună cântau în mers, **Deșteaptă-te române, Internaționala și Marsilieza**. Pe cimpia de la Filaret, cei „peste cinci mii de muncitori” — cum scriau ziarele timpului — s-au adunat în jurul tribunei de pe care și-au rostit discursurile fruntașii de atunci ai mișcării: Al. Constantinescu, Ioan Nădejde, Al. Ionescu, Constantin Mille și alții. S-a dovedit astfel în acea zi — ne spune Mille în memoriile sale — „că un alt partid s-a ridicat în țară, că altă clasă de oameni cere dreptul la viața politică și socială și că, în sfârșit, Partidul Muncitorilor are temeinice baze și adinci rădăcini implinite în inima poporului”.

Acest partid, mult dorit de clasa muncitoare, avea să se înființeze în anul 1893: Partidul Social-Democrat al Muncitorilor din România, din care a luat ființă, în anul 1921, Partidul Comunist Român.

1893 — Lumina falnicilor zori

■ O amploare deosebită au avut-o demonstrațiile muncitorești din țara noastră la cea de a patra sărbătorire a INTIULUI DE MAI — în 1893. Era anul înființării Partidului Social-Democrat și fruntașii săi au ținut să dovedească solidaritatea realizată pe tot cuprinsul țării sub drapelul recent desfășurat. „Muncitorii! — se spunea în apelul lansat atunci — să veniți în număr cit mai mare la această demonstrație; totul să se petreacă în liniște, pentru a dovedi claselor stăpânitoare că sinteți vrednici să căpătați drepturile ce le cereți”.

Demonstrațiile s-au ținut la 18 aprilie (1 mai, după stilul nou). La București muncitorii s-au adunat în grădina Cișmigiu și de acolo au pornit pe străzile principale, purtând zeci de pancarte prin care nedreptățile își exprimau revendicările — mai multe ca în anii precedenți; „Vrem 8 ore de lucru”; „Cerem votul universal”; „Muncitorii din toată lumea, uniți-vă”; „Nici muncă fără piine, nici piine fără muncă”.

La închiderea demonstrațiilor s-au încins horele și strigăturile au fost auzite pînă seara târziu: „Vino-n mîndră hora noastră / Asupritule țaran / Vin-tu ruptă bluză-albastră / Nu vă temeți de tiran”. [...]

Poate că au fost auzite atunci și versurile lui Nicolae Iorga (care fuseseră publicate în „Literatură și știință”, cu citeva săptămîni înainte): „Răbdare-n noapte, muncitorii / Profeți cu ochi de foc, răbdare, / Lumina roșiilor zori / Acum sau mai târziu răsare”. [...]

Despre aceste versuri (aveau titlul: **Inainte!**) Iorga își va reaminti că „Au fost strigate și prin cluburi; începusem, Doamne iartă-mă, să am și eu așa puțin talent”.

1904 — „1-iu Maiu — ziar socialist”

■ La 1 mai 1904 socialiștii din București au tipărit și au răspîndit ziarul „1-iu Maiu” (număr unic), în care s-a făcut un scurt istoric al sărbătorii muncii, statornicită din anul 1890 în toate țările care aveau organizații muncitorești puternice — inclusiv în România, unde gruparea socialistă existentă a organizat primul nostru 1 MAI.

„Minunată pilda pe care ne-o înfățișează sărbătorirea de astăzi — scria acest ziar — în aceeași zi, în cele patru colțuri ale pămîntului muncitorimea serbează pe INTII MAI, mărturisind o singură credință — socialismul [...]. Ce zi măreață! Muncitorimea de pe tot globul giind la fel, simțind la fel, voind la fel [...]”.

Fruntașul socialist I.C. Frimu publică în paginile ziarului articolul **Intii Mai, sărbătoare a muncii**: „Intii Mai, te salut! Tu torni în suflete bucurie și-n inimi speranță [...]. Prin tine, Intii Mai, reinviază dorul de libertate, dorul unei lumi mai bune. Prin tine, Intii Mai, incolțește dorul de libertate, dorul unei lumi de egali, unde nu vor mai fi asupriți și asupritori, muncitori și trintori [...]”.

1 Mai — 1913-1919

■ Extrase din ziarele care semnalau manifestările muncitorești de 1 MAI, în diferite localități:

Brăila — 1913: „Tribuna transporturilor” își îndeamnă cititorii să participe la demonstrațiile de 1 Mai: „De aproape șapte ani de zile cea mai sălbatică asuprire s-a abătut asupra muncitorilor. Dați lui INTII MAI importanța cuvenită. Va trebui să facem pe cei de sus să înțeleagă că nici o prigonire, nici o arestare, nici o nelegiuire nu va fi în stare să abată muncitorimea din țară de la călă de organizare, de cultură și de luptă pentru binele său [...]”.

București — 1916: „Gazeta festivă a lucrătorilor și lucrătorilor de eroitrie”: „Intii Mai este ziua luptelor. În această zi se face bilanțul unui an de luptă trecut și se întocmește planul luptelor pe anul viitor. Pentru noi robii din croitorie Intii Mai este precludul tuturor speranțelor și năzuințelor noastre [...]”. A fost pentru prima dată cind 1 Mai a fost sărbătorit în zi de lucru.

Sibiu — 1919: Ziarul „Adevărul”, adresindu-se minerilor, scrie: „1 Mai e o zi de protestare generală a întregului proletariat din lume; e o zi în care ne numărăm forțele, zi în care ne uităm în trecut și privim spre viitor. Muncitorilor băieși nu le trebuie multe vorbe; viața pe care o trăiesc îi învață că altă scăpare nu este decit organizarea, cultura și lupta. Să nu uitați cuvintele marelui nostru învățator Karl Marx: «Muncitorii în luptă n-au de pierdut decit lanțurile»”.

Iasi — 1919: „Știința” scrie: „Intii Mai a trecut de la însemnătatea limitată a demonstrației de voință, a plingerilor către autorități pentru reforme practice, la cea mai largă, de punere în valoare a forțelor proletare acumulate în cursul luptelor și jertfelor de decenii, pentru dezrobirea lumii întregi și pentru desființarea claselor și înfrățirea noroadelor. Și cit de curind Intii Mai nu va mai fi o sărbătoare a nădejzilor, ci aniversarea izbîndei celei

„România muncitoare”, 23 aprilie 1913. Desen reprezentînd: „Munca și Bucuriile”.

mai nouă și desăvîrșită a omenirii în zbaterea ei spre un trai fericit și armonic.”

București — 1919: „Munca grafică” publică articolul **Femeile și 1 Mai**: „Nu e nici o chestiune politică și socială care să nu intereseze pe femei. Femeia muncitoare trebuie să dca dovadă de conștiință și în ziua de 1 Mai să arate că e la același nivel cu tovarășii săi de muncă [...]. Numai societatea socialistă va da tuturor adevăratele drepturi”.

„Tribuna transporturilor” (Brăila, 15 mai 1913)

■ În ziarul „Piatra socialistă”, al sindicatelor muncitorești din Piatra Neamț, din 6 mai 1920, se cere organizarea unui Întii Mai roșu, „O grevă reală, o oprire a producției, aceasta înseamnă, pentru proletariatul nostru: demonstrație pentru amnistierea reală și generală; demonstrație pentru ridicarea stării de asediu și pentru înlocuirea teroarei; strigătul de strângere a rindurilor, pentru înfăptuirea societății socialiste”.

În același an 1920, pe străzile Capitalei au defilat, la 1 mai, 80 000 de muncitori, încît — scrie ziarul „Adevărul”: „o oră și patruzeci de minute a înregistrat orologiul hotelului Bulevard pînă s-a scurs manifestația muncitorească, avînd pancarte, steaguri roșii, fanfare, coruri, mergînd spre sala Dacia”. Aceasta a fost cea mai mare demonstrație organizată la noi de-a lungul celor trei decenii de la întia sărbătorire a zilei de Întii Mai — din 1890 pînă în 1920.

La Grădina Bordei

1921 — La Grădina Bordei și la Jilava

■ La 1 mai 1921 a fost însă cu totul altfel; numai o mică adunare de muncitori la grădina Bordei. De ce? Pentru că în zilele acelea se pregătea Congresul general al Partidului Socialist (Congresul I P.C.R.) și pentru că guvernării mai trăiau încă spaimile pricinuite de greva generală a proletariatului din țară, din zilele de 20—23 octombrie 1920, la care participaseră 400 000 de salariați. Era „logic” deci ca demonstrațiile de stradă să fie interzise de 1 MAI 1921. În ziua aceea a fost organizată totuși cea mai emoționantă sărbătorire a zilei — la închisoarea Jilava. Relatăm din ziarul „Socialistul” (nr. 82, din 6 mai 1921): „Tovarășii noștri de la Jilava, în număr de 110, au sărbătorit și ei pe ÎNTII MAI. Au făcut un steag roșu: pe o parte a flamurei roșii era scris: **Socialiștii arestați la Jilava**, iar pe cealaltă parte, deasupra unui desen alegoric (spice de griu, iar printre spice, ciocanul și seceră) au scris: **I-IUL MAI 1921. Tovarășii arestați au trimis acest steag tovarășului deputat Gh. Cristescu și au însoțit darul cu o scrisoare în care povesteau cum a decurs la Jilava sărbătorirea muncii. Tovarășul Olteanu a cântat un imn revoluționar italian; corul a intonat un imn rusesc și Internaționala. Scrisoarea se încheie cu un salut cald adresat muncitorimii și cu asigurarea că arestații de la Jilava rămîn credincioși idealului pentru care s-au jertfit”.**

Și ziarul mai menționează: „Muncitorimea a dovedit încă o dată că orice piedică i s-ar pune în cale, nu o vor putea abate din drumul său. Proletariatul din România trece prin faza decisivă a cărei ultimă dezlegare nu poate fi decît numai: **VICTORIA**”.

1 mai 1920. Demonstrație muncitorească la București, pe Calea Victoriei.

■ După făurirea Partidului Comunist Român — în mai 1921 — sărbătorirea de la 1 Mai a căpătăt o nouă înfățișare, lupta revendicativă a muncitorilor fiind concentrată într-un singur mănunchi, puternic, organizat stiintific.

Un ÎNTII MAI memorabil prin profunzimea lui semnificație de largă acțiune patriotică și antifascistă a fost cel din anul 1939.

Prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu, tînărul de 21 de ani, arăta încrederea pe care si-o câștigase ca militant revoluționar, călît în mari confruntări politice și de clasă. Pentru realizarea acțiunii, partidul comunist a stabilit legături cu Partidul Social-Democrat, cu alte grupări politice de orientare democratică.

În dimineața zilei de 1 Mai 1939, Capitala căpătase un aspect aparte, impresionant prin marea mobilizare a forțelor proletare. Mii de oameni ai muncii, bărbați, femei, tineret, de cele mai diferite profesii se îndreptau spre sălile de intrunire. La ora 9 dimineața, sala și grădina cinematografului „Tomis”, din Calea Călfărășilor nr. 11, devenise neîncăpătoare pentru numărul mare de participanți. Deasupra multimei entuziaste, comunistii, muncitorii social-democrați, înăltau pancarte cu revendicări muncitorești și antifasciste: „Trăiască independența națională a țării!”, „Să apărăm granițele împotriva agresorului hitlerist!”, „Jos fascismul!”, „Unire cu toate popoarele democratice”, „Trăiască Pacea!”. O intrunire asemănătoare a fost organizată de către breslele de meșteșugari în sala „Eintracht” din Capitală.

După terminarea intrunirilor, mii de oameni ai muncii, incolonați, s-au îndreptat spre sala „Aro”, unde avea loc Congresul breslelor. Participanții la Congres și la cele două intruniri muncitorești s-au întîlnit — în jurul orei 12 — în Piața Romană, de unde au pornit demonstrația. Pe străzile orasului au defilat zeci de mii de oameni, după cum scriau ziarele vremii, din pienturile cărora au răsunat cu putere chemările partidului comunist: „Trăiască democrația!”, „Vrem România liberă și independentă!”, „Vrem respectarea granițelor!”, „Trăiască muncitorimea unificată!”, „Jos agenții hitleristi!”, „Să ținem piept agresorilor!”, „Trăiască integritatea teritorială a României!”, „Trăiască frontul popular antifascist!”.

Din Piața Romană, pe diferite străzi, demonstranții s-au îndreptat spre Piața Palatului. Din piepturile lor au răsunat lozincile: „Jos fascismul!”, „Pace, pline pămînt, libertate!”. Scandarea lozincilor stabilite de Partidul Comunist s-a amplificat pe parcurs, răzbătînd cu deosebită vigoare în fața Palatului regal. Regele Carol al II-lea, iesind în balconul Palatului pentru a fi omagiat de demonstranți, a fost nevoit să asculte lozincile strigate de mase, care exprimau adevărul glas al poporului român, năzuîntele lui spre dreptate și democrație, hotărîrea fermă de a lupta împotriva fascismului. Consemnînd amploarea manifestației în fața Palatului regal, organul central al C.C. al P.C.R., „Știința”, scria: „Masele continuau să strige cu entuziasm: **Vrem România liberă și independentă! Jos fascismul! Jos agresorul hitlerist! Cerem amnistie pentru deținuții antifasciști! Arestarea fasciștilor!**”

O ripostă viguroasă au primit din partea muncitorimii grupurile de legionari, care, aflați în Piața Palatului regal în afara coloanei de demonstranți, au încercat să lanseze lozinci fasciste. Și aici, ca și pe întregul traseu, muncitorii prin lozincile scandate: „Jos gardismul!”, „Jos agenții hitleristi!”, „Jos agenții trădători de țară!”, au luat poziție deschisă împotriva Gărzii de fier ca principală agentură fascistă din România, care se pronunța pentru alăturarea României la politica statelor fasciste, a Germaniei hitleriste.

Manifestanții s-au pronunțat cu hotărîre împotriva oricărui politici de concesi față de statele fasciste revizioniste, pentru o poziție de alianță cu țările democratice, cu Uniunea Sovietică. Pretutîndeni ei au scandat: „Vrem respectarea granițelor!”, „Trăiască integritatea teritorială a României!”, „Să ținem piept agresorului!”, „Vrem rezistență față de plănuitul atac al puterilor fasciste!”, „Nu vrem război!”, „Vrem alianță cu țările democratice!”, „Trăiască Rusia Sovietică!”, „Jos Hitler!”, „Jos Mussolini!”. S-a făcut încă o dată dovada că muncitorii răspundeau cu entuziasm atunci cînd este vorba de arătat simțămîntele și de manifestat pentru un ideal care nu este numai al muncitorilor, ci al întregii națiuni.

În încheierea manifestației, care, potrivit programului, a avut ca punct final Parcul Libertății, s-a depus o coroană de flori pe Mormîntul Eroului Necunoscut — simbol al pretuirii pe care poporul român o acordă eroilor neamului, celor care aduseseră suprema jertfă pe altarul unității și independenței naționale.

Din inițiativa comunistilor și a muncitorilor social-democrați, în după-amiaza zilei de 1 Mai 1939 au fost organizate, de asemenea, pe Stadionul muncitoresc și în diverse păduri și locuri de agrement din jurul Capitalei, diverse acțiuni cu caracter educativ patriotic, s-a extins acțiunea de colectare a ajutoarelor pentru întemnițații

politici ai clasei muncitoare, s-au lansat și scandat chemările la luptă ale partidului comunist.

Cert este că 1 MAI 1939 a constituit una dintre cele mai importante demonstrații de masă ale clasei muncitoare și ale alianțelor ei progresiste în Capitala țării, demonstrație care a condamnat tendințele guvernărilor de înăsprită a exploatării oamenilor muncii și, totodată, de a merge pe linia concesiilor în fața Germaniei hitleriste, concesiile care periclitau independența națională.

1944 — 1 Mai: Manifestul Frontului Unic Muncitoresc

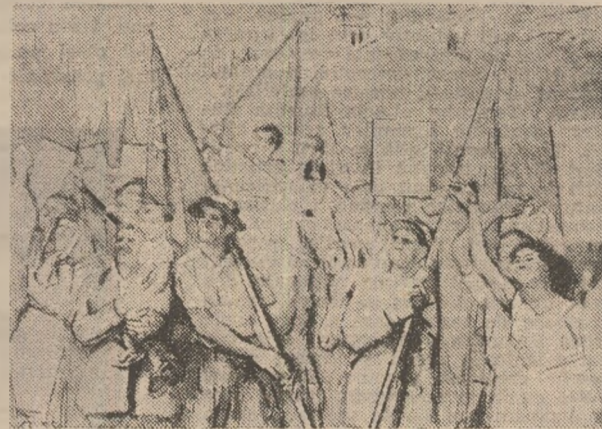
■ În luna aprilie 1944 s-a creat, la București, pe baza unei platforme antifasciste și de revendicări muncitorești, Frontul Unic Muncitoresc (între Partidul Comunist Român și Partidul Social-Democrat). La 1 mai 1944 această unitate politică a dat publicității un **Manifest**, prin care toate partidele și formațiile politice erau chemate la lupta împotriva Germaniei hitleriste și pentru stabilirea păcii:

„Români!
Pacea pe care întreaga națiune o dorește trebuie cucerită prin lupta poporului care trebuie să ia în propriile sale mîini soarta sa. Muncitorimea își strînge astăzi rîndurile în Frontul Unic, la noi ca pretutîndeni. În ziua de 1 Mai, ziua ei de luptă și de speranță, muncitorimea organizată, unită de la comunistii pînă la social-democrați, cheamă întreaga clasă muncitoare, pe toți muncitorii organizați, întreg poporul Român, toate clasele și păturile sociale, toate partidele și organizațiile indiferent de culoarea politică, credință religioasă și apartenență socială, la lupta holărită pentru:

Pace imediată. Răsturnarea guvernului Antonescu, formarea unui guvern național, din reprezentanții tuturor forțelor antihitleriste, izgonirea armatelor hitleriste din țară, sabotarea și distrugerea mașinei de război germane! Pentru o Românie liberă, democratică și independentă! Trăiască 1 Mai, ziua de înfrățire în semnul păcii și de unire a clasei muncitoare!”

1945 — Primul Întii Mai liber

■ În anul 1945 s-a sărbătorit în toată țara primul ÎNTII MAI liber. La București s-a desfășurat atunci o uriașă manifestare organizată în Piața Victoriei unde «coloane lungi de zeci de kilometri veneau neîncet să asculte cuvîntările fruntașilor Partidului, purtînd pancarte revoluționare: „Trăiască alianța muncitorilor și țărănilor!”, „Trăiască armata noastră!”, „Trăiască eroii noștri!”. Ziarul „Victoria” care scrie aceste rînduri la 2 mai 1945, adăuga: „Defilarea a avut în coloanele sale peste un milion de participanți, muncitori, ostași, funcționari,

Al. CIUCURENCU: Primul 1 Mai liber

clerici și universitarii. Incepută la ora 10 dimineața, această uriașă manifestare a durat pînă la 6 seara, 1 MAI 1945 rămînd astfel în istoria României eliberate ca un decisiv pas înainte pe drumul creator de noi destine al României de miine”.

Seara, la festivalul organizat în cinstea zilei, primul ministru, dr. Petru Groza, a spus, între altele: „Fie ca ziua de 1 MAI 1945, admirabila zi plină de soare, pe care am trăit-o astăzi, să rămînă simbolul biruinței proletariatului român pentru o viață mai bună, simbolul prăburii pentru totdeauna a reacțiunii și a forțelor întinericului care stau în calea unui proces de dezvoltare a acestei omeniri”.

Un documentar de
Ion Munteanu

Agatha Grigorescu-Bacovia

Izbînda

Făuritori de bunuri
Din orice cîmp al muncii,
Voi, ce din zori în noapte
Amar vă osteniți
Voi nu știți ce-i clipa
De albă sărbătoare
A celor cu prea multe
De veacuri huzuriți...
Se-nalță însă astăzi
Stindardul vremii voastre
Triumful suferinții
Al foamei și al durerii
Dictat de nepăsarea
Și crunta împilare
Ascunse tot mai cinic
În faldurile puterii...

Cu noi e azi izbînda
Din lupte lungi și grele,
Prin care-ați purtat crezul
Unui destin mai bun.
Durerea și obida
Ce-ați îndurat eroic,
Pe-aprinsele stindarde
Ce adevăruri spun l'...
Treceți cohorte mindre
Cu flamuri largi sub soare,
Treceți cu pasul aspru
Ca și trecutul greu...
O binecuvîntare freamătă adinc
Din zare... Primiți-o l'
V-o trimite din slavă
Gîndul meu l'...

mai, 1945

Celor din muncă

Veniți din muncă în natură,
Sorbiți din seva ei tărie,
Să smulgem iar o săptămîină
Comori de aur de pe glie...
Veniți în zori de sărbătoare,
În luncile cu flori și rouă,
Albastre zări ca stînjeneii
Să vă zimbească lung și vouă...
Concertul păsărilor sure,
Vă mingieie în triluri line,
Să știți și voi ce e lumina
Cu adierile-i senine.
Natura dornică vă cheamă,

La bucurii nu la durere...
O singură iubire are;
Ne-o dă și-n schimb
Nimic nu cere...
Ea este marea tălmăcire
A tot ce gîndul nu ne spune...
Din ea răsare tot ce-i nemurire
Și tot în ea orice apune...
Veniți din muncă în natură;
Sorbiți din seva ei tărie,
Să smulgem iar o săptămîină
Comori de aur de sub glie l'...

mai, 1945

Neguri

Sufletu-nchis,
Gînd apăsător
Război și moarte
Dar destrămat...
Cad grele ruguri
Pe clipe grele...
Plîng în surdîină
Visele mele...

Se duc în zare
Senin și soare,
Plîng trandafirii
Grădina moare,
Cum mor pe lume
Oamenii mii
Lăsînd căminuri
Și vieți pustii...

1941—1942

Teatru

În consens

PENTRU oamenii generației mele noua istorie a patriei, preconizată și concretizată de către Partidul Comunist Român, este însăși viața noastră cu frământările și împlinirile ei. Aparținem acestui timp în măsura în care timpul ne aparține și datele istoriei devin repere autobiografice în bilanțul care privește deopotrivă destinul colectiv și evoluția individului.

Am fost deci martor implicat al extraordinarului avânt cultural pe care l-a cunoscut țara după Eliberare, al extensiunii instituțiilor de artă și spectacol în mai toate orașele țării, al mirării și bucuriei cu care pășeau pentru prima oară într-o sală de teatru noi și noi categorii de public. Era un elan al începutului încărcat de bună credință și sinceritate, o fază a acumulărilor rapide și spectaculoase în planul cunoașterii și al exprimării. A fost epoca afirmării unor dramaturgi și a unor piese, a unor actori, scenografi și regizori, a unor colective, de fapt a unei școli și a unei concepții despre teatru specifice care ne-a asigurat fidelitatea și interesul constant al publicului, cunoașterea și recunoașterea pe plan internațional.

Teatrul a devenit un factor important în viața cetății, partidul a sprijinit permanent dezvoltarea artei pentru a satisface necesitățile spirituale ale întregului popor. „Oamenii muncii — spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului — așteaptă o creație bogată, de o mare diversitate de genuri și stiluri, cu adevărat revoluționară, pătrunsă de spiritul înnoitor al socialismului, care să militeze cu pasiune pentru perfecționarea societății și a omului”.

În perioada parcursă de la Congresul al IX-lea al Partidului s-a produs acel remarcabil salt calitativ prin instaurarea unui climat de efervescență creatoare, de dezbateri fructuoase, determinând drumul ascendent al culturii noastre socialiste. Istoria Teatrului „Lucia Sturdza Bulandra” confirmă exemplar aceste afirmații. Trupa, constituită în 1947, a reușit treptat să se impună în viața artistică a țării în primul rând prin valorificarea literaturii dramatice românești clasice și contemporane. Teatrul a lansat mereu piese și autori noi. Transpunerile marilor opere din repertoriul universal au devenit valori ale culturii teatrale naționale. S-a format un stil distinct al trupei, marea animatoare de teatru care a fost Lucia Sturdza Bulandra a descoperit și a stimulat talente, a reușit să creeze o atmosferă creatoare propice omogenizării lor. S-a creat un nou spațiu teatral care a finalizat un nou tip de spectacol și un nou tip de relații cu spectatorul.

Marile realizări ale ultimelor decenii, cu care pe drept cuvânt ne mindrim și la care cu exigență ne raportăm (Puterea și adevărul și D'ale carnavalului, Interviu și O scrisoare pierdută, Moartea lui Danton și Răceala, Azilul de noapte și Furtuna) reverberază prin ce au mai bun în spectacolele ultimelor stagioni, în pasiunea cu care colectivul teatrului nostru dorește să-și păstreze vocea specifică și să-și exprime punctul de vedere în dezbaterile ideologice și estetice ale lumii contemporane.

Sub conducerea și îndrumarea directă a Partidului desfășurăm o activitate plină de sens și de responsabilitate în consens cu împrejurările și evenimentele vieții pe care o trăim.

Ion Besoiu

Constante socialiste ale culturii teatrale românești

LA a 65-a aniversare a fâuririi Partidului Comunist Român se cuvine să reamintim, printre altele, că în întreaga sa existență el a acordat culturii, personalităților culturale, legării culturii de popor, cea mai mare însemnătate, aflându-se, și din acest punct de vedere, pe o poziție deosebită de a oricărui alt partid politic din istoria țării. Preluând puterea în stat, comuniștii au trecut și la reorganizarea pe baze noi a activităților din toate domeniile culturale spirituale. În cursul acestui proces s-au produs schimbări fundamentale și în viața teatrală. S-a creat o cu totul nouă structură instituțională, îmbogățită, mereu, cu dotări din ce în ce mai reprezentative, s-au statornicit noi principii de funcționare, — printre care, hotărâtoare, au fost cele privind stabilitatea trupelor, alcătuite din actori, regizori, scenografi, secretari literari, tehnicieni, funcționari, activitatea continuă, repertoriul alternativ; s-a întemeiat învățământul artistic modern, pluridisciplinar, cu plasarea în producție a tuturor absolvenților, a luat ființă asociația de creație. Astfel s-a cristalizat o mișcare teatrală. Ea semnifică, în esență, convergența tuturor celor interesați în realizarea operelor de artă scenică — scriitorii, artiștii, criticii, activiștii culturali — în scopul dezvoltării literaturii și artei dramatice — și a dezbaterii democratice a problemelor legate de progresul ei continuu — a difuziunii armonioase a spectacolelor pe întreg teritoriul patriei, a relației vitale cu cele mai largi categorii de public și a schimbului de valori cu alte culturi naționale.

Partidul Comunist Român a statuat funcționalitatea cultural-educativă a artei și a încredințat artiștilor cele mai înalte răspunderi politice și civice, considerându-i părtași direcți la uriașa muncă de edificare a societății socialiste, la formarea conștiinței socialiste a omului nou. I s-a cerut și i se cere fiecărui artist să-și pună talentul în slujba celor mai generoase idei ale actualității. Inno-

indu-și continuu și perfecționându-și creația mijloacele de exprimare artistică, stilul propriu, păstrându-și individualitatea artistică, să-și asume o înaltă răspundere pentru conținutul și orientarea operelor sale, să manifeste preocuparea ca ea să-și găsească drum larg spre mîntea și inima poporului. La Congresul al IX-lea al Partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu a apreciat că „Scriitorii, artiștii plastici, compozitorii, arhitecții, oamenii de teatru și cinematografe, criticii, vîrstnici și tineri, fără deosebire de naționalitate, sînt participanți activi, alături de întregul popor, la opera de construire a societății socialiste”.

Înțelegerea, în adincime, a sarcinilor artei teatrale și efortul creator multiplu, al mării majorității a scriitorilor și artiștilor, condițiile create de stat, de întregul curs al dezvoltării României și afirmării ei în lume, au făcut ca numărul instituțiilor teatrale, al pieselor naționale, spectacolelor valoroase, talentelor, apoi al turneelor în țară și peste hotare, volumul teatrului de amatori să sporească permanent. S-a ajuns acum la cel mai mare număr de reprezentații și de spectatori atins vreodată la noi, la cea mai largă apreciere internațională cunoscută vreodată de teatrul nostru. Dispunem și de o remarcabilă bibliotecă de dramaturgie națională și universală, de istorie, critică, teatologie românească. Astăzi se vorbește nu numai la noi, ci și în alte țări, în cărți de referință și studii prestigioase, de o „școală națională de teatru” și o „cultură teatrală românească”.

E însă în firea lucrurilor, a dialecticii inerente a progresului, ca exigențele față de această artă să crească mereu, iar mișcarea teatrală să-și modifice modurile de acțiune printr-o adaptare continuă la evoluția realităților și a gusturilor. Societatea noastră își propune și rezolvă mereu alte sarcini revoluționare, înălțurînd oca ce s-a perimat, făcînd loc larg noului. Adagiul marxist „cea mai desăvîrșită constantă a istoriei este schimba-

rea” e ilustrat și de mersul ineluctabil, prin forme originale și etape noi, a societății românești spre comunism. Cetățenii patriei, atît de interesați azi de cărți, expoziții, concerte, spectacole, sînt îndrept să dorească și noi lucrări dramatice și opere scenice care să înfățișeze, în limbaj specific, înfăptuirile, preocupările și visurile lor, să vorbească despre felul cum se modelează exemplarele reprezentative de umanitate. **Tendința novaltoare**, consubstanțială teatrului românesc contemporan, și care i-a asigurat și pînă acum marile-i succese și locul demn ocupat în arta lumii actuale, are a se incorpora în noi produse artistice de valoare, reflectînd realitățile dinamice ale țării și chipul omului creator de bunuri, locul pe care îl ocupă comunistul azi în viața socială, cînd partidul a devenit centru vital al întregii națiuni. De asemenea, mutațiile profunde ce se săvîrșesc în psihologia oamenilor, în modul lor de a concepe existența, procesele complexe ce ridică gradul de intelectualitate al întregului popor, transformările din geografia patriei — înfăptuiri de cea mai mare anvergură, care deschid perspective înnoitoare într-un foarte larg orizont de cuprindere.

E timpul operelor temeinice, în toate genurile, care să aibă palpabilul veritabil al actualității, să producă emoții artistice și satisfacții estetice durabile publicului de milioane. „Avem nevoie — a spus tovarășul Nicolae Ceaușescu — de o literatură și o artă care să redea cit mai colorat și cit mai divers din punct de vedere artistic realitatea contemporană, viața constructorilor socialismului, succesele și bucuriile lor, greutățile și lipsurile existente, mentalitățile înapoiate și vicilele condamnabile ale unor oameni. Sîntem revoluționari și nu dorim opere care să infrumusețeze realitatea, să prezinte viața în culori trandafirii; nu avem nevoie de dulcagării artistice. Dimpotrivă, considerăm că o astfel de prezentare idilică a vieții este dăunătoare pentru dezvoltarea spiritului și a combativității revoluționare a omului socialist. Dar nu ne trebuie nici o artă care să neghe realitățile, să le deformeze, prezentîndu-le în negru, înfățișînd în culori cenușii viața și munca eroică a poporului nostru. O asemenea artă are, de asemenea, un caracter bolnăvicios și ca atare este profund dăunătoare. Oamenii muncii au nevoie de o artă cu adevărat revoluționară, care să redea în mod veridic și obiectiv realitatea, care să fie pătrunsă de un puternic suflu mobilizator, militînd cu pasiune pentru perfecționarea societății și a omului. Dorim o artă care să redea cele mai nobile sentimente ale constructorilor noii orînduirii sociale, dar care, totodată, să biciuiască mentalitățile înapoiate, să dezvăluie lipsurile și greșelile, dînd maselor o perspectivă însuflețitoare de muncă și luptă pentru progres și civilizație”.

Din aceste principii clare și ferme se inspiră și actualitatea neistovită, totdeauna fertilă, constantă fundamentală a culturii teatrale românești socialiste. Ei îi sînt străine rutinizarea, înțepenirea în formule învechite, inchistarea în atemporalitate și modalități facile. Propunîndu-și țeluri inspirate de concepția socialistă asupra creației și rolului ei, aspiră a-și aduce contribuții majore, definitorii la creșterea bunăstării spirituale a națiunii, în consens cu întreaga politică a Partidului Comunist Român.

Valentin Silvestru

Din dramaturgia actualității: Cartea lui Ioviță de Paul Everac la Teatrul Național din București. (În fotografie, Florin Piersic și Matei Gheorghiu)

Gîndul nostru

IN acest an teatrul nostru împlinește un sfert de veac de existență. Evenimentul se interferează fericit cu jubileul pe care îl sărbătorim cu toții în această primăvară — aniversarea a 65 de ani de la fâurirea Partidului Comunist Român. În lumina acestui eveniment cu semnificații majore pentru destinul țării, sărbătoarea noastră capătă reverberații profunde.

Teatrul de Comedie este produsul anilor construcției socialiste, care au însemnat deopotrivă anii unor mutații fără precedent în viața spirituală a societății, în dezvoltarea culturii. Destinul acestei instituții, prestigiul ei pe plan național și internațional s-a datorat mai ales puternicului avînt, dinamismului fără precedent imprimat națiunii noastre de Congresul al IX-lea al partidului, care a deschis un cîmp nelimitat de afirmare personalității umane.

Deși în artă cifrele nu sînt întotdeauna concludente, palmaresul celor 25 de ani ai teatrului nostru, este impresionant: 75 de premiere, dintre care 45 cu piese românești, 8485 spectacole și 4402248 spectatori. Primele mari succese s-au datorat piesei autohtone. Printre dramaturgii care au fost reprezentați pe scena „Comediei”, îi amintesc pe: I.L. Caragiale, Liviu Rebreanu, Gh. Ciprian, Mihail Sebastian, Teodor Mazilu, Aurel Baranga, Marin Sorescu, Dumitru Solomon, Tudor Popescu, Ion Băieșu, Eugen

Barbu, Iosif Naghiu. Iată cîteva date semnificative: **O noapte furtunoasă** de I. L. Caragiale s-a jucat de 200 de ori; **Plicul**, scris de un alt clasic al dramaturgiei românești, Liviu Rebreanu, s-a jucat de peste 250 de ori, iar **Preșul și Opinia publică**, datorate autorilor contemporani Ion Băieșu și Aurel Baranga, au depășit 600 și 400 de reprezentații. Între anii 1971 și 1985, procentul spectacolelor la piesele românești a variat între 60 și 80 la sută, indiciu al faptului că repertoriul național constituie osatura întregii activități artistice a Teatrului de Comedie. Marii autori clasici sau moderni din dramaturgia universală (de la Molière, Kobo Abe, Shakespeare, la Dario Fo, de la Cehov la Brecht, de la Goldoni la Anouilh au fost interpretați la Teatrul de Comedie în vizuni regizoarele ce au trezit interesul publicului și al criticii prin pecetea lor originală. Beneficiind de remarcabile forțe artistice, o trupă formată din actori de frunte ai școlii românești de teatru, cu largă audiență la public, Teatrul de Comedie și-a câștigat un renume internațional mereu reconfirmat. El a fost, prin spectacolele sale, o solie culturală pe scene din U.R.S.S., R.D.G., R.F.G., Iugoslavia, Italia, Austria, Polonia, Israel, Finlanda, Bulgaria, Suedia, Danemarca. Printre trofeele teatrului în acești ani se numără premii la festivaluri naționale, distincții acordate de secția de critică A.T.M., ca

și premii la prestigioase manifestări de peste hotare, dintre care amintesc Teatrul Național și BITEF.

Dorința noastră este să ne apropiem de marile idei ale contemporaneității, să înfățișăm spectatorului ceea ce este esențial în viața noastră nouă, să-l ajutăm să înțeleagă mersul istoriei; vom căuta un spirit nou în interpretarea vie și proaspătă a actualității; ne dorim spectacole în care omul să fie pe scenă interesant, veridic, profund. Pentru realizarea acestor gînduri ne-a preocupat să ne formăm trupa necesară. Așa au apărut în ultimele trei stagioni un număr de zece tineri actori care s-au integrat colectivului, „mersului său”, asigurînd, împreună cu vechea gardă compusă din multe stele de primă mărime ale scenei, ecranului și televiziunii succesele reprezentațiilor noastre. Vom solicita în continuare colaborarea unor directori de scenă experimentați, dintre care unii au realizat deja montări valoroase la Teatrul de Comedie: Ion Cojar, Valeriu Moisescu, Alex. Tocilescu, Tudor Mărăscu, Sanda Manu, Florin Fătuțescu, Valeriu Paraschiv. De asemenea, trei dintre spectacolele noastre vor fi semnate de tineri: **Sfîntu Mitică Blajinul** în regia lui Tompa Gabor, **Pygmalion** de G.B. Shaw în direcția de scenă a lui Alexandru Darie și **Tineretea Comediei** de Tudor Popescu, în regia lui Nicolae Caranfil.

Ne preocupă lărgirea modalităților de contact cu publicul, prin sporirea turneelor în zone mai puțin vizitate de trupe bucureștene și prin deplasări în mijlocul oamenilor muncii în uzine și în instituții. Am inaugurat microstagioni permanente la Uzinele „23 August”, „Semănătoarea”, „Republica”, la Academia „Ștefan Gheorghiu”. Intenționăm să extindem aria reprezentațiilor pentru tineret prin spectacole-concurs care nu sînt doar divertisment, ci reale cîștiguri educative, culturale pentru tinerii cu care le vom realiza, împreună, la Zalău și Alba Iulia. Prin profilul său, cel de comedie, teatrul nostru are un rol important în educația publicului, în impunerea valorilor morale și spirituale proprii socialismului, a idealurilor și năzuințelor sale. Vrem să lansăm un îndemn profund omului din stâl de a nu șovăi în fața datoriei sale civice; să conlucrăm la realizarea aceluia **teatru românesc** pe care, dacă aș fi pus să-l definesc, i-aș spune al **demnității omenești**. Momentele evocate, proiectele noastre de viitor, în lumina evenimentului pe care îl celebrăm, consider că exprimă cum nu se poate mai bine dorința de datorie împlinită a celor ce slujesc teatrul, evidențiază aportul lor la eforturile unanime pentru împlinirea și înălțarea spirituală a poporului nostru.

Silviu Stănculescu

Sărbătorească MAI

GHEORGHE BOȚAN : Tinerețe

TRAIAN VASAI : Construim

ASTAZI, ca și în urmă cu un veac, atunci când se hotăra cu entuziasm și nebiruită speranță ca ziua de 1 Mai să fie simbolul muncii, unității tuturor celor ce produc bunurile materiale și spirituale ale umanității, o sărbătoare a vieții de fapt, sensul simbolic al alegerii apare evident și încărcat de semnificații multiple. Primăvara pe care o confirmă această zi-simbol nu era doar cea astronomică, așternută peste natură ci, mai ales, cea a omenirii care, prin ceea ce avea mai bun, mai înaintat ca gândire și acțiune, mai revolu-

ționar, tindea spre un alt viitor, spre o nouă perspectivă a propriei condiții. Există, deci, o istorie a speranței și reperate ei se confundă cu istoria idealurilor omenirii, conturul deplin definindu-se în epoca modernă, prin conștientizarea muncitorilor și, mai apoi, prin exemplul dat de statul muncitorilor liberi, stăpâni pe soarta lor și propunând o deschidere fără precedent către orizontul viitorului. Există, deci, și o istorie a primăverii omului, cu jaloanele plasate pe spirala ascensională a cărei generatoare infinită se confundă simbolic, până la simbioză, cu acest avânt semn al lui 1 Mai.

O bogată, solidă și triumfătoare tradiție progresistă a făcut ca la noi în țară ziua de 1 Mai să capete încă de la început rezonanțe ample, mobilizând conștiințe și forțe, idealuri și energii. Faptele concrete sint elocvente, mărturiile din epocă pot servi drept document și certitudine, reunirea celor mai înaintate spirite sub flamuri de Mai stă mărturie pentru sensul revoluționar al evoluției civilizației românești moderne, născută ea însăși din și prin Revoluție. Acestea sint datele istoriei concrete, dar mai există și o istorie spirituală, cea în numele căreia se întinsec idealurile perene într-o inextricabilă solidaritate, peste timp și vicisitudini, potrivit dialecticii devenirii unui popor. În filele acestei istorii, unde își au locul toate creațiile și dorințele, gândurile ce au prins contur dar și luminoasele prognoze validate în timp și datorită oamenilor, vom găsi înscrise urmele unei tradiții de luptă în fruntea căreia s-a plasat totdeauna clasa muncitoare, dar și participarea oamenilor de cultură, a intelectualilor animați de idealurile progresului, echității sociale, libertății și demnității umane. Este o realitate, astăzi scoasă la lumină cu evidentă pregnanță, aceea a spiritului militant, revoluționar, care caracterizează cultura noastră în totul ei, arta noastră, în ceea ce au produs mai bun și autentic. Dar dacă această tradiție poate fi urmărită coborînd pe firul zbuciumatei istorii, ea se detașează ca o dimensiune definită, activă și generatoare de noi sensuri și valori mai ales în epoca modernă, paralel cu dezvoltarea, conștientizarea și radicalizarea maselor, a muncitorimii în primul rînd. De aici o interferență organică în programul de luptă al clasei muncitoare și cel al omului de cultură, în felul său tot un luptător, dar prin intermediul artei și cu armele specifice: cuvîntul scris și rostit, imaginea, melodia, gîndul turnat în formă artistică, încercat de mesaje umane și revoluționare. Anii de confruntare directă, anii luptelor de clasă, ai grevelor și manifestațiilor de masă au însemnat și anii confruntării pe plan artistic, au fost anii militantismului în cultură, de la publicistică și literatură, pînă la grafică, pictură sau cîntec revoluționar.

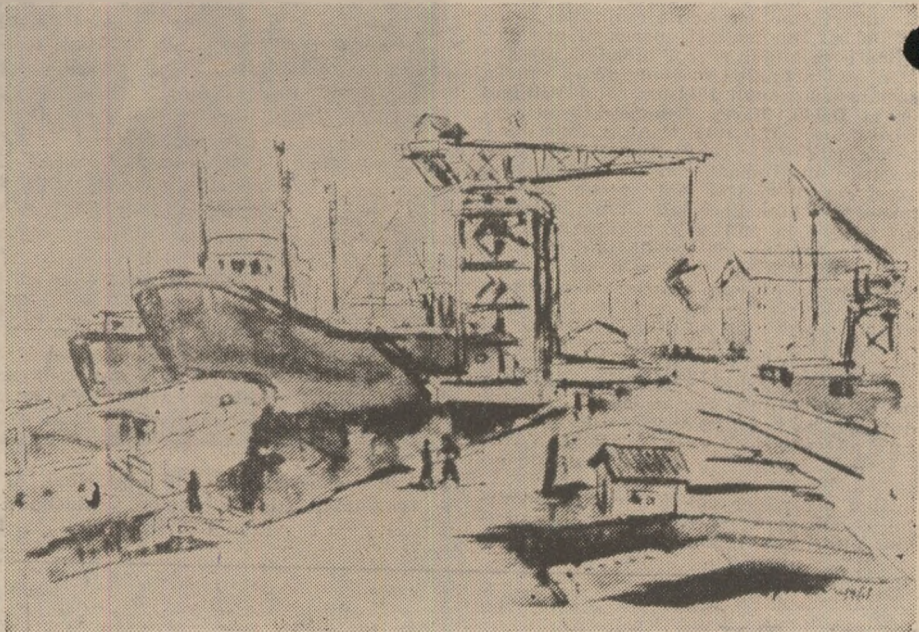
IATĂ de ce acum, în fața acestui nobil 1 Mai multiplu semnificativ și atît de bogat în fapte, perspective, rapoarte muncitorești și idealuri, nu putem să nu ne gîndim, ca la niște repere ale timpului actual plantate în urmă cu decenți, la numele și opera celor ce și-au închinat viața și talentul unui crez neclintit, generator de timpuri noi. Oare ce ar fi

însemnat presa progresistă, de stînga, și apoi cea condusă din ilegalitate de Partid, fără grafica unor Iser, Tonitza, Ressu, B'Arg, fără pictura lor și a unui Octav Băncilă sau Ștefan Dimitrescu, sau Alex. Phoebus, ce-ar fi însemnat arta, în general, fără spiritul social și de solidaritate cu clasa muncitoare conținut în operele celor mai de seamă artiști români? Ce-ar fi însemnat acțiunea directă dacă, printre cei ce activau în ilegalitate, nu s-ar fi aflat și creatori a căror existență se confundă cu idealurile Partidului, ca Aurel Mărculescu, N. Cristea, Al. Leon, Vida Geza, apoi un Vasile Dobrian, Gh. Ivancenco, V. Kazar, Paul Erdős, Gh. Labin, Spiru Chintilă? De aceea nu putem să ne gîndim la sărbătorearea de 1 Mai fără să ne amintim de tabloul lui Alex. Ciucurencu, intitulat **Primul 1 Mai liber**, de muncitorii lui Baba sau ai lui Gh. Șaru, de cei ai lui Marcel Chirnoagă, Lîgia Macovei, Florica Cordescu, Ștefan Szony, Kovacs Zoltan, Petre Abrudan, de sculpturile lui Medrea, Caragea, Corcescu, Jalea, Irimescu, Anghel, Ladea, toate opere născute din același spirit militant, din aceeași adeziune la idealurile clasei muncitoare și ale partidului ei. Argumente explicite dar și pagini ale istoriei afective, contribuind la redactarea unui nou capitol din istoria culturii noastre și la structurarea unui nou orizont în ideologia artistică, toate creațiile acestea—și ele sint infinit mai numeroase decît referirile făcute la cițiva autori—aparțin, prin cea tainică osmoză a ființei umane, spiritului cuprins în arcul sărbătorii de 1 Mai, reprezintă un manifest explicit și definitiv al adeziunii la o cauză și un program. Adevăr ce capătă noi dimensiuni și implicații atunci cînd proiectăm perspectiva către un alt Mai sărbătorec, acel 8 în care s-a născut

Partidul Comunist Român, făuritorul marilor idealuri revoluționare, evident puse în lumină dintr-o nouă și amplă gândire creatoare în ultimii 20 de ani. În acest punct trebuie, pentru a împina dialectica fenomenelor sociale, să ne gîndim la exemplele anilor noștri, la imensul patrimoniu de artă și cultură constituit prin efortul unei întregi națiuni mobilizate de Festivalul „Cîntarea României”, la toți cei care, în consens cu programul devenirii noastre și într-o solidaritate generată doar de orele astrale ale istoriei, continuă și amplifică, la noi nivele de valoare și mesaj, moștenirea celor ce înțelegeau, în veacul trecut, care este destinul țării și cine sint făuritorii lui.

Sărbătorearea muncitorească, deci revoluționară, sărbătorearea creației pașnice, libere și perene, 1 Mai este doar un reper simbolic într-o istorie concretă, un punct de referință într-un proces continuu ascendent. Din unghiul deschiderii ample oferite de Congresul al IX-lea, îmbogățită prin perspectivele oferite de cel de al XIII-lea, rolul și locul artei noi, revoluționare, e imens, pe măsura idealurilor postulate de clasa muncitoare, Realizarea lor, cu tot ceea ce decurge pentru oameni — pace, libertate, dezvoltare, independență, adevăr, frumusețe — este datorie de conștiință, sub semnul căreia creatorii de bunuri spirituale, ca și cei de bunuri materiale, se înscriu cu responsabilitatea asumată proprie oricărui act de conștiință. Sărbătorearea muncii devine astfel sărbătorearea sufletului, a conștiinței, sărbătorearea devenirii noastre socialiste.

Virgil Mocanu

GRIGORE SPIRESCU : Cargouri noi

MUZICĂ

Două noi simfonii

■ **PRIMA** audiere a **Simfoniei a III-a SEMNE** de Cornel Țăranu (scrisă în 1984), realizată de orchestra Radioteleviziunii dirijată de Ludovic Bac, pune limpede în lumină o tendință stilistică părînd a fi simfonică în creația acestui important compozitor român: deasupra unei complexități arhitectonice evidente, descrise pe scurt de autor în programul de sală, stă, cred, o anumită limpiditate a gândirii exprimîndu-se pregnant în sensul favorizării interesante a unui important parametru muzical — melodia. Ideea se apropie mult nu de conotațiile stilistice ale „noului melodism” ci, mai degrabă, de o anumită specifică **manieră de decantare**. Să procedăm așadar de la simplu la complex, de la descrierea însoțită de o elementară interpretare la surprinderea sintetică, unde hotărîtoare sint considerațiile pe marginea modului de gândire, a stilului, a amplasamentului în creația compozitorului și a valorii lucrării.

Melodica muzicii lui Cornel Țăranu este foarte departe de ceea ce se înțelege în mod obișnuit prin acest termen; abundă aici unghiurile ascuțite, contururile insistente dăltuite cu o fervoare opusă complet, să zicem, unei priviri muzicale de spiritualitate barocă, excelează aici relieful abrupte, tăieturile radicale, întorsăturile frecvent surprinzătoare astfel încît ceea ce ne îndreptățește să folosim cuvîntul „melodie” este faptul că, (aproape) de la un capăt la altul al lucrării, sintem (totuși) în stare să sesizăm un fir intonațional (relativ) pregnant, numit deci sui generis melodie. Il numim melodie și a forțiori întrucît procedeele caracteristice de prelucrare compozistică se

subsumează unei strategii, asupra căreia autorul referă atunci cînd insistă asupra formei, departe de a fi incompatibilă cu traterea tradițională a firului melodic. Auzind blocuri sonore (armonii sui generis), auzim momente cvasi-descoperite sonor și orchestral (pedale sui generis), auzim momente complexe unde melodia pare să se disipeze pentru a reveni apoi în plenitudinea valențelor sale (polifonii sui generis), auzim raporturi, proporții, simetrii, reveniri etc., funcționale în primul rînd prin considerarea secțiunilor pe o verticală a căreia îi este „virf” linia melodică (arhitectonică sui generis) etc.

Decantarea de care aminteam este așadar observabilă la nivelul ideilor. Ar fi exagerat să spunem că autorul înclină spre o cultivare a eficienței sonore; fapt este însă că o anumită ariditate a etosului se distinge limpede și ea se instituie în corolar atîta vreme cît autorul, ca și în ultimele sale creații, cultivă consecvent o eficiență a (percepției) ideilor care, uneori, se poate „izbi cap în cap” cu o cultivare pragmatică a eficienței (citește plăcerii percepției) sonorității lor. Cred că valoarea acestei partituri rezidă în principal în reconstituirea sensului acestui demers stilistic, oarecum clasicizant în sensul renunțării la diversitate în favoarea unei unități ce, totuși, excelent minuite compozitic, se prezintă la audiere într-o multitudine versatilă de înfățișări sonore.

■ **Simfonia a V-a** pentru cor și orchestră pe versuri de Mihai Eminescu, partitură semnată de Anatol Vieru în 1984—1985, prezentată în primă audiere

de orchestra Radioteleviziunii și dirijorul Ludovic Bac, își are dintr-un punct de vedere, o filiație îndepărtată. Citim în programul de sală cuvintele autorului: „Am crescut în cultul lui Eminescu, Caragiale și Creangă; percepțiile mele poetice s-au modelat sub vraja limbii lui Eminescu; drumul spre Bacovia și Ion Barbu a pornit, pentru mine, de la Eminescu... Pornirea s-a făcut de la „Peste virfuri”, poezia care a inspirat atîtea muzici. Am compus o melodie acum 40 de ani pornind de la aceste cuvinte; am revăzut-o zece ani mai tîrziu, purificîndu-i acompaniamentul pianistic. În 1984, am reluat de la început poemul, pe alte tipare: o muzică a consonanțelor minore și majore, în succesiuni pre-tonale, după principiul propriei periodicități a fiecărui acord. În imaginația mea această muzică are ceva comun cu muzica vechilor italaieni; nu e lumina falnicii Venetii și dealurile nu sint ale Florenței; lumina și dealurile sint ale Teșilor”. Am dat acest citat prelungit deoarece sint expuse aici idei ușurîndu-ne apropierea de o partitură al cărei aspect apare oarecum paradoxal pentru autorul **Clepsidrelor**. Ceea ce frapază în primul rînd aici este clasicismul limbajului muzical; întîlnim aici multe armonii tradiționale, multe trăsături vocal-orchestrale amintind de mari culmi ale muzicii secolelor trecute, recunoaștem o arcurie a formei suportînd lesnicios comparații cu simfoniele, să zicem, brahmsiene și schumanniene. Deosebirea fundamentală între paginile amintite și partitura recentului laureat al Premiului Herder rezidă, cred, în principal, în ceea ce am putea cuprinde într-o descriere complexă a termenului **motivație**. Să revenim la citatul de mai sus. Faptul că autorul mărturisește o filiație în timp și în preocupări cu o asomenea lungă „bătaie” relevă o anumită nostalgie (care este aici și a

versurilor eminesciene, și a etosului partituri). Ea este însă „dăltuită” din impresii a căror complexitate nu este comparabilă cu cea a elementelor muzicale la care ne-am oprit mai devreme. Autorul la „cărămizi” ce pot fi alcătuite fie din fapte sonore recognoscibile ca aparținînd unui anumit perimetru cultural, fie din gesturi muzicale față de care audierea marchează o anumită întîrziere în omologare; primul caz este cel al partiturii de care vorbim, al doilea al unor partituri cu 10—15 ani mai vechi. Această perspectivă este mai puțin fructuoasă, cred, în fața unela „neortodoxe”, cuprinzînd lucrarea muzicală de sus în jos, de la etos spre detaliu. Aici stă originalitatea actuală a muzicii lui Anatol Vieru. Motivația de care aminteam, unde o tentă nostalgică, filtrată prin acumulari și determinări pare evidentă, cred că se lasă cel mai bine explicată prin discuția procedeeelor compozitice, mărturisind o discreție a ideilor autorului, oarecum învecinată cu cea a versurilor eminesciene. Autorul nu vrea să șocheze, propunînd, ca mai demult, lumi sonore noi. El își propune să exprime „lumina și dealurile” unei lumi, unui univers unde totul se petrece molcom, parcă în clarobscur, unde chipurile sint familiare pentru că le-am mai întîlnit parcă într-un album de fotografii sepiă, îngălbenite de scurgerea timpului. Muzica actuală a lui Anatol Vieru este o muzică a poeziei preocupate nu atît de cum se spune, ci de ce se spune. Dacă ni se pare că reîntîlnim anumite repere clasice în limbaj și construcție, ele sint repede anulate de o mișcare oarecum opusă, dinspre interiorul sufletului spre exteriorul sălii de concert, de tipică extracție romantică, pe urmele aceluia etos eminescian unde sinceritatea, discreția, însingurarea chiar, sint preocupăntoare.

Viorel Crețu

Biografia și limbajul filmic

■ **SERBARI** cimpenești și întinări conspirative, un accident de muncă și manifestații de solidaritate, lupta împotriva corporațiilor și mulțimile venite să ceară eliberarea croului, totul evocă vremurile socialismului romantic, pentru care Piinea și Libertatea de pe pancarte reprezentau nu o lozincă simplă, ci coordonatele speranței, ale unei lumi meritând să-ți dai pentru ea timpul și, la nevoie, chiar viața. **Speranța** este, de altfel, chiar titlul filmului din 1979 al lui Serban Creangă, un film în care scrupulul artistic se unește neobișnuit cu cel documentar, iar fluxul expresiei filmice umple cu naturalele forme fixe ale structurii biografice. Pentru că e vorba de biografia unui erou real, cunoscut până aici (cel mult) din paginile manualelor de istorie, dacă nu din parțialele evocări monografice: Ștefan Gheorghiu, cel descătușat din rețeaua de ani și evenimente abstracte în care-l fixase istoria și redat unei noi vieți cotidiene — publice și intime —, pe care regizorul (totodată coautor al scenariului) ne convinge a o fi trăit.

Ceea ce-i frumos și original în filmul lui Creangă este libertatea de mișcare pe care și-o ia față de ritmul măsurabil al biografiei, compensarea acestei autonomii printr-un suflu imagistic de cea mai curată esență cinematografică. Eroii cinebiografiilor rămân, de regulă, simple ecrane, cită vreme regizorii nu-i recompun cu dalta crudă a limbajului specific, ci îi toarnă în machetele rigide, de gips, ale evocării convenționale. Este răzbu-narea unei arte care se simte lezată ori de câte ori este tratată după alte reguli decât ale ei, proprii. În **Speranța** se simte o devotată grijă (o adorație, așa spune) pentru curățenia imaginii, pentru micile obiecte și gesturi care dau viață fictivă (dar viguroasă) microistoriei reale, pentru culoarea, viteza și amplitudinea desfășurării filmice.

Secvențele compun un amestec fraged de realitate crudă și vis candid, ce amintește tinerele filme ale lui Bo Widerberg și, la alt pol, savantele dispoziții cerebrale din anii '70 ai cinematografului militant italian. Sint filme în care obișnuita rețetă biografică suferă, dar care dovedesc că filmul poate rămâne o artă aburită de suflet, chiar atunci cînd se cerne prin grila severă a istoriei și evenimentului.

Romulus Rusan

ARGUMENTE peremptorii pentru amendarea acelor asertiuni ce reproșează filmului nostru din epoca „artizanală” timida, abordare a realităților politice și sociale, frecvența căzătoare la suprafața evenimentelor, în piloresc ori senzational, cele câteva documente înfățișînd momente din istoria mișcării muncitorești din România constituie totodată piese de excepțională valoare în patrimoniul cinematografului național.

La nici o săptămînă după ce afișul cinematografului „Național” din București anunța documentarul lui Constantin Theodorescu, **Cultura înului în România**, pe același ecran, este prezentat „reportajul cinematografic”: **Grevele din Capitală. Greviștii pe Cîmpul Teilor** („Dimineața”, 22 iunie 1912). Din păcate, acest prim document despre istoria mișcării muncitorești consemnat pe peliculă — produs în chiar anul în care se turna cel mai important film de ficțiune al începuturilor cinematografului noastre, **Războiul Independent** — nu a ajuns pînă la noi decît sub forma unei laconice informații. Ce a filmat Constantin Theodorescu, acel pionier pe care presa îl lăuda pentru faptul că este prezent cu aparatul său de filmat „pretutindeni, la orice solemnitate, la orice manifestare artistică” („Rampa”, 22 aprilie 1912), nu este greu de dedus, din anunțul lapidar. Sub titlul: **Greva generală de Miereuri**, citim în „România Muncitoare” (21 iunie 1912): „A fost o zi măreață! [...] Au văzut Bucureștii ceea ce încă nu le-a fost dat să vadă, peste 15.000 de lucrători părăsind atelierile și strîngîndu-se într-un cortegiu mare, imens, și făcînd una dintre cele mai mari demonstrații cu care pînă acum ne înmărmurea străinătatea. Aven dreptul să fim mîndri de această demonstrație!”. Un asemenea important eveniment este cel care determină prima apropiere a reporterului cinematografic de realitățile revoluționare. Din aceeași perioadă premerătoare primului război mondial provine și o altă actualitate anunțată în presa socialistă a anului 1914, cu titlul **Mitingul de la Dacia. Marea demonstrație și serbare de la 1 Mai 1914**. Datorat, după toate probabilitățile, celui alt pionier al cinematografului românesc, Gheorghe Ionescu, acest document (cel mai vechi despre mișcarea muncitorească din România ajuns pînă la noi) a fost înregistrat pe peliculă, la comanda socialistilor, care organizează și prezentarea sa publică într-o sală situată într-un cartier muncitoresc „Venus-Rahova” — cu mențiunea că „jumătate din costulul ce se va realiza se va vărsa mișcării sindicale și socialiste din Capitală” („România Muncitoare”, 8 mai 1914). Filmul este, în forma în care s-a păstrat (un fragment de 18 de metri), deosebit de familiar spectatorilor de azi, care au avut nu o dată ocazia să-i vadă inserate imaginile în diverse montaje cinematografice.

Abia peste șase ani, tot în mai, aparatul de filmat înregistrează din nou imagini ale mișcării muncitorești: **Grandio-**

sul miting, demonstrația și serbarea socialistă de 1 Mai din Capitală și Înnoșmintarea neuitatului nostru tovarăș C. Dobrogeanu-Gherea sînt prezentate timp de 10 zile, „în folosul Casei Poporului, proprietar exclusiv al acestor filme”, la cinematograful „Vlaicu” din centrul Bucureștilui.

Dacă autorul acestor actualități rămîne încă neidentificat (să fie oare N. Barbellian, activ în acel moment?), o paternitate certă are cinedocumentul **Procesul comunistilor**, realizat de Eftimie Vasilescu, la începutul lui aprilie 1921. Cu nici o lună înainte de Congresul, care avea să consfințească făurirea Partidului Comunist Român, filmul acesta dezvăluia presiunea menită să întîrzie înfăptuirea istoricului act. Ecouri ale prezentării filmului (la „Palh -Palace”) nu au fost depistate, dar menționarea sa o singură zi în „Universul”, din 3 aprilie 1921 (în timp ce toate celelalte subiecte „neutre”, cuprinse de același jurnal cinematografic, **Incendiul de la Moara comercială. Cursele, Fotbal — rugby** sînt păstrate pe afiș timp de o săptămînă) lasă deschisă ipoteza interzicerii sale.

De la sfîrșitul deceniului al treilea provine un alt document cinematografic păstrat în arhiva noastră. Filmînd la Timișoara, la începutul lui aprilie 1929, **Congresul General al Sindicatelor Unitate**, votarea documentelor, vorbitorii de la tribuna dominată de tabloul lui Lenin, care stîrnise minia autorităților, sau iesirea din plenu care ceruse legalizarea Parti-

În premieră, în această săptămînă, **Al patrulea gard**, lingă debarcader, un nou film românesc, scris de Nicolae Cristache și regizat de Cristiana Nicolae (în imagine: Bogdan Alexandru Manea și Bogdan Urutescu)

B.T. Răpeanu

Radio-T.V.

Inscripții de pace și muncă

■ **Semnificația Inscripțiilor de pace și muncă** (titlul unui recent **Moment poetic** a stat în atenția unor emisiuni literare ale radioului. Între ele, **Dictionarul de literatură universală**, cu o amplă secțiune, **Literatura, mesager al păcii și înțelegerii între popoare**, incluzînd o prefață de Al. Balaci și o antologie poetică dedicată temei: Neruda, Tagore, Nichita Stănescu... De asemenea, **Scriitori și oameni de artă despre muncă, virtute între virtuți** a fost titlul ultimei **Fonoteii de aur** în care i-am reascultat pe Nicolae Iorga pledînd pentru „perfecta orînduire” și „disciplină” a activității umane, pe Tudor Vianu și Perpessiciu descriînd înaltul efort creator cuprins în opera lui Arghezi sau Eminescu, pe Mihail Sadoveanu rostînd crezul său artistic, expresie a unei înalte conștiințe patriotice și cetățenești.

■ Noi intervenții ale creatorilor contemporani în emisiuni literare radiofonice. Astfel, **Dialogurile culturale** omagiază cei 65 de ani de la făcirea P.C.R. printr-o masă rotundă intitulată simbolic

Ideile partidului au astăzi chipul țării și al oamenilor ei. „Sîntem poeții acestui ev aprins” consideră, în linia entuziasmei angajării lirice a lui Nicolae Labis, Nicolae Dragoș exprimînd una dintre coordonatele caracteristice ale momentului actual al poeziei noastre, moment al cărui profund reprezentativ nivel de maturitate este atestat de opere menite a se adresa atît prezentului cit și viitorului. Insemnări și poeme de Dărie Novăceanu, Nicolae Stoian, Paul Balahur au întregit sumarul emisiunii. La rîndul său, **Revista literară radio** (versuri de Mihai Negulescu, Fr. Johannes Bulhardt, Florin Costinescu, mărturie de creator semnate de Bokor Katalin sau Mihai Stoiian, acesta din urmă cu pertinente glose despre „setea de real” a literaturii zilelor noastre, un reportaj de Dionisie Șinean, cronică la **Zori în ceață** de Eugen Teodoru...) a întregit săptămîna literară.

■ Luni seară, în premieră s-a transmis **Începutul sfîrșitului, dra-**

matizare radiofonică după **Incognito**, III de Eugen Barbu (regia artistică Dan Puican, în distribuție: Gina Patrichi, Ion Caramitru, George Constantin, Mircea Albușescu, Cristina Deleanu, Constantin Codrescu, Ștefan Radof, Ion Pavlescu...).

■ **Vineri, 2 Mai, Ziua Tineretului** va fi omagiată de toate rubricile programului de televiziune: reportaje, interviuri, muzică, versuri, spectacole și emisiunea concurs **Tineretea noastră — tinerețea epocii Ceaușescu** la care vor participa reprezentanți ai județelor Buzău, Harghita, Hunedoara, Satu-Marc. Nu mai puțin, redacțiile radiofonice au pregătit variate și interesante rubrici dintre care cea difuzată pe programele I și III **E tinerețea noastră Partidului datore!**

■ **Sîmbătă, la Teleenciclopedie**, contribuții documentare: **File de istorie** evocînd primăvara lui 1921 și rubrica **Războiul de independență ogîndii în reportajul fotografic**.

Ioana Mălin

Telecinema

Visul unei nopți de mai

■ **MAME** intrutotul severe care tremură la gîndul că băiețelul ar putea să spargă cu o minge de fotbal geamul vreunui vecin, tinere bunică cărora le plac mai ales filmele cu balet și ca eveniment sportiv doar patinajul artistic, persoane onorabile care nu cunosc nici măcar genericul **Tele-sportului** (faza de pe Wembley, cînd Cămătaru marșează, trăgînd irezistibil după el doi englezi, 1-1, chestiune de elementară cultură și cinematecă generală...), cetățeni duri și sătulți de fotbal, o întreagă populație, deci, necunosătoare a nuanțelor dintr-un corner și a durerii din strigătul modern: „baaar! barrr!”, s-a găsit zile întregi iradiată de farmecul celui mai bun meci din cite a povestit televiziunea noastră despre o echipă românească, Steaua — Anderlecht, 3-0, pe Ghencea, la 16 aprilie 1986. Fotbalul le-a propus o bucurie nu numai în afara competenței strict sportive, ci și în afara cotidianului profesionalizat; sint întotdeauna importante asemenea bucurii „incompetente”, nespecializate, deloc sistematice. Cinematografic vorbind, întregul oraș, în plină zi, părea pustiu, toată suflarea — pricepută și nepricepută — fiind strînsă în jurul televizoarelor. Ceea ce juca Steaua — pentru a se califica în finala celor mai

bune echipe din Europa, performanță pe măsura spectacolului — ținea de celelebre reportaje de la Roma sau Rio cînd tot ce-i mîșină paralizază și tot ce-i om, păgîn sau credincios în ale mitologiei pelevizate, se concentrează în jurul unui „11” transfigurat de propriile pase, șuturi, chiar și de incredibilele și superbe sale ratări.

La cîteva minute după ce pe tabela electronică lingă scorul de 3-0 au apărut cuvintele atît de rar adresate azi pe un teren de fotbal invinsilor: „Notre respect Anderlecht” — cîteva minute în care strălucise orasului s-au umplut de copii bătînd mingea „ca Pițurcă și Băloni”, semn sigur că televiziunea și de adîncime, precum s-a întimplat după finalele cupei Davis sau triumful Nadiei Comăneci, caldarimul și respectiv gardurile transformîndu-se în arene de tenis sau gimnastică — la lăsatul serii, trimisul special al celui mai important cotidian european de specialitate, „L'Equipe”, transmitea de la București (titrînd pe 7 coloane: „Ils sont forts, ces Roumains!” și subtitrînd: „Belgienii n-au putut deschide ochii în fața Stelei care a jucat un fotbal de vis și a cucerit galioanele unei mari echipe curo-pene”): „Noaptea pogoară încet ca și legende. Pentru prima oară, un club ro-

mănesc accede la o finală europeană. E ora 18,14, pe tabloul luminos al unui stadion mărginos și iată că, în amurg, o nouă stea urcă pe firmamentul fotbalului european. Este emoționant...“ Superlativul („incroyable”, „du jamais vu”) nu obosesc: Steaua a jucat ca acci „Reds de la Liverpool, și mai strălucit, mai tehnic, tot atît de percutant”; „echipa are trei calități: rapiditate, tehnică și spirit colectiv — un amestec de fotbal britanic și fotbal latin. Le reve quoi!”.

Le reve? Peste cîteva zile, în soarele torid al unei amiezii de primăvară, trei ficționari stăteam pe un peron al Casei Ștefănești și ridicam castele în Sevilla pentru noaptea de 7 mai. Nicolae Manolescu propunea 4-3 pentru Steaua. Ion Bogdan Lefter „vedea” 3-2... Un șofer al combinatului trecu pe lingă noi și-mi atrase — cu tandrețe muzicală — atenția „c-o dădusem în bară”, pronosticîndu-i doar 2-1 pentru Steaua, miercurea trecută: „De m-aș însela în toate scorurile ca aici, așa fi printru cei mai buni din 22...”. Îmi veni greu să-i mai explic că viața mea pronosticistă e un amestec de entuziasm și mazochism; am fost mai cuprinzător și i-am propus — ca Stan Laurel fiecărui om cu care se întîlna — să fie binecuvîntat..

Radu Cosașu

Lingvistica românească în ultimele două decenii

ESTE un fapt că cercetările de filologie (în sens larg) au o veche tradiție în cultura românească. Să nu uităm ceea ce spunea un mare lingvist: „Renașterea culturală a românilor a început cu lucrări filologice (și istorice) care aveau menirea să demonstreze originea latină a limbii române (și o parte din limba romană a poporului român)”. Cel mai înalt for științific al țării, Societatea Academică Română, a luat ființă în scopul elaborării unei gramatici și a Dicționarului limbii române. Nu întâmplător, Institutul de lingvistică din București, principală unitate științifică menită să desfășoare activitate în domeniul științei limbii, este primul sau printre primele institute de cercetare științifică înființate imediat după reorganizarea Academiei. Semnificativ este, de asemenea, faptul că, dacă la început obiectivele principale ale Institutului erau exclusiv elaborarea gramaticii și a dicționarului, treptat au apărut numeroase alte sectoare, cum sunt cele de lingvistică romanică, de slavistică, de limbi clasice, limbi orientale, limbi germanice, de filologie, onomastică ș.a., până la recentul microsector de poezie.

După reforma învățământului și reorganizarea Academiei, Congresul al IX-lea al P.C.R. a dat un impuls fără precedent dezvoltării tuturor științelor, largirii și diversificării sferelor de preocupare, deschiderii spre universalitate, legării cercetării de practică și producție, valorificării moștenirii culturale și științifice. Conștient că limba este actul de identitate fundamental al unei națiuni, partidul nostru a acordat și acordă cercetărilor din domeniul științei limbii un interes și un sprijin cu totul remarcabile. Sint relevante în acest sens cuvintele secretarului general al partidului rostite cu prilejul Adunării solenne a Academiei Republicii Socialiste România: „O națiune, un popor nu pot exista fără o istorie, fără o cultură și o limbă proprie! Aceasta constituie chezașia și forța fiecărei națiuni — și așa cum am menționat, onorabilul nostru președinte a creat, de-a lungul milenilor, limba, cultura românească! Oamenilor de știință și de cultură le revine misiunea s-o păstreze, s-o perfecționeze și să asigure înfloreala ea ea să ocure un loc demn în rindul limbilor și culturii universale”.

Incurajați de această viziune realistă și generoasă totodată a tovarășului Nicolae Ceaușescu, conștienți de misiunea nobilă și de mare răspundere ce le revine, savanții și cercetătorii români în domeniul științei limbii nu recupețesc nici un efort pentru a ridica prestigiul lingvisticii românești, și, în ultimă instanță, al limbii române înseși. Este grăitor faptul că, dacă în 1965, anul istoricului Congres al IX-lea, numărul cărților, studiilor, articolelor și recenziilor de lingvistică și filologie abia dacă depășea cifra 900, în ultimii ani este depășită constant cifra 2000, recordul atinându-se în 1982, când au văzut lumina tiparului 3339 volume, studii, articole etc. de lingvistică. Cifrele pot fi grăitoare și în sine; de aceea nu ni se pare inutil să amintim că în intervalul 1965—1985 numărul contribuțiilor în domeniul lingvisticii se ridică la impresionanta cifră de aproape 40.000. Este, din această cauză, aproape imposibil de surprins altfel decât schematic „portretul” unei științe de un dinamism exemplar. Ne simțim mulțumi, în consecință, cu relevarea, în chip inevitabil sumară, a principalelor direcții și realizări ale acesteia.

PUNEREA în valoare și actualizarea vechilor sau mai vechilor rezultate obținute în știința limbii de reprezentanți de frunte ai acesteia a constituit unul din obiectivele prioritare ale lingvisticii ultimelor două decenii și s-a realizat prin două modalități complementare: reeditarea unor lucrări valoroase apărute înainte de 23 August 1944 și elaborarea unor studii și lucrări monografice de istorie a lingvisticii românești. Dintre lucrările redactate circuitului științific amintim volumele de *Opere de Ovid Densusianu, Etimologicum magnum romanicae și Cuvente den bătrâni* de B.P. Hasdeu, *Scerile lingvistice* ale lui I. Budi-Deleanu, I. Heliade-Rădulescu, Iosif Popovici ș.a., *Pașunile istorico-filologice* ale lui Vasile Bogrea, *Limba română. I. Privire generală și Studii și cercetări* de S. Pușcariu, *Gramatica românească* a lui I. Heliade-Rădulescu, și lista ar putea continua. Prefetele și studiile introductive care însoțesc edițiile amintite se adaugă cercetărilor independente de valorificare a moștenirii lingvistice, dedicate, acestea din urmă, unui lingvist (B.P. Hasdeu, O. Densusianu, S. Pușcariu, I.A. Candrea, Petru Maior, I.B. Deleanu, Al. Philippide ș.a.), unei perioade (v. *Scoala ardeleană și unitatea limbii române literare* de Victor V. Grecu), unei ramuri a lingvisticii (v. *Mircea Seche, Schiță de istorie a lexicografiei române, I—II*), unui aspect al acesteia (v. *Mariana Costinescu, Normele limbii literare în gramaticile românești*) sau lingvisticii în general. Dintre cele care se ocupă de istoria lingvisticii românești se cuvine neapărat remarcată *Istoria lingvisticii românești*, elaborată de un colectiv coordonat de Iorzu Iordan.

În ceea ce privește cercetarea lingvistică propriu-zisă din ultimele două decenii, impresionează în mod deosebit creșterea neobișnuită a numărului cercetărilor, largirea permanentă a sferei preocupărilor și, nu în ultimul rând, dar

ca o consecință firească a interesului mereu mai mare manifestat față de problemele științei limbii, impresionează rezultatele într-un tot remarcabile obținute în diferitele ramuri ale lingvisticii.

AU continuat să stea în centrul preocupărilor unor colective largi de cercetători cele două lucrări capitale pentru elaborarea cărora fusese înființată Societatea Academică Română: gramatica și dicționarul limbii române.

Un domeniu capital al științei limbii care a stat, de asemenea, în centrul atenției institutelor de cercetări este acela al istoriei limbii române. Cercetările efectuate în această ramură a lingvisticii în ultimele două decenii se caracterizează prin diversitatea problematicii abordate, prin concepția științifică pe care se bazează lucrările, prin aprofundarea pe verticală, ca și pe orizontală, a problemelor de istorie a limbii, ca și prin conjugarea eforturilor unor colective largi de cercetători din întreaga țară. Fără îndoială, fundamental rămâne tratatul de *Istorie a limbii române*, elaborat de cercetători din București, Cluj și Iași, din care au apărut primele două volume, tratat gândit ca o largă privire sintetică asupra evoluției limbii de la origini până în prezent, în lumina celor mai noi rezultate științifice.

O lucrare comparabilă cu cele citate, prin bogăția informației, a faptelor puse în discuție, a viziunii științifice și a soluțiilor propuse, este *Istoria limbii române* a lui G. Ivănescu, apărută în 1980.

Elementul autohton traco-dacic constituie, în perioada la care ne referim, obiectul de studiu a numeroase cercetări datorate lui Al. Rosetti, A. Vraciu, E. Petrovici, Gr. Brâncuș ș.a. Dintre acestea se detașează pregnant contribuțiile savantului I.I. Russu: *Elemente autohtone în limba română. Substratul comun româno-albanez și, mai cu seamă, Etnogeneza românilor. Fondul autohton traco-dacic și componența latino-romanică*. Au fost urmăriți, de asemenea, raporturile lingvistice româno-slave (E. Petrovici, I. Pătruț, G. Mihăilă, G. Ivănescu), *Influența grecească asupra limbii române în secolul al XV-lea* (H. Mihăescu), precum și raporturile române cu alte limbi, ori locul limbii române între limbile romanice.

De o atenție deosebită s-a bucurat fonetica și fonologia limbii române, cercetate din perspectivă istorică. Astfel, Marius Sala, în *Contribuții la fonetica istorică a limbii române*, urmărește perioada anterioară secolului al XI-lea, analizând faptele cu metode structurale și dintr-o perspectivă romanică. *O Fonologie istorică a dialectelor dacoromâne* o datorăm lui Emanuel Vasiliu.

Numeroase sînt și contribuțiile de morfologie și de sintaxă istorică. Dintre acestea se cuvine să menționăm contribuțiile semnate de Gabriela Pană-Dindelegan, I. Gheție, R. Todoran.

UN DOMENIU strîns înrudit cu cel al istoriei limbii și, de aceea, multă vreme nedespărțit de acesta, este acela al limbii române literare. Este remarcabil, în perioada pe care o avem în vedere, efortul specialiștilor de a elucida problemele teoretice care suscitaseră discuții, cum ar fi însuși conceptul de limbă literară ori problema perioadei de formare a limbii române literare; **Baza dialectală a românelor literare** formează obiectul unei ample cercetări publicate de I. Gheție. În afara *Istoriei limbii române literare. I. De la origini pînă la începutul secolului al XIX-lea* de Al. Rosetti, B. Cazacu și L. Onu, în afară de cursurile universitare publicate de Paula Diaconescu, Mihaela Mancaș, Ștefan Munteanu și Vasile Țara și de lucrarea cu caracter monografic a Marianei Costinescu, **Normele limbii literare în gramaticile românești**, în general dispunem doar de *Contribuții la istoria limbii române literare* datorate lui G. Istrate, G. Tepelea, D. Macra, I. Gheție, M. Seche, Doina David ș.a.

Stilistica limbii române beneficiază, pe

lingă numeroase alte studii, de cercetarea fundamentală a lui I. Coteanu, *Stilistica funcțională a limbii române* (I, II), lucrare de incontestabilă importanță teoretică, metodologică și practică. Nu pot fi omise dintr-o enumerare, oricît de sumară, lucrări ca *Lexicul artistic eminescian în lumină statistică*, de Luiza Seche, *Limba descintecelor românești*, de Al. Rosetti, *Structura poetică a basmului*, de Gh. Vrație, *Stilul indirect liber în româna literară*, de Mihaela Mancaș. O înflorire fără precedent a cunoscut, în ultimele două decenii, stilistica autorilor, prin studii de mai mare sau mai mică întindere semnate de Carmen Vlad, I. Rotaru, Mihai Zamfir, Paula Diaconescu, Valeria Guțu-Romalo, Gh. Bulgăr etc. Se detașează, în acest domeniu, câteva lucrări, cum sînt *Dicționarul limbii poetice a lui Eminescu* (singurul de acest fel publicat în țara noastră și unul din puținele din Europa), și cele ale lui G.I. Tohăneanu (*Studii de stilistică eminesciană, Stilul artistic al lui Ion Creangă, Exoresivitatea eminesciană* etc.), Ștefan Munteanu (*Stil și exoresivitate poetică, Limba română artistică*), Gh. Bulgăr (*De la cuvînt la metaforă în variantele lirice eminesciene*).

O altă ramură a lingvisticii în care s-au înregistrat rezultate remarcabile este lexicografia. Am spus deja că dicționarul lexicografic, cum mai este numit **Dicționarul limbii române**, se află în faza de finalizare. Paralel cu lucrările la această monumentală și epocală operă lexicografică au fost oferite specialiștilor și publicului larg lucrări de încredere de valoare și utilitate, cum sînt *Dicționarul explicativ al limbii române, Dicționarul de neologisme, Dicționarul ortografic, ortopic și morfologic al limbii române, Dicționarul de cuvinte recente, Dicționarul de cuvinte vechi* și multe altele, unele rod al conjugării eforturilor unor colective largi de lexicografi, altele, însă, lucrări de autori.

O atenție cu totul aparte a fost acordată cultivării limbii, campanie permanentă în care s-au angajat, alături de reviste de specialitate și publicații de alt profil, ca și radioul și televiziunea, alături de specialiști și numeroși oameni de cultură de diverse profesii. Dintre lucrările ample dedicate acestui nobil tel amintim pe cele semnate de Al. Graur (*Limba și conferințarului*), I. Roman (*Vorbii mai bine, scrieți mai bine românește*), Valeria Guțu-Romalo (*Corectitudine și greșală*) ș.a.

REZULTATELE excepționale obținute în toate ramurile științei limbii nu ar fi fost posibile fără o dezvoltare concomitentă a lingvisticii teoretice, fără o perfecționare a metodologiei de cercetare, fără asimilarea celor mai noi achiziții în domeniul cercetării lingvistice pe plan mondial. Dacă astăzi se vorbește de o școală românească de lingvistică, acest lucru se datorează contribuției specialiștilor români la dezvoltarea deopotrivă a lingvisticii teoretice și a celei aplicate. Încă din 1965 Tatiana Slama-Cazacu era preocupată de definirea metodologiei psiholingvistice și de aplicarea acestei metodologii. G. Ivănescu se ocupa, aproximativ în aceeași perioadă, de raportul dintre gramatică și logică. Numeroase studii iau în dezbatere raportul dintre conținut și formă în limbă, probleme ale structuralismului, posibilitățile și limitele formalizării în stilistică, relațiile dintre stilistică și psiholingvistică etc., etc. Asistăm la o largire fără precedent (și repetarea ultimei precizări este, de fiecare dată, perfect justificată) a sferei preocupărilor științifice; apar în lingvistica românească contribuții fundamentale (alt atribut pe care sîntem nevoiți să-l utilizăm frecvent) în toate ramurile acesteia, începînd cu lingvistica teoretică. Apar, astfel, într-un ritm necunoscut pînă acum, **Elemente de teorie semantică a limbilor naturale** de Em. Vasiliu, **Semiotică și negație** de Petre Botetzatu, **Sisteme de comunicare umană** de Lucia Wald, **Sociologia limbii** de Tr. Herseni, **Semantica și logica științei de Ilie Pirvu**, **Introducere în semiologia literaturii** de Maria Carpov, **Preliminarii logice**

la **semantica frazei** de Em. Vasiliu, **Cahiers de semiotique**, sub direcția lui P. Miclău, și exemplificările ar putea continua pe multe coloane.

O consecință firească a dezvoltării lingvisticii teoretice o constituie înflorirea lingvisticii aplicate, aceasta în strînsă legătură și cu orientările moderne de cercetare în știința limbii. Astăzi, în afara faptului că structuralismul ori transformationalismul au devenit mai mult decît familiare cercetătorilor noștri, sînt recunoscute pe plan mondial contribuțiile românești în domeniul lingvisticii matematice, vorbindu-se chiar de o școală românească de lingvistică matematică, al cărei promotor incontestabil este Solomon Marcus. De lingvistica matematică se leagă și dezvoltarea impetuoasă a lingvisticii aplicate, una din aplicațiile acesteia fiind poezia matematică, direcție de cercetare în care lingvistica noastră deține unul din primele locuri. O înflorire remarcabilă a cunoscut în ultimii douăzeci de ani semantica, bazată pe o metodologie derivată fie din structuralism, fie din semantica logică. Alte direcții noi de cercetare în lingvistica românească se leagă de psiholingvistică, ramură inițiată și promovată la noi de Tatiana Slama-Cazacu, de sociolingvistică și de programele de analiză contrastivă.

Lărgirea sferelor de preocupare în domeniul lingvisticii generale, teoretice, a dus și la o largire a ariei de investigație particulară, a unor grupuri de limbi sau limbi care pînă acum nu făcuseră obiectul de studiu al nici unui cercetător. Bibliografia românească de lingvistică din ultimii ani înregistrează articole și studii nu doar de romanistică, balcanistică, germanistică etc., ci și referitoare la limbile bască, coreeană, vietnameză, africane, bantu, celtice, chino-tibetane, oguzo-seldjuce etc., etc., fapt care dovedește vocația profund umanistă a științei limbii, știință menită nu doar să studieze comunicarea ci și să o faciliteze, să ducă la cunoaștere și înțelegere, dincolo de barierele politice, geografice sau de altă natură.

Deschiderea spre universalitate, care a urmat celui de-al IX-lea Congres al partidului, s-a manifestat și în alt sens: prin traducerea unor cărți, studii și culegeri de studii de mare importanță pentru dezvoltarea lingvisticii. Studenții și cercetătorii români au acum la dispoziție, traduse în românește, lucrările lui N. Chomsky, I. M. Lotman, Carlos Bousoño, A.J. Greimas, Tzvetan Todorov, Wayne C. Booth, Oskar Walzel, Maria Corti, Umberto Eco, William Empson, L. Hjelmstev, Adam Schaff, A. Martinet și ale multor alora.

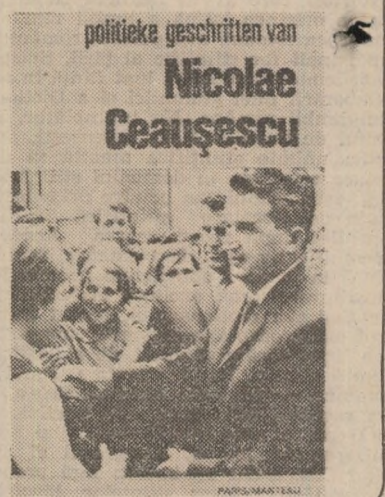
Dar adevărata deschidere spre universalitate este aceea care înregistrează contribuția cercetătorilor români la dezvoltarea lingvisticii pe plan mondial și recunoașterea, în același plan, a contribuțiilor respective. Un nou început în această direcție a fost făcut în anul imediat următor Congresului al IX-lea, prin găzduirea în țara noastră a celui de-al X-lea Congres internațional al lingviștilor și a celui de-al XII-lea Congres internațional de lingvistică și filologie romanică. Participarea unui număr impresionant de lingviști români la aproape toate manifestările științifice organizate peste hotare este, apoi, semnul unui dialog viu și fructuos între lingvistica românească și lingvistica mondială. Aprecierea de care se bucură lingvistica noastră în epoca actuală este concretizată în acordarea, dincolo de granițele țării, a numeroase titluri și distincții, în alegerea specialiștilor români în redacțiile unor publicații lingvistice ori în conducerea unor societăți științifice din străinătate. Nume precum cele ale lui Solomon Marcus, T. Slama-Cazacu, Em. Vasiliu, M. Sala, Mariana Tuțescu, Anca Giurescu, P. Olteanu, Liana Lupaș, P. Miclău ș.a. se adaugă celor de mult cunoscute peste hotare pentru contribuțiile valoroase aduse lingvisticii: I. Iordan, Al. Rosetti, Al. Graur.

Rezultate remarcabile, o tradiție îndelungată, dublată de eforturi fără egal, o deschidere spre nou aproape neînfrîntă pînă acum fac ca lingvistica noastră actuală să se afle la nivelul celor mai înalte împliniri românești ale epocii pe care o trăim.

Ștefan Badea

ROMÂNIA — CEAUȘESCU

Elogiu și prețuire, înaltă stimă internațională

„ROMANIA înfățișează lumii de astăzi chipul unei țări care realizează cu o admirabilă consecvență principiile fundamentale așezate la temelia politicii sale externe. Consecvență de principii care în acțiunile practice întreprinse de România pe plan extern în seama de procesul dinamic al evoluției relațiilor internaționale din epoca noastră. Dorește să remarcă, deasemenea, ca trăsătura esențială a demersului internațional al României, faptul că gândirea și acțiunea prezidentului Nicolae Ceaușescu reprezintă armătura teoretică, ideologică, a întregii politici externe românești. Acțiunile de mare importanță ale prezidentului Nicolae Ceaușescu în arena mondială asigură consistență, continuitate și forță politicii externe promovate de România. Gândirea și acțiunea înțeleaptă, întotdeauna ancorată în realități, în actualitate, a prezidentului Nicolae Ceaușescu, proiectează o imagine prestigioasă a României pretutindeni în lume.“

Cuvintele prof. dr. AMILCAR GOMEZ ALENCASTRE, membru al Asociației latino-americane de sociologie, cunoscută personalitate a vieții politice din Brazilia, reprezintă un semn elocvent al elogiului și prețuirii aduse vieții și luptei revoluționare, activității consecvente a unui om al cărui înalt destin se confundă cu drumul de pace și împliniri al țării

Iată ce afirmă, în acest sens, RICHARD HAUSER, directorul Institutului pentru cercetări sociale din Londra :

„ROMÂNIA este o țară ce are în fruntea sa un mare președinte. Oricare dintre noi, cei care ne preocupăm de problemele internaționale, de diferite aspecte ale tensiunilor internaționale, am fi putut spune, cu ani în urmă, că este imposibil să existe o personalitate care să acționeze în sfera vieții politice ca un catalizator al tuturor celor care năzuiesc spre înțelegere și, în același timp, să fie apreciată ca atare de către cele mai diverse forțe din lume. Dar iată că există acest om: Președintele României, apreciat ca omul păcii, apreciat ca un prieten al popoarelor. Este un om al unității oamenilor, al colaborării dintre națiuni. Concepția sa privind dezvoltarea independentă a țării, a tuturor țărilor, concomitent cu extinderea conlucrării internaționale, se bucură de cel mai larg respect.“

O POLITICĂ bazată pe ideea profund umanistă a păcii ca valoare fundamentală a unei lumi în care oamenii să-și poată afirma, nestingheriți și neamenințați de umbra distrugerii, vocația lor constructivă, adăugând mereu și mereu noi valori la edificatul civilizației universale. O politică ce poartă acum, peste tot în lume, pecetea de neconfundat a modalității de abordare românești, cea a dialogului, cea a deschiderii spre cooperare și pace.

Iată ce aprecia în această privință JULIO GARRET AYLLON, președintele Senatului bolivian :

„Politica Partidului Comunist Român exprimă această voință de independență și demnitate națională a poporului, voință ce merită respectul tuturor națiunilor. Am avut, într-adevăr, posibilitatea să cunoaștem importante realizări ale poporului român în ultimii 40 de ani din istoria României, fapte exemplare, succese extraordinare. România a intrat într-o etapă de real avânt. Are o industrie modernă, o industrie cu tehnologie avansată, cu ramuri de vîrf. Toate acestea, ca și politica internațională a României, care o proiectează pe plan mondial ca pe o țară cu o poziție limpede și fermă în favoarea independenței și demnității națiunilor, merită încrederea tuturor popoarelor și țărilor. Consider că aceasta se datorează în mod fundamental orientărilor trasate de președintele Nicolae Ceaușescu.“

IN ACELAȘI sens, al aprecierii deosebite dată politicii de pace și colaborare promovată pe plan internațional de România și președintele Nicolae Ceaușescu, se exprima și senatorul HUGO ADRIAENSENS, președintele grupului parlamentar de prietenie Belgia-România, subliniind într-un interviu acordat presei române — legătura ce trebuie făcută între politica externă românească și mari-

le realizări din viața economică și socială a țării :

„Am considerat o datorie de onoare din partea mea să relev impresia puternică generată de imaginea României contemporane, de marile progrese pe care țara dumneavoastră le-a înregistrat în ultimele decenii. Cum am mai făcut-o adesea, în Belgia, am evidențiat și în cadrul intrevăderii cu șeful statului român că, în special în ultimii douăzeci de ani, realizările României au fost remarcabile și acei dintre noi care au avut prilejul să viziteze țara în diferite intervale, au putut să constate pretutindeni succesele obținute de poporul român pe drumul continuu dezvoltării economico-sociale. Un amplu proces de modernizare, care contribuie la crearea, prin eforturi proprii, a unor valori materiale și spirituale remarcabile. O hotărâre demnă de toată prețuirea, de a continua aceste eforturi, dincolo de anumite dificultăți temporare, reflex al crizei economice mondiale, de a continua sporirea potențialului economic al țării, în spiritul programelor de viitor atent elaborate [...]. Cunoscând inițiativele României, am avut plăcerea să împărtășesc președintelui Nicolae Ceaușescu înalta noastră apreciere pentru politica sa curajoasă pe care o desfășoară de atîția ani, pentru recente propuneri concrete în sfera dezarmării, destinderii și salvării păcii. Pot spune că în Europa occidentală ideile și activitatea prezidentului României în acest sens sint bine cunoscute, au o mare audiență. Personal, dau o înaltă prețuire eforturilor pe care le depune pentru încetarea cursei înarmărilor și pentru înțelegere între popoare. Cu ocazia unei expoziții Nicolae Ceaușescu și pacea lumii, expoziție organizată în Belgia, în orașul Wilbroek, de către Asociația culturală «Dacia», arătăm că, din frăgedă tinerețe, președintele României s-a consacrat luptei pentru libertatea socială și națională a țării sale, pentru pace și colaborare între popoare. Concepția novatoare, realistă, a șefului statului român cu privire la realizarea unei lumi mai bune și mai drepte se reflectă practic în toate documentele la elaborarea cărora a luat parte România, adoptate pe plan bilateral sau multilateral.“

ESTE reliefat rolul de prim-plan pe care îl are președintele Nicolae Ceaușescu în elaborarea tuturor hotărârilor care, constituindu-se într-un vast și consecvent plan de acțiune, au făcut ca România să se dezvolte în parametrii unui extraordinar dinamism, așa cum arată DR. RANKO PETKOVICI, editorul volumului Scrieri alese ale președintelui Nicolae Ceaușescu, apărut în Iugoslavia :

„Întregul proces de transformare a României într-o țară în continuă dezvoltare industrială este indisolubil legat de gândirea și activitatea prezidentului Ceaușescu. Locul și rolul important al țării dumneavoastră în relațiile internaționale contemporane n-ar putea fi înțelese fără curajul și înțuiția omului de

sale. Și este profund semnificativ faptul că acum — la sărbătoarea zilei de 1 Mai — cînd țara întreagă se pregătește să aniverseze cei 65 de ani de luminoasă istorie a Partidului Comunist Român, putem afirma că nu au fost niciodată atît de multe dovezi ale acestei înalte stime internaționale de care se bucură în întreaga lume România și conducătorul ei. Că niciodată, ca acum, glasul și mesajul românesc nu au fost atît de pertinent resimțite în adevărul și vizionarismul lor istoric, în lumina realităților politice ale acestui sfîrșit de secol. Niciodată, ca acum, n-a fost mai stringent faptul că lumea, scena politică internațională, au nevoie de adevărurile politice ce alcătuiesc doctrina politică Ceaușescu, prin ceea ce aceasta reprezintă soluție pașnică, benefică, la stările conflictuale grave ce amenință să degenereze într-o conflagrație mondială nimicitoare, cu consecințe dezastruoase pentru însăși supraviețuirea umanității.“

În acest context, subliniem câteva dintre luările de poziție ale unor mari personalități ale lumii contemporane, politicieni, economiști, ziariști, directori de case de editură, oameni de știință, relevînd modul în care este receptată activitatea și personalitatea complexă a prezidentului Nicolae Ceaușescu, rolul și locul său de frunte în lumea contemporană.

stat care este președintele României. El este unul dintre pionierii destinderii. Efortul consecvent pe care-l depune în favoarea dialogului și a întăririi încrederii și comprehensiunii între toate țările indiferent de căile lor de dezvoltare internă și de pozițiile lor în problemele internaționale, constituie o contribuție prețioasă la afirmarea principiilor coexistenței pașnice și active în lumea contemporană. Și trebuie acordată o importanță deosebită efortului angajat de președintele Ceaușescu în favoarea stabilirii de raporturi bazate pe egalitate în mișcarea muncitorească internațională.“

O ACTIVITATE pe plan intern și la scara întregii lumi care, prin originalitatea și valoarea punctelor de vedere exprimate, a acțiunilor consecvente în favoarea stabilirii unui climat propice dialogului, bune înțelegeri între popoare, prezintă un larg interes pentru popoare din cele mai diferite zone ale lumii. Iată declarația făcută de MOHAMED IBRAHIM AHMED, președintele Adunării Naționale a Poporului din Republica Democratică Somalia :

„Noi, somalezii, avem o deosebită considerație față de președintele României, care în ultimele două decenii a condus poporul său pe mereu noi trepte de dezvoltare, o dezvoltare ale cărei expresii am avut posibilitatea să le vedem în diverse domenii — în industrie, în agricultură. Activitatea conducătorului României constituie o contribuție importantă la soluționarea marilor probleme ale lumii contemporane, problemele păcii, ale dezarmării, cele economice și monetare, problemele țărilor în curs de dezvoltare, cele legate de neocolonialism, de starea de lucruri de pe continentul african, din Africa de Sud, din Namibia. Aceste probleme care — multe dintre ele — sint extrem de urgente, trebuie să fie rezolvate, în viziunea prezidentului Nicolae Ceaușescu, pe calea tratativilor, prin dialog și nu prin forță, poziție cu care simțem întru totul de acord.“

ZIARELE, agențiile de presă din întreaga lume s-au făcut de foarte multe ori ecoul propunerilor și inițiativelor românești, comentînd elogios politica internațională promovată de președintele Nicolae Ceaușescu. Iată, spre exemplu, ce consemna ziarul japonez „JAPAN TIMES“ :

„Președintele Nicolae Ceaușescu a acționat cu perseverență sa cunoscută pentru instaurarea unei noi ordini economice, oferind cele mai valoroase și realiste soluții, eliberate de orice scheme sau idei preconceptuate. Din 1965, președintele Nicolae Ceaușescu insistă asupra necesității instaurării între state a unor relații bazate pe egalitate în drepturi, neamestec în treburile interne, avantaj reciproc, renunțare la forță și la amenințarea cu forță. În acest spirit, printre altele, România a elaborat și prezentat un document detaliind poziția sa în problema instaurării unei noi ordini economice

internațională, document difuzat în 1975 la Sesiunea specială a Adunării Generale a O.N.U.“

TRADUSĂ în peste 20 de limbi, în 30 de țări de pe toate continentele, în peste 150 de volume, opera teoretică a prezidentului Nicolae Ceaușescu a suscitat un profund interes din partea publicului, recunoaștere a aprecierii date politicii și inițiativelor de politică externă ale României socialiste. Iată ce scria, în acest sens, scriitorul și publicistul grec LAMBROS ZOGAS :

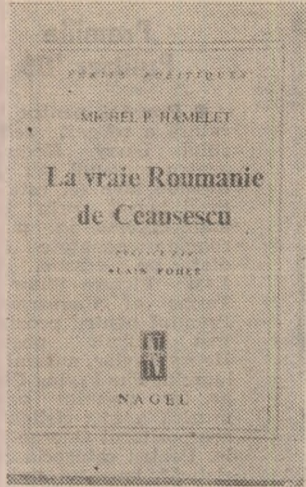
„Am tradus în limba greacă cinci volume din opera șefului statului român, convingerea că, mai mult ca oricînd în istoria sa, România, condusă de un mare om politic, reprezintă acum o prezență suverană și dinamică în arena mondială, în familia națiunilor. O prezență confirmată de contribuția sa activă la rezolvarea problemelor planetei noastre, de clarviziunea politicii privind cele mai importante evenimente ale lumii de azi, lume zdruncinată încă de atîtea confruntări și conflicte. Nu există nici o problemă majoră în abordarea căreia România, președintele Nicolae Ceaușescu să nu propună soluții, să nu se aplece în primele rînduri ale celor ce depun eforturi pentru ameliorarea stărilor de fapt, pentru eliminarea înfruntărilor și extinderea colaborării. Elaborată și pusă în practică în chip strălucit de președintele țării, politica României este o politică de prietenie și pace, de conlucrare cu toate statele indiferent de sistemul lor social politic.“

UN MODEL a ceea ce reprezintă un revoluționar, un om a cărui viață și credință au însemnat o dăruire totală pentru binele, fericirea și prosperitatea poporului său, președintele Nicolae Ceaușescu fiind un exemplu al omului politic ce a pus întotdeauna în față idealul nobil al propășirii națiunii sale. Iată ce spunea, în semn de înaltă apreciere, SAMORA MOISES MACHEL, președintele Republicii Populare Mozambic :

„Ceaușescu reprezintă interesele țării sale, bunăstarea întregului său popor, în țara sa și în afara țării sale. El este cel mai mare ambasador al poporului român, pregnantă sa imagine proiectată pentru a arăta ce înseamnă un român. De aceea trebuie să fiți mîndri! Este o mîndrie și pentru alți revoluționari, este o mîndrie pentru un comunist, pentru aceia care construiesc socialismul.“

IN CONȘTIINȚA contemporaneității, imaginea României, în extraordinara sa dinamică evolutivă, este asociată cu performanțele edificării unei industrii puternice într-un interval de timp relativ scurt, a unei agriculturi bazate pe concepții noi, revoluționare, rezultatul muncii unite a întregului popor însuflețit de chemările, îndemnulurile și orientările trasate cu clarviziune politică de secretarul general al partidului, președintele țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Iată această imagine, într-o relatare apărută în ziarul coreean „NORDON SINMUN“, sub titlul „Lucrul cel mai de preț“ :

„Toate transformările și progresul economico-social înregistrate în România sint expresia puternicei unități a clasei muncitoare, a poporului român în jurul Partidului Comunist Român, al eminențului său conducător, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Tocmai această unitate este lucrul cel mai de preț din cele constatate pretutindeni în România prietenă. Poporul român, unit în jurul Partidului Comunist Român, în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, acționează cu vigoare pentru transpunerea în viață a liniei partidului de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate. Partidul, poporul român, se ridică cu fermitate împotriva agresiunii și războiului, în apărarea păcii și luptă hotărît pentru salv-

gardarea păcii și securității în Europa. În relațiile internaționale, România se bucură de înaltă autoritate și mult prestigiu".

ESTE firesc, de aici, faptul că diverși conducători de edituri din întreaga lume au inclus în lista de apariții — uneori la intervale scurte, chiar an de an — lucrări semnate de președintele Nicolae Ceaușescu, analize pertinente asupra diverselor fenomene majore ale lumii contemporane. Iată ce afirmă LOUIS NAGEL, directorul casei de editură ce-i poartă numele, în care a apărut volumul. Pentru o politică de pace și cooperare internațională:

„Ideea publicării unei cărți care să prezinte concepția și acțiunile politice ale președintelui Nicolae Ceaușescu s-a născut cât se poate de firesc. Este vorba de faptul că, asemeni altor și altor contemporani ai noștri de pretutindeni, și eu împărtășesc concepțiile președintelui Nicolae Ceaușescu privind marile probleme ale lumii de astăzi. Cred că oricine pe glob împărtășește modul de a gândi al președintelui României asupra relațiilor care trebuie să se statornicească între state, concepția sa privind dreptul inalienabil al fiecărui stat de a fi independent și de a-și rezolva singur, călăuzindu-se după propriile interese și în conformitate cu voința, problemele sale, așa cum crede de cuviință.

Am avut privilegiul deosebit de a fi primit, în citeva rânduri, de conducătorul României contemporane și așa dori să remarc faptul că de fiecare dată am avut convingerea că mă aflu în fața unei personalități remarcabile, a unui eminent om politic, înzestrat cu curaj și în același timp cu un înalt simț al responsabilității, în fața unui om cu o gândire profundă și o prodigioasă putere de acțiune. Cel ce se află în preajma președintelui Nicolae Ceaușescu va fi întotdeauna impresionat de preocuparea permanentă și primordială pe care o manifestă față de destinele țării în fruntea căreia se află, față de binele poporului care l-a ales spre a-i fi conducător.

Și un ultim fapt pe care aș dori să-l remarc: oricât de complexe, de solicitante, de dificile s-ar dovedi problemele aflate în atenția președintelui, de fiecare dată, la sfârșitul convorbirii prilejuite de prietenia mea, conducătorul României a încheiat cu un suris, cu un semn de speranță, emanație a optimismului de neclintit cu care această personalitate proeminentă a lumii contemporane privește devenirea țării sale și a omenirii".

DEOSEBIT de apreciată este poziția președintelui Nicolae Ceaușescu în ceea ce privește modul de abordare și înțelegere a problematicei specifice tinereii generații, a viziunii pe care o propune, în spiritul rezolvării acestor probleme — de foarte multe ori presante și complexe — prin soluții ce oferă o mai bună integrare a tinereii generații în efortul colectiv al societății umane, o mai bună și eficace participare a ei în viața socială, într-o lume a păcii în care să se poată afirma pe deplin vocațiile sale constructive. Recunoscând meritele deosebite ale președintelui României, la 15 martie 1985, Uniunea Internațională a Studenților conferea tovarășului Nicolae Ceaușescu medalia de aur „17 noiembrie”, cea mai înaltă distincție a acestei organizații internaționale. Cu acest prilej STEPAN MIROSLAV, președintele U.I.S., spunea:

„Uniunea Internațională a Studenților dă o înaltă apreciere contribuției dumneavoastră, stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu, încă din fragedă tinerețe în fruntea mișcării revoluționare de tineret din România, în lupta tinereii generații, a întregului popor român, pentru eliberarea patriei de sub dominația fascistă. Este bine cunoscut faptul că, în anul 1939 — când norii de furtună amenințau Europa vestind cea mai mare conflagrație a istoriei, dumneavoastră vă aflați în primele rânduri ale luptei împotriva fascismului, a războiului, a încălcării drep-

tului popoarelor de a trăi în pace. În același timp, omagiam contribuția dumneavoastră la unirea eforturilor tinereii generații în procesul de reconstrucție pașnică a țării după război, în edificarea societății socialiste în România.

Uniunea Internațională a Studenților reliefează rolul determinant pe care îl aveți ca secretar general al Partidului Comunist Român și președinte al Republicii Socialiste România. Secretariatul Uniunii Internaționale a Studenților dă o înaltă apreciere mării dumneavoastră contribuții la soluționarea marilor probleme ale lumii contemporane, la cauza păcii, democrației și progresului social, la întărirea luptei forțelor progresiste, democratice, antiimperialiste din întreaga lume pentru pace și dezarmare, pentru o nouă ordine economică internațională, pentru o lume mai bună și mai dreaptă.

Miscarea internațională a studenților cunoaște și apreciază grija dumneavoastră constantă pentru îmbunătățirea condițiilor de muncă, studiu și viață ale tinereii generații, pentru afirmarea tineretului, inclusiv a studenților, în viața întregii societăți".

Opinii ce reprezintă o elocventă dovadă a modului în care oamenii de pe toate meridanele planetei sint sensibili la valoarea demersului politic românesc. Încheiem documentarul cu declarația făcută de publicistul și scriitorul britanic ROBERT GOVENDER, cu prilejul apariției în Marea Britanie a volumului „Nicolae Ceaușescu — Destinderea și dezarmarea — punctul de vedere românesc”:

„Aș dori să alătur vocea mea modestă oamenilor de stat, scriitorilor, poezilor, milioanele de muncitori, țărani, intelectuali din întreaga lume care urează viața lungă președintelui Nicolae Ceaușescu, pentru cauza dezvoltării socialismului în România și pentru edificarea unei lumi fără războaie și conflicte. Cartea mea despre Destindere și dezarmare își găsește sursa de inspirație în argumentele de o logică remarcabilă și în demersurile tenace, neobosite, ale președintelui României vizând îmbunătățirea climatului internațional, o mai bună înțelegere între state și lichidarea arsenalelor nucleare și a mentalităților războinice. [...] Acțiunea popoarelor pentru pace beneficiază de șansa ca în rindul promotorilor ei să se afle unul dintre cei mai iluștri oameni de stat ai epocii noastre, președintele României. Dacă astăzi manifestăm optimism în ce privește posibilitățile unei mai bune înțelegeri între marile puteri, aceasta se datorează și faptului că sint țări, ca România, care nu iau parte la conflictele din viața internațională, aflându-se în mod constant în slujba cauzei păcii și care exprimă în mod clar, la cel mai înalt nivel, aspirațiile a milioane de oameni simpli de pretutindeni, la pace pe Pământ, la înțelegere și bunăvoință între oameni și popoare.

Sint convins că, pentru istoricii viitorului, președintele Nicolae Ceaușescu va reprezenta unul din titanii care au jucat un rol de frunte în statornicirea unei păci o temporare, care nu este altceva decât o pauză între două războaie, ci o pace durabilă, o pace temeinică, menită să asigure omenirii progresul material, spiritual, educațional. Aceasta este, după aprecierea mea, esența filosoficiei președintelui Nicolae Ceaușescu și am nutrit convingerea că trebuie să vorbesc despre acest fapt într-o carte pentru ca și alții să poată afla aici o sursă de inspirație în lupta comună a umanității pentru pace".

Gânduri, sentimente de profundă stimă și admirație adresate președintelui României, tovarășul Nicolae Ceaușescu, ca un primos al aprecierii exprimate — cu toată sinceritatea conștiinței — uneia dintre cele mai profunde și strălucite personalități politice a timpului nostru.

Un documentar de Cristian Uteanu

PACE ȘI CULTURĂ

ASEMENEA întregii noastre istorii contemporane, care cu firească mindrie și îndreptățire îi poartă numele ilustru, documentele Partidului Comunist Român, ale F.D.U.S. și ale Marii Adunări Naționale, vibrante apeluri la dezarmare și pace, răsfring în spiritul lor lucid și în semnificațiile lor adinci gândirea creatoare și inovatoare, umanismul, patriotismul și internaționalismul secretarului nostru general și președintele țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu, unul dintre cei mai de seamă oameni politici și ideologi ai lumii contemporane, care a adus contribuții inestimabile, teoretice și practice, la stăvilirea primejdiei unui război nuclear, la salvagardarea păcii și la colaborarea între popoare. Exprimind vocația de pace și omenia proverbială a poporului român, președintele României socialiste apreciază, cu alita răspundere umanistă și îndreptățire, că nimic nu poate justifica continuarea experiențelor nucleare, că dezarmarea trebuie să includă nu numai armele nucleare, ci toate categoriile de așa-numite arme convenționale.

Suflet în sufletul poporului lor, oamenii de știință, artă și cultură, muncind cu dăruire sub compentă îndrumare a tovarășei acad. dr. ing. Elena Ceaușescu, președinta Comitetului național român „Oamenii de Știință și Pace”, susțin cu toată ființa lor ideile secretarului general al partidului, fiind convinși că **inter arma silent musae**, că între armele nucleare declanșate, muzele nu numai că tac, ci și mor, și odată cu moartea lor se stinge tot ceea ce genul uman — intruchipat de un Homer, Vergilius, Dante, Cervantes, Camoes, Shakespeare, Goethe, Poe, Hugo, Eminescu, Tolstoi, Brebeanu și atîția sculptori, arhitecți, pictori, muzicieni, filosofi — au creat mai valoros de-a lungul milenilor.

Intr-un război nuclear se stinge însăși **Viața!** Vor fi cenuși și giganticii zgirrie-nori ai bogatilor, și colibe săracilor, și musuroaiele de furnici, și cuiburile păsărilor, și păpusa unei inocente fetițe, și sculpturile geniale ale lui Michelangelo sau Brâncuși. Ca un monstru apocaliptic, războiul nuclear nu va cruta pe nimeni și nimic, tehnica lui oribilă va neantiza totul. De la arcurile aheilor din *Iliada* lui Homer la rachetele intercontinentale și la atitea arme sofisticate ce amenință distrugerea planetei Terra de zeci de ori — dacă această absurditate ar mai fi posibilă după primul dezastru nuclear — tehnica de război a cunoscut o evoluție înspăimîntătoare, care, prin urmările ei apocaliptice, poate fi apreciată ca o involuție, ducînd pînă la stingerea ultimei pilpiiri de viață.

Cît de tristă, cît de dureroasă imagine oferă moartea unui singur om! Cît de îngrozitoare ar fi moartea omenirii pe care nimeni n-ar avea cum s-o mai plîngă!

IATĂ de ce trebuie să rostim un categoric **NU** cursei inarmărilor și armelor nucleare, tendinței belicoase de a rezolva conflictele nu prin tratative, ci pe calea armelor, tendință care se manifestă virulent, sfidînd convențiile și morala internațională, încălcînd suveranitatea și independența statelor.

E trist să constăți că în conflictele inarmate vrea să aibă dreptate cel ce ucide mai multe vieți omenesti și cel ce distruge cele mai numeroase bunuri, cel ce poate oprima mai tare. De aceea, răspundem cu toată convingerea chemării secretarului nostru general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, care ne cere să facem totul ca să triumfe spiritul colaborării, răspunderea pentru soarta culturii și civilizației umane. Unii oameni politici de demult, pe care-i urmează astăzi unii cu o deosebită încăpăținare, crezînd într-un perpetuum bellum **omnium contra omnes**, într-un vesnic război al tuturor împotriva tuturor, au considerat că dacă vrei pace tre-

buie să te pregătești de război: **Si vis pacem para bellum**. Nimic mai inexact și mai absurd! Acumularea de arme nu poate fi destinată construcției și păcii, ci războiului și distrugerii. De aceea, dacă vrem pace, să ne pregătim de pace! Politica „descurajării prin inarmare” nu poate avea pînă la urmă alt rezultat decît declanșarea războiului.

Iată de ce ne bucură faptul că România, conștientă de adevărul că interesele păcii și securității internaționale cer tot mai imperios crearea de zone fără arme nucleare și chimice, se pronunță ferm pentru triumful rațiunii, pentru soluționarea conflictelor și problemelor litigioase dintre state numai pe calea tratativelor, renunțîndu-se la folosirea forței și la amenințarea cu forța. Instaurarea unui climat de încredere între popoare, de securitate și pace într-o lume fără arme și fără război, se impune ca o necesitate obiectivă a progresului fiecărei țări, a dezvoltării civilizației umane, în general.

Or, astăzi, omenirea se confruntă cu o situație absurdă. Bugetul inarmărilor atinge cifre astronomice, iar numărul oamenilor analfabeți, care mor de boli netratate și de foame în condiții de mizerie, de asemenea.

Cifrele aici sint direct proporționale.

Numai rațiunea, lupta popoarelor și „voia slobodă” — unul din atributele prin care Gheorghe Șincai definea noțiunea de om —, pot schimba raportul acesta neomenos, pot asigura dreptul la pace, dreptul la viață, la cultură și la civilizația milioanele de copii ai Terrei. Rațiunea ne cere să punem talentul uman, puterea atomului, forța nucleară în slujba omului și a vieții și nu în slujba morții.

E ceea ce învățămîntul, știința și cultura din România se străduiesc să facă.

SECRETARUL general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, ne-a arătat atît de convingător că socialismul se construiește în pace și colaborare cu alte popoare, în primul rînd cu cele socialiste, se făurește nu numai pentru oameni, ci și prin oameni, cu trudă tenace și dăruire patriotică, cu știință înaltă și conștiință revoluționară. Căci fără pace nu pot înflori știința și cultura, fără conștiință știința e infructuoasă, uneori chiar periculoasă, cum demonstrează unele practici internaționale, iar truda fără știință și conștiință se arată adeseori sifidică. Beneficiind de pace, de conducerea înțeleaptă a partidului, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, construcția socialismului în România a cunoscut înfăptuiri de epopee, multe dintre ele strălucit oglindite de arta noastră umanist socialistă. Știm că la obținerea unor asemenea rezultate o contribuție însemnată au adus-o învățămîntul, știința și cultura, care, sub conducerea și îndrumarea tovarășei acad. dr. ing. Elena Ceaușescu, președinta Consiliului Național al Științei și Învățămîntului, s-au implicat organic în procesul de făurire a valorilor materiale și spirituale și de formare a omului nou, apărător al păcii, luptător hotărît împotriva cursei inarmărilor și a pericolului nuclear.

Recentele manifestări de pace ale partidului și statului nostru ne prilejuiesc un legămint solemn față de marile erou al Păcii, secretarul general al partidului și președintele țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu, pe care-l asigurăm că vom depune toată puterea noastră de muncă și de creație pentru educarea poporului nostru în spiritul mărețelor idealuri de pace, colaborare și prietenie cu toate popoarele unei lumi fără arme și fără războaie, militînd ca producția de război să scadă pînă la dispariție și să crească tot mai mult, în toată lumea, producția de **Omenie, de Bine, Adevăr, Dreptate, Cinste și Echitate**.

Ion Dodu Bălan

LUMEA PE TELEX

Premiile Lenin - 1986

● Agenția T.A.S.S. informează că, în cursul săptămânii trecute, au fost atribuite Premiile Lenin 1986 unui număr de cincisprezece artiști, scriitori și arhitecți din Uniunea Sovietică.

Printre laureați, balerina Natalia Bessmertnova a fost laureată pentru interpretările sale de excepție pe scena Teatrului Bolșoi. Doi scriitori au primit și ei marile premii: este vorba despre Vasil Bikov și Ivan Vasiliev. Primul, pentru un nou roman, cu tematică anti-războinică, ce s-a bucurat de un succes deosebit din partea criticii literare și a publicului: **Semnul durerii**. Ivan Vasiliev este autorul unei serii întregi de schițe cu teme alese din actualitate, din problematica vieții de fiecare zi.

Au fost laureați, de-a

semeni, următorii arhitecți și artiști decoratori pentru activitatea lor deosebită în restaurarea palatelor și parcurilor cu caracter istoric din împrejurimile Leningradului: Aleksandr Kedrinski, Iakov Kazakov, Alexei Kociuev, Nadejda Oda, Piotr Ușakov și Anatoli Kuciumov. **Premiul Lenin 1986** a fost atribuit și actorului Evgheni Lebedev pentru contribuția adusă, pe o lungă perioadă, în cadrul Marelui teatru dramatic academic din Leningrad. În domeniul cinematografiei, premiul a fost decernat unui grup de cineaști gruzini pentru filmul **Fiul tău, Pământ**. Premiul a mai fost atribuit și compozitorului moscovit Andrei Eșpai, autorul **Concertului pentru oboi și orchestră**.

Cr. U.

Italo Svevo, dramaturg

● Piesa lui Italo Svevo **La regenerazione** a fost prezentată la Roma, după 13 ani, într-o nouă versiune scenică, semnată de Luigi Squarzina. Scrisă în 1928, anul morții scriitorului triestin, ea reerezintă, după opinia specialiștilor, „capodopera teatrală” a lui Svevo, având o certă filiație cu romanul **Conștiința lui**

Zeno, dar și cu alte pagini narrative ulterioare, în care scriitorul a abordat problema existențială. Subiectul rela și desfășoară, într-un registru ironic, dorința septuagenarului Giovanni Chierici de a-și regăsi vigoarea tinereții. Rolul principal este interpretat de actorul Gianrico Tedeschi.

Documente Grieg

● Parlamentul norvegian a aprobat fondurile necesare pentru achiziționarea unei mari colecții de manuscrise, partituri și scrisori ale compozitorului Edward Grieg. Documentele de mare valoare cultural-istorică vor intra în patrimoniul Bibliotecii publice din Bergen și al Bibliotecii Universității din Oslo.

Un premiu pentru Fellini

● Aflat la New York, unde, împreună cu Giulietta Masina, a asistat la premiera filmului **Ginger și Fred**, Federico Fellini a fost distins cu Premiul asociației regizorilor americani, pe care i l-a înmănat Elia Kazan.

Laurence Olivier într-un nou „musical”

● Teatrul de tip „musical” cunoaște o mare popularitate în actuala stagiune engleză. Celor zece spectacole ale genului aflate pe afiș li s-a mai adăugat acum unul, intitulat **Time**. Autorii săi, Cliff Richard și Dave Clark, l-au inclus printre protagoniști și pe lordul Laurence Olivier. Dar

pentru a nu-l aduce pe venerabilul actor seară de seară pe scenă, ci au imaginat prezența sa sub formă de secvențe filmate, pe care, folosind tehnici speciale, le-au integrat perfect în spectacole. În imagine, Laurence Olivier împreună cu Dave Clark.

Pentru întâia oară...

● ...în istoria teatrului rus și sovietic au fost reunite, pe scena Teatrului de Stat de dramă V.F. Komissarjevskaja din Leningrad, cele trei părți ale trilogiei lui A. K. Tolstoi: **Moartea lui Ivan cel Groaznic, Tarul Feodor Ioanovici și Tarul Boris**. Ruben Agamirzian, regizorul principal al teatrului, declară că „s-a lucrat mai bine de șase ani, împreună cu colectivul teatrului, la

montarea trilogiei. Toate părțile sunt reunite într-o concepție regizorală, fără a-și pierde, fiecare, semnificația de fabulă filosofică despre persoană, putere și moralitate. Spectatorul participă la o reprezentație în care se vede mecanismul necrușător „care-și devorează chiar exponentul”. Tema de bază este omul și societatea.

Premiul Chamisso

● Premiul literar „Adalbert von Chamisso” este unic în felul lui în Germania: el a fost creat pentru a încununa operele unor scriitori de expresie germană a căror limbă maternă nu este germana. (Chamisso însuși — celebrul părinte literar al lui Peter Schlemihl, omul care și-a vândut umbra —, francez de origine, a învățat limba germană la 14 ani). După scriitorul

turc Azar Ören (n. 1933, Istanbul), de curind a fost distins cu premiul „Adalbert von Chamisso” prozatorului sirian Rafiq Aș-Șami (n. 1946, Damasc), originar dintr-o familie de meșteșugari sirieni stabiliți în R. F. Germania. Scrierile ambilor autori se inspiră din viața imigranților („muncitorilor oaspeți”), din tribulațiile acestor inadaptați marginalizați în țara de adopțiune.

Heidelberg - 600

● Celebra Universitate de la Heidelberg va aniversa anul acesta 600 de ani de la fondare, eveniment căruia îi vor fi consacrate aproape 30 de congrese științifice internaționale. După cum a anunțat administrația universității, se prevede a considerabilă amplificare a bazei ei științifice, printre care construcția unor arhive cinematografice subterane și a unor noi centre de calcul pentru prelucrarea informației științifice la nivel federal, european și internațional. La festivitățile de la Heidelberg sunt așteptați 400 de rectori ai universităților din diferite țări.

Aleksei Arbuzov

● A încetat din viață, la vârsta de 78 de ani, Aleksei Arbuzov, dramaturgul contemporan ale cărui piese sunt cel mai mult jucate pe scenele teatrelor din U.R.S.S. Binecunoscut în Uniunea Sovietică și în întreaga lume, el este autorul unor lucrări precum **Tania** (1939), **Cale lungă** (1957), **Poveste din Irkuțk** (1959), **Ora douăsprezece** (1959), **Bietul meu Marat** (1965) — caracterizate prin poezie, lirism, umor, tandrețe și umanism. Piesa sa, **Comedie de modă veche** e în repertoriul actual al mai multor teatre românești.

Teatrul lui Moravia

● Sub titlul **L'angelo dell'informazione**, editura Bompiani publică un volum care reunește ultimele lucrări teatrale ale scriitorului Alberto Moravia. Între acestea se află și piesa **La cintura**, scrisă în 1984 și prezentată recent pe scena teatrului din Cosenza, în interpretarea actriței Marina Malfatti.

Premiile Pulitzer '86

● Premiul pentru literatură a revenit scriitorului Larry Mcmurtry pentru romanul său **Lo-nesome love** (el este autorul lansat prin două mari succese de public, romane adaptate imediat pe ecrane, **The Last Picture Show** și **Terms of Endearment**). Premiul pentru poezie a fost atribuit poetului Henry Taylor, autorul volumului **The Frying Change**, iar premiul pentru muzică a fost câștigat de compozitorul George Perle. Pentru categoria „ziaristică”, laureații sunt publicațiile „Mercurys”, „New York Times”, „Miami Herald Tribune”, „Philadelphia Inquirer”, și ziaristii Jim Breslin și Jack Fuller.

Ferit de negustorii de artă

● „Tot ce e mai bun din opera lui Picasso se află reunit în Muzeul din cartierul parizian Marais”. Este aprecierea criticilor și istoricilor de artă, acum, la câteva luni de la inaugurarea acestui așezământ care adăpostește cea mai importantă parte a operei pe care marile artiști a lăsat-o moștenire familiei sale. Colecția reprezintă 77 de ani din cariera prodigioasă a lui Pablo Picasso, începând cu un portret făcut la Corunna, în Spania, în 1895, și terminând cu ultimele imagini pline de culoare pictate la Mougins, în sudul Franței, în 1972. Explicația excelentei selecții de la Muzeul Picasso a fost dată de unul dintre specialiștii care s-a ocupat de alcătuirea ei: „Picasso păstra pentru el, ferindu-l de negustorii de artă, cele mai bune dintre creațiile sale, astfel încât într-o zi să poată exista un ansamblu ca acesta”. În imagine: o sculptură din patrimoniul Muzeului Picasso.

Istoria din Touraine

● Din această primăvară, vizitatorii Văii Loarei vor avea un nou punct de atracție: muzeul organizat din inițiativa orașului Tours în castelul regal. Restaurarea a durat 10 ani. Acum publicul poate afla date istorice importante din regiune, de la epoca galoromană la Renaștere, de la tratatul din L'Île D'Orpină la Congresul de la Tours etc. Regi, regine, războinici, pictori, doctori, revoluționari, scriitori, oameni politici, aproape o sută șazeci de personaje care reinvie pagini din istoria Franței. Fiecare sală este decorată în stilul epocii și al locului întâmplării reprezentate. Pot fi văzuți Anatole France primindu-și prietenii la Bachelier, Balzac confesându-se, Vigny admirând o pictură și chiar Richelieu stabilind planurile orașului. **L'Historial de Touraine** a imprumutat, în plimbarea prin școlă, idei de la muzeul Grévin, cu o iluminare specială care creează atmosferă. Muzeul nu folosește ghizi, ci numai o explicație a contextului pentru fiecare sală.

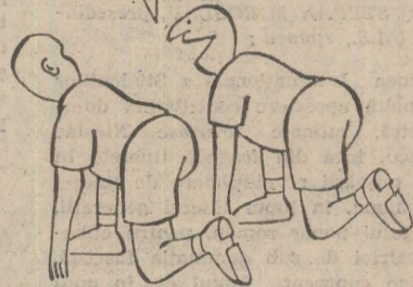

● Într-o carte recent apărută la Londra, celebrul sculptor Henry Moore (în imagine, în fața uneia din creațiile sale) își povestește viața, își analizează opera, impactul acesteia asupra epocii, influența contextului social și artistic în care a trăit asupra carierei sale. Relatări și reflecții au fost notate și transcrise de John Hedgecoe. Titlul cărții: **My Ideas, Inspiration and Life as an Artist** (Ideile mele, inspirația și viața mea de artist).

N. IONIȚĂ

„Verba volant...” ?

MAI BINE CU TREI ORE MAI DEVREME DECÎT CU UN MINUT PEA TÎRZIU

„Better three hours too soon than a minute too late” (William Shakespeare „The Merry Wives of Windsor”)

ATLAS

Despre muncă

■ „Dacă mă gândesc bine, singura fericire pe care o cunosc este munca”. Iată o frază care mi-a stăruit îndelung în minte înainte de a avea curajul s-o transcriu. Nu e, de altfel, prima oară când descopăr cit curaj cere mărturisirea adevărilor din cărțile de școală. Nimic nu e mai greu de demonstrat decît axiomele. Și totuși, iată: dacă mă gândesc bine, singura fericire pe care o cunosc este munca. Desigur, la prima vedere afirmația pare mai sigură de ea decît este într-adevăr. Aplombul ei îmbracă nu numai o reală convingere, ci și o modestă nesigurantă. Nu susțin că nu există alte feluri de fericiri, susțin doar că eu numai pe asta o cunosc. Nu susțin nici măcar că munca este o fericire, susțin doar că ea este singura idee despre fericire pe care mi-am putut-o eu face.

Mă întreb uneori ce-aș putea să-i opun? Nimic nu reușește să-i țină locul, în timp ce ea este în stare să compenseze orice. Ce distracții sau ce plăceri ar putea să mă stăpînească și să mă obsedeze asemenea ei, prin ani și prin decenii, fără ca zațul împlinirii să blocheze mecanismele continuității, fără ca senzația plictiselii sau sentimentul zădărniceii să apese și să usuce rădăcinile agățate în timp? Ce petreceri sau ce vacanțe ar reuși să mă pasioneze și să mă umple de aceeași triumfătoare certitudine că totul are un sens, că nimic nu e în zadar? Ce desfătări sau ce amuzamente ar putea să mă vindece, asemenea ei, de orice suferință și de orice singurătate, ca un universal și miraculos medicament? Munca este pentru mine soluția generală, leacul bun la orice, cheia tuturor ușilor, salvarea de toate necazurile. Ea este uitare dacă vreau să uit, tonic dacă mă simt slabă, regenerator dacă mă simt istovită, tovarăș dacă mă simt singură, calmant dacă mă simt tulburată, stimulent dacă mă simt apatică, soluție dacă sint deznădăjduită, scut dacă mi-e frică, armă dacă vreau să înving.

Citesc ce-am scris pînă aici și îmi dau seama — cu uimire și cu intimidare — că sint, probabil, un om fericit. Cineva care are la îndemînă — sau i se pare că are, ceea ce, la urma urmei, este același lucru — un atît de universal remediu nu mai are dreptul de a se plînge de ceva. Citesc ce-am scris pînă aici și realizez că libertatea de a-mi alege munca și bucuria de a o face se numără printre primele, primordialele noraice ale destinului meu. Pentru că a împiedica omul să-și iubească munca, a nu-l lăsa să se îndrepte spre ea liber și responsabil, beneficiar al roadelor și al sensului ei, înseamnă a-i răpi însuși rostul existenței lui specifice. Și nu există argument mai elocvent și mai caracterizant al unei istorii decît deducerea etimologică a muncii din chin.

Ana Blandiana

● Cincastul Otto Preminger (decembrie 1906 — aprilie 1986) considera că „e imposibil să inventezi o situație nouă, o comedie nouă sau o poveste nouă de iubire. Dar oamenii sînt totdeauna noi și dacă modifici puțin universul care-i înconjoară obții un lucru inedit, fascinant”. Acesta a fost, de fapt, principiul dinamic al întregii sale vieți. A făcut studii de drept și filosofie, dar a devenit om de teatru. elev, asistent și apoi asociat al lui Max Reinhardt; după promisiunea debut în filmul austriac (cu **Dragostea cea mare** — 1931), primind invitația Companiei „Fox”, pleacă însă să lucreze la Hollywood (**Subjugat de tine** — 1936). Neînțelegerile cu atotputernicul producător Darryl Zanuck îl fac să revină în luminile rampei. Succesul reprezentanței montate la New York, în 1939, cu piesa anti-naționalistă **Limita greșelii**, îl ajută să reintre — mai întâi ca interpret, apoi ca regizor și producător — pe platourile de la „Fox”, pentru a ecraniza același angajant text dramatic, în 1943. După **Laura** (inspirat dintr-un „policier”), pentru care e ales să candideze la Premiul Oscar pentru regie, pe anul 1944, Otto Preminger se impune ca unul dintre cei mai importanți autori din studiourile de peste ocean. El reface, în modul său propriu, o mai veche peliculă de Ernst Lubitsch, în al său **Scandal regal** (1945) și imaginează în **A treisprezecea**

serisoare (1951) un „re-make” după **Corbul** (1943) de Henri-Georges Clouzot; recitista, în 1949, **Avantajul lady-ei Windermere** de Oscar Wilde, transpune pe ecran **Carmen Jones** (1955), musicalul creat pe Broadway, în prelungirea nucelei lui Mérémeé și a operei lui Bizet, iar în 1959 **Porgy și Bess** de George Gershwin. De asemenea, în 1960, prin **Elementul uman**, se „reîntâlnește” cu marele prozator Graham Greene (care scrisese în 1957, piesa lui G.B. Shaw, pentru filmul său **Sfînta Ioana**). Totuși, în egală măsură îl preocupau întâmplările captivate din imediată sa apropiere și remodelate direct în limbaj filmic; chiar subiectul primei sale pelicule vineze preia un „fapt divers”, la fel ca și **Față de inger** (1953), iar **Curtea marțială pentru Billy**

Mitchell aduce, pe ecranele deceniului '50, un episod din existența autentică a controversatului lider militar din vremea celui de al doilea război mondial, sau **Rosebud** istoriceste, în 1975, un roman despre răpirea unor tinere aflate în croazieră și despre șantajul teroristilor.

Cu seninătate și luciditate, Otto Preminger s-a privit pe sine, ca și pe starurile de pretutindeni — au jucat sub îndrumarea lui Joan Crawford, Marilyn Monroe și Romy Schneider, Charles Laughton, Henry Fonda, Gary Cooper și John Wayne, Laurence Olivier și Peter O'Toole, Frank Sinatra, Robert Mitchum, Paul Newman, și Liza Minnelli, Hardy Krüger ori Isabelle Huppert. A acceptat calm elogiile, a primit cu detașare asprele critici și neșansele (cu toate că a fost, pentru a doua oară, nominalizat în 1963, cu filmul **Cardinalul**, pentru Oscarul de regie, a pierdut de puțin înalta distincție). În volumul său de memorii, publicat în 1977, refuză să se indigneze în fața „accidentelor” din bogata sa carieră, după cum evita să-și etaleze nostalgie izbinzile, intitulându-și cartea simplu: **O autobiografie**. Publicul nostru i-a văzut, în sălile obișnuite, la Cinematăca sau la televiziune, filmele **Luna e albastră**, **Bonjour, Tristesse!**, **Anatomia unei crime**, **Sfat și consălmănt**, **Bunny Lake a dispărut** ori **Grăbiți apusul soarelui!**

Sally Hemings

Este numele eroinei unei din cele mai frumoase povesti de iubire din America, dar și cea mai puțin cunoscută și mai controversată, apărută acum în limba franceză sub titlul **Fata din Virginia** (editura Albin Michel). Sculptoriță și poetă, licențiată a universității din Yale, scriitoarea americană de culoare Barbara Chasse-Riboud a scris o emoționantă „love story”, care se bucură de un imens succes. În S.U.A., acest roman a entuziasmat criticii și publicul, ca și numeroase personalități, printre care le cităm pe Mary McCarthy, John Galbraith și Kate Millet, romanul fiind premiat drept lucrarea cea mai

bună de ficțiune scrisă de o femeie americană, deși Barbara Chasse-Riboud trăiește de mai multă vreme la Paris. Thomas Jefferson (1743—1826), al treilea președinte al Statelor Unite ale Americii (1801—1809), autorul Declarației de independență, a trăit, timp de treizeci și opt de ani, adică pînă la sfîrșitul vieții sale, cu frumoasa și misterioasa Sally Hemings, o sclavă metisă, la adăpostul zădărniciilor din Monticello, plantația pe care o avea în Virginia. Această legătură ciudată și pasionată a început la Paris în 1787, cînd Jefferson era ambasadorul tinerei republici americane pe lângă curtea Franței. Sally Hemings n-avea atunci decât cînd-

sprezece ani. Din regatul Franței, autoarea își antrenează cititorii, de-a lungul acestei extraordinare povestiri romantice, în anticamerlele puterii din S.U.A., apoi îi face să participe la viața cotidiană, ca și la splendoarea celei de pe plantația din Monticello. În romanul său, Barbara Chasse-Riboud a reușit să zugrăvească un extraordinar tablou al Americii sclavagiste de la sfîrșitul secolului al XVIII-lea, o frescă grandioasă, păstrînd însă tot timpul datele reale ale istoriei, în centrul intrigii de iubire dintre această sclavă și omul politic care va deveni apoi președintele S.U.A., aflîndu-se documente din cele mai autentice.

José Sarney și arta povestirii

● Joi, 24 aprilie 1986, la Biblioteca Centrală Universitară, în Sala profesorilor, în prezența vicepreședintelui Consiliului Culturii și Educației Socialiste, Mihai Dulea, și a ambasadorului extraordinar și plenipotențiar al Republicii Federative a Braziliei în România, Carlos dos Santos Veras, a avut loc prezentarea volumului „Apele de Miazănoapte” de José Sarney, apărut recent în limba română la Editura Univers.

Au fost de față: prof. dr. Ilie Rădulescu, director în M.A.E., Constantin Toiu, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, George Bălăiță, director al Editurii Cartea Românească, Marin Sorescu, redactor șef al revistei „Ramuri”, prof. dr. Angela Ioan, șefa catedrei de literaturi române, conf. Andrei Ionescu, hispanist de la Universitatea București, dr. Gheorghe Trandafir, director general, și Valeriu Deciu, director, de la Centrala Editorială, Ioan Stoica, directorul Bibliotecii Centrale Universitare, scriitori, traducători, editori, oameni de cultură și artă, cititori.

Au rostit alocuțiuni de prezentare a operei și personalității autorului: prof. univ. dr. Romul Munteanu, directorul Editurii Univers, conf. dr. Mihai Zamfir, și Darie Novăcanu.

În aceeași zi, volumul „Apele de Miazănoapte” de José Sarney, a fost pus în difuzare în principalele librării din București și din țară.

UNA din cele mai frumoase surprize pe care le-au trăit cititorii de pe continentul nostru în ultimele două decenii a fost descoperirea prozei din America Latină.

Atîta vreme cît în culturile de pe vechiul nostru continent domina spiritul europocentrist, receptivitatea cititorilor din aceste medii de cultură se extindea pînă la scriitorii de genul lui Borges, care se integrau în modelele noastre de gândire. Pînă și ficțiunile absurde ale lui Borges sînt grefate pe un gen de absurd devenit familiar prin proza lui Kafka.

Traducerea în diverse limbi a operelor lui G. Marquez, M. Scorza, A. Carpentier, Roa Bastos, Mario Vargas Llosa, Ernesto Sabato etc., prezența masivă a romanelor și povestirilor acestor scriitori în viața noastră literară a anulat rezervele de la început, rezultate din neacomodarea cu alte tipuri de ficțiune, ca și cu alte moduri de construcție și motivare a intrigii romanesti.

Realul apare într-o ciudată mixtură cu fabulosul, miturile străvechi sînt topite în povestiri moderne, nevrosimilul devine verosimil, fluxurile afective sînt proiectate în exterior, universul romanesc din proza latino-americană căpătînd pentru noi o tentă absolut inedită. Genul acesta de literatură a fost încadrat de europeni în sfera „realismului magic”. Denumirea s-a dovedit a fi neadevătată. Scriitorul columbian Alfonso Lopez Michelsen a explicat cu un anumit prilej că tot ce considerăm noi europenii ca ireal sau magic în literatura din America Latină face parte din realitatea lor exterioară și interioară, modul acesta de-a gândi și de-a simți fiindu-le gravat în conștiință.

Cînd a apărut recent în librării volumul de povestiri **Apele de Miazănoapte** (traducere și note de Micaela Ghițescu, Editura Univers, 1986), publicul românesc se familiarizase de multă vreme cu acest orizont informațional. Literatura braziliană se impusese în viața noastră literară prin două romane fundamentale: **Gabriela de Jorge Amado** și **Domnul Ambasador** de Verissimo Erico. Amestec de erotism și cronică politică de moravuri, relevare a luptei dintre individ și sistem, romanele de acest gen investighează forța perturbantă a erosului, proiectată pe fundalul luptei pentru putere.

Scriitorul brazilian José Sarney (n. 1930 la Pinheiro, statul Maranhão) face parte dintr-o generație mai tină. José Sarney este poet, prozator și pictor. Înzestrat cu un talent precoce, el a obținut încă din 1945 un premiu pentru reportaje. În același an a publicat primul volum de versuri: **Cîntec de început**. În 1970 a apărut prima ediție din **Apele de Miazănoapte**. După ce a făcut studii de drept, scriitorul brazilian a deținut diverse funcții

politice și administrative de o notabilă importanță. În 1980 a fost ales membru al Academiei braziliene de literă, iar acum este președintele Republicii Federative a Braziliei.

Pentru a înțelege mai bine formația sa artistică se impune să precizăm foarte succint care au fost cele două direcții fundamentale care s-au configurat în viața literară din Brazilia. Una era marcată de tendința spre universal, deschiderea spre experiment fiind mediata de diferite modele europene. Atenția deosebită acordată operelor lui Huxley, Joyce, J. Green, Mauriac, Sartre, Th. Mann a stimulat romanul psihologic, proza comportamentistă, discursul literar polifonic conceput în cele mai diverse nuanțe.

Cea de-a doua tendință, încorporată și în opera lui José Sarney este marcată de **spiritul regionalist**, de cronicile și miturile locale, limba literară fiind și ea puternic impregnată de lexicul regional. José Sarney vine pe calea deschisă de Gumaraes Rosa (1908—1967) cu a cărei operă are profunde afinități. Personajele de prim plan ale acestuia sînt țărani, metisi, înși care ajung în conflict cu sistemul, văcari cu o existență nomadă etc. Discursul epic are inserții orale populare, iar descrierea relevă specificul local.

POVESTIRILE lui José Sarney din **Apele de Miazănoapte** potențează și mai mult aceste elemente, ironia creează în permanență anumite efecte de distanțare. Stilizarea personajelor și a peisajului este realizată cu un rafinament extrem de fin. Universul creat de scriitorul brazilian este populat cu personaje de la marginea societății, aventurieri dezintegrați din viața obișnuită și figuri maniacale. Povestirile pitorești și hazoase ale scriitorului au o forță epică deosebită în cazul în care viața se configurează ca o permanentă surpriză și aventură. Cea mai elocventă dintre acestea este **Cei trei Searăună**. Debutul povestirii se deschide subit printr-o întrebare. Portretele celor trei personaje sînt „desenate” cu o mină de maestru. Enunțurile sînt scurte și concentrate, lapidare.

Pitorescul cultivat de José Sarney este acompaniat de ironie și un discret spirit moralist. Dramele umane se încheie în chip firesc, luptele pentru putere sînt dezvăluite prin faza lor hilară, în familie pater partindu-se adeseori ca un om crud și intolerant.

Liric, epic și descriptiv, discursul cultivat de scriitor este polifonic, înzestrat cu o mare forță de evocare. În fiecare povestire alegorică trăiește o lume grefată pe un mit sau un simbol.

Arta de-a fabula a lui José Sarney este creatoare de lumi investite cu un anumit sens. José Sarney se anunță ca o mare devenire în viața literară contemporană.

Romul Munteanu

Jean NEGULESCU:

Amintiri (XXI)

Spre Hollywood

DACĂ Parisul fusese orasul Libertății în anii douăzeci, în pragul anilor treizeci capitala mondială a Viselor se numea Hollywood.

Cinematograful mi-a salvat de două ori viața. Înainte să-mi fi trecut măcar prin cap că filmele îmi vor acorda o șansă — și, prin ea, bunăstarea.

Într-o după-amiază, la București, la Capsa, împreună cu trei prieteni îmi sorbeam cafeaua. Printre ei se afla și Grigore Petrino, unul dintre cei mai bogați filiziții ai orașului meu natal, Craiova, care avea un superb Mercedes Sport, cu o caroserie specială și un motor super-cilindrat. Planuisem să ne întorcem toți patru la Craiova în aceeași seară, cu automobilul lui. M-am despărțit de ei ca să mă duc să-mi iau geamantanele de-acasă, de la cumnatul meu. În drum am trecut prin fața unui cinematograful la care peste câteva ceasuri urma să iasă în premieră un nou film cu Dolores del Rio — **What Price Glory**.

Mi-am cumpărat un bilet și m-am întors să-mi anunț prietenii că renunțam să mai plec cu ei. Au făcut mare haz pe socoteala mea spunîndu-mi că dacă doream cu orice preț să mai petrec o noapte în București, ar fi trebuit să nascocesc un motiv mai puțin cusut cu ață albă.

În aceeași noapte, mașina lor a fost izbită de un tren. În portbagaj aveau o canistră suplimentară cu benzină. A explodat și scrumul s-a ales de toți trei. O tragedie. În ce mă privește, un film îmi salvase viața.

Ani mai târziu, la Paris, am avut un al doilea semn al destinului. Traversam o perioadă de ghinioane. Eram suferind și fără o lețcaie. Cercetîndu-mi analizele și micro-radiografiile, medicul de la spitalul municipal a conchis că ascundeam în plămînuș sting un punct de tuberculoză. Prescripția lui conținea patru recomandări: „Du-te în Sud. Trăiește la soare. Mîncă bine. Odihnește-te bine.”

Disperat, am trimis la Salonul de Toamnă un nud. Rex Ingram, celebrul regizor de la Metro-Goldwyn-Mayer, l-a văzut și l-a cumpărat. Slavă cerului, trei mii de franci. Cinematograful mă salvase pentru a doua oară.

Mi-am plătit datoriile, mi-am cumpărat haine noi, o mare cantitate de curțori, pinză, pensule, hirtie și mi-am permis luxul extravagant de a-mi lua un... smoking.

Cu banii rămași — destui ca să mă pot considera bogat — am pornit spre Sud, spre soare și sănătate. Cîteva luni am trăit aproape în pielea goală sub razele astrului. Inotînd și mincînd pe săturate, pînă ce m-am vindecat total. Avea să

urmeze perioada Negresco și căsătoria mea.

Chiar dacă Dolores del Rio și Rex Ingram nu ar fi fost rînd pe rînd intermediarii bunelor intenții ale destinului în privința păstrării mele în viață, doi ani mai târziu, în Statele Unite, filmul ar fi devenit oricum marea mea pasiune. În întunericul pîlpiitor al sălilor de cinematograf din New York și Washington, rideam de unul singur în hohote sau sufeream împărțînd existența eroilor de pe ecran. Plin de emoție țineam mina nevinovatei Mary Pickford. Cu precizie de maestru făceam salturile, plonjoanele, săriturile lui Douglas Fairbanks. Mă identificam cu jocul delicat al surorilor Gish sau cu cel brutal al familiei Barrymore. Vibram la zimbetului delicios al Laurei La Plante, la micile șotii ale Clarei Bow. Îmi țineam respirația la prim-planurile Marlenei Dietrich și mai ales la ale Gretcii Garbo, convins că perfecțiunea își găsisse intruparea și că numele ei era Garbo.

N-avea nici un fel de importanță — abia acum îmi dau seama de asta — că în fiecare din acele filme, în preajma zeilor exista și cite un bărbat, dacă nu chiar doi. Nici nu-i vedeam. Pentru mine ei nu erau decît niște substituiți de-ai mei, îndrăgostitul credincios din rîndul al 23-lea.

UN an și mai bine am locuit în Greenwich Village, la număr 3 din Washington Square North. Pictam cu furie zgîrie-norii New-Yorkului; Winifred și eu mine ne-am construit o colibă în Munții Catskill. Mi-am cumpărat primul automobil, un Maxwell. Engleza mea progresa dar accentul nu se dădea bătut. În anul cînd Lindbergh a traversat oceanul a luat sfîrșit și căsnicia mea. Winifred m-a părăsit întorcîndu-se în Europa. Eu m-am mutat la Washington.

Încurajat de prietenii de la Legația Română, am deschis o școală cu scopul de a-i învăța pe copiii și pe adulții care nu puseseră în viața lor mina pe o pensulă tot ce știam eu despre artă.

Metoda mea pedagogică se baza pe o zicală străveche: „Talentul rezultă din muncă”. Viitorii mei elevi începeau prin a-mi spune: „Nu sînt în stare să trag nici măcar o linie dreaptă” — „Minunat, — le răspundeam eu — înseamnă că ești făcut pentru școala mea”. De mult ajutor mi-a fost și o mică șmecherie publicitară. Sloganul meu era: „Primele trei luni, nu se plătete; plătete doar cine vrea să continue”. Nu avea să se retragă nici un singur elev.

O expoziție personală mi-a cîștigat sprijinul și prietenia lui Duncan Phillippe, unul din regii colecționarilor de artă rară. Apoi un portret făcut ambasadorului Republicii Chile, Dona Herminia Arrate di Davila, aproape că m-a convins și pe mine și pe critici că toată lupta mea pentru a înțelege tot ceea ce fusese neobișnuit în Paris nu fusese în van.

La încheierea perioadei legale de separare matrimonială am intentat acțiune de divorț, pentru părăsirea de domiciliu, am închis școala și am pornit de-a curmezișul Americii, în automobil, cu intenția să vizitez și să surprind pe pînă aspecte din țara indienilor și a cowboysilor și, bîncîntes, cu gîndul să ajung la Hollywood.

Ca să mărturisesc tot adevărul, trebuie să recunosc că magnetismul Hollywoodului pornea și de la bani. În anii aceia de criză la Hollywood lumea avea încă parale. Pentru mine Hollywood însemna piine, unt și vin, ca să nu mai vorbesc de visuri și de făgăduieli de fericire. De aceasta din urmă avuseseră grijă din plin publicitatea studiourilor și propria mea imaginație.

În fiecare an, Asociația Muzeelor de pe Coasta de Vest invita un pictor străin și un pictor autohton să-și expună împreună lucrările în Muzeele ei. În anul acela, străinul ales am fost eu, iar Rockwell Kent și-a reprezentat compatrioții americani.

În românește de Manuela Cernat

O politică de pace pentru o lume a păcii

INTR-UNUL din cele mai recente documente de referință pentru politica externă a României socialiste, cuvântarea rostită de președintele Nicolae Ceaușescu la Plenara Consiliului Național al F.D.U.S., pacea — și inevitabilul ei însoțitor în epoca noastră, dezarmarea — este definită drept „factor hotărâtor pentru însăși existența vieții pe planeta noastră”. Desăvârșit sintetizată în această expresie, aspirația vitală de totdeauna a oamenilor de bine de pretutindeni este investită cu valențele de imperativ vital al epocii. Al epocii nucleare în care trăim de peste 40 de ani, ai epocii în care, pentru prima oară în întreaga sa istorie, omenirea se confruntă cu pericolul autodistrugerii pe care îl reprezintă un război nuclear.

Vocația de pace este un dat fundamental al poporului român și istoria sa, de peste două ori milenară, o confirmă constant. Dar este meritul Partidului Comunist Român — de la a cărui făurire se împlinesc în aceste zile 65 de ani — de a fi conferit acestei vocații de totdeauna a poporului nostru atributele de politică de partid și politică de stat. Este meritul inestimabil al secretarului general al partidului, președintelui Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, de a fi înzestrat tezaurul de gândire politică românească cu o concepție atotcuprinzătoare asupra păcii, ale cărei atribute definitorii sint ancorarea în realitățile concrete, caracterul dinamic, spiritul constructiv, umanismul.

România socialistă înțelege să slujească păcii prin tot ceea ce întreprinde în sfera vieții internaționale. Prin bunele relații pe care le dezvoltă cu toate țările lumii — țările socialiste, și în primul rând țările socialiste vecine, țările în curs de dezvoltare, țările capitaliste. Prin eforturile desfășurate în cimpul dezarmării, în primul rând al celei nucleare, în cadrul Conferințelor de la Stockholm, Viena și Geneva. Prin preocuparea susținută pentru înțărirea păcii și securității pe continentul european și pentru transformarea Balcanilor într-o zonă a păcii, fără arme nucleare și chimice, fără baze militare străine. Prin contribuția adusă la cauza lichidării subdezvoltării și a instaurării unei noi ordini economice internaționale. Prin inițiativa vizind creșterea rolului O.N.U., al celorlalte organizații internaționale în soluționarea marilor probleme ale omenirii.

În toate aceste domenii majore de preocupare a statelor se regăsește năzuința României de a face tot ce depinde de ea pentru a-și aduce contribuția, oriunde acest lucru este posibil, la reducerea tensiunii din viața internațională, la îmbunătățirea climatului general în lume, la edificarea unei securități reale pentru toate statele și toate popoarele, la statornicirea unei păci trainice și echitabile la scara întregii planete.

ÎN concepția României pacea trece prin dezarmare. Nu se poate concepe o lume pașnică și sigură în condițiile în care stocurile de arme nucleare, dacă ar fi detonate, fie și în parte, ar duce la extincția iremediabilă a vieții pe Terra. Trăind, așadar, pe o planetă suprasaturată de mijloace de distrugere dar în care, tragic și enorm paradox, competiția inarmărilor continuă într-un ritm practic fără opreliști. Un arsenal nuclear mondial care este evaluat la circa 50 000 de ogive primește în continuare — ca „piinea cea de toate zilele” — în medie cite zece noi arme nucleare la fiecare 24 de ore. Cele două mari puteri nucleare — Statele Unite și Uniunea Sovietică — au convenit în primul rând să elimine din arsenalul lor toate armele nucleare, să acționeze pentru reducerea și, în cele din urmă, eliminarea armelor nucleare. Cu toate acestea, și în condițiile în care Uniunea Sovietică a instituit și respectat un moratoriu unilateral privind experiențele cu arme nucleare, Statele Unite au efectuat trei teste cu această armă în deșertul Nevada. Mai trebuie oare spus că experiențele nucleare nu se fac pentru a ajută la adoptarea unor măsuri de dezarmare nucleară, că rostul lor este tocmai de a duce la arme tot mai sofisticate și mai distrugătoare?

De câțiva ani, la orizontul omenirii se profilează un nou pericol. După ce a acaparat întinderile de uscat și de apă ale planetei, spațiul atmosferic și adincurile mărilor și oceanelor lumii, cursa inarmărilor amenință să se extindă și în Cosmos. Planurile de militarizare a spațiului cosmic, cunoscute sub numele de „războiul stelelor” și prezentate ca avind un caracter eminentemente defensiv, mai mult, ca fiind de natură să elimine o dată pentru totdeauna pericolul războiului nuclear, reprezintă în fapt un pas nou, deosebit de riscant, în procesul inarmărilor, ale cărui efecte nu pot fi decit sporirea considerabilă a coeficientului de nesiguranță în încordare, de amenințare și pericol, pentru toate statele și toate popoarele.

Se constată apoi — așa cum se menționează în recente analize făcute asupra situației internaționale de președintele Nicolae Ceaușescu — faptul că armele clasice, „calitizate” și ele în ritm susținut, au ajuns să rivalizeze în unele privințe ca putere de distrugere cu armele nucleare, cu armele de nimicire în masă în general.

Îată, într-adevăr, evoluții (de fapt involuții) cit se poate de primejdioase pe terenul inarmărilor, asupra cărora președintele Nicolae Ceaușescu atrage atenția în modul cel mai responsabil, deschis și curajos. Analiza de mare profunzime și luciditate pe care conducătorul partidului și statului nostru o face asupra actualului moment internațional relevă încă un element de serioasă preocupare față de soarta lumii și anume faptul că toată această acumulare enormă de capacități distructive are loc într-un context global, politic și economic, serios înrăutățit

și, prin aceasta, tot mai vulnerabil la evoluții din ce în ce mai periculoase. Ultimele luni au dus la „o anumită accentuare a încordării în viața mondială” — așa după cum apreciază președintele Nicolae Ceaușescu — și aceasta îndeosebi datorită experiențelor nucleare americane; acțiunilor militare întreprinse de S.U.A. împotriva Libiei; menținerii unor focare de încordare și confruntare cum sint războiul dintre Irak și Iran, conflictul din Orientul Mijlociu, stările conflictuale sau ostilitățile militare din alte puncte ale globului; înrăutățirii situației economice a țărilor în curs de dezvoltare, care de asemenea constituie un factor de insecurity pe plan mondial.

Intr-un asemenea cadru global tulburat și tensionat, există pericolul ca mersul primejdios al evenimentelor într-o zonă sau alta, într-un domeniu sau altul, să se precipite, până la a deveni un detonator pentru uriașele cantități de arme aflate în arsenalele lumii, ceea ce ar putea duce la un nou război mondial, război care — așa cum avertizează președintele României — s-ar transforma în mod inevitabil într-un cataclism nuclear atotdistrugător.

OMENIREA traversează, așadar, un moment de mare încercare, de fapt de cea mai mare încercare în întreaga sa devenire. Un moment decisiv. Până nu este prea târziu. Un moment în care trebuie folosit fiecare prilej, fiecare șansă, pentru a ameliora actuala stare de lucruri din cimpul vieții internaționale. Un asemenea prilej, o asemenea șansă de reprezentare Anul Internațional al Păcii, proclamat de O.N.U. la inițiativa unor state membre ale organizației în rindul cărora se numără și țara noastră.

„Anul Internațional al Păcii” — subliniază președintele Nicolae Ceaușescu — trebuie să nu rămână un an de declarații și proclamații; el „trebuie să determine acțiuni și înțelegeri concrete, reale în direcția opririi cursei inarmării, a dezarmării și asigurării păcii”. Mai mult, acest An trebuie „să marcheze trecerea la o politică nouă — de la confruntare la o politică de soluționare a problemelor pe calea tratativilor, la o politică de dezarmare”.

În viziunea României, Anul Internațional al Păcii nu este investit, prin simpla sa proclamare ca atare, drept moment providențial pentru omenire. El poate constitui însă un început. Problemele enorme care s-au acumulat și agravat în timp și, înaintea tuturor, problemele inarmărilor nu pot fi soluționate de la o zi la alta sau chiar în decursul a 365 de zile. În fața statelor, a factorilor lor responsabili, stă un proces complex și anevoios de înfăptuit, o cale lungă și deloc rectilinie de străbătut, până la atingerea obiectivului final, năzuință supremă a omenirii: crearea unei lumi mai bune și mai drepte, fără arme și fără războaie, a păcii, înțelegerii, securității, colaborării și progresului general. Dar fiecare proces are un moment inițial, fiecare cale are un punct de pornire, un prim pas. Asemenea pași pot fi făcuți, potrivit aprecierii partidului și statului nostru, tocmai în probleme din cele mai acute ale vieții internaționale și ele ar trebui să se materializeze în încetarea tuturor experiențelor nucleare și realizarea unui acord general în această privință, renunțarea definitivă la practicile politicii de forță și de amenințare cu folosirea ei, încetarea tuturor conflictelor militare și soluționarea tuturor problemelor litigioase dintre state numai pe cale politică, prin tratative, adoptarea unor măsuri de dezarmare nucleară și de stopare a procesului de militarizare a Cosmosului, lichidarea subdezvoltării și asigurarea condițiilor necesare pentru dezvoltarea economică și socială independentă a fiecărei națiuni.

Aceste direcții imediate de abordare apreciate de președintele Nicolae Ceaușescu drept modalități reale, concrete, de a onora prin fapte Anul Internațional al Păcii, sint de natură să permită o abordare într-adevăr nouă a marilor probleme ale păcii și războiului în epoca noastră.

MAREA operă constructivă în care este angajat poporul român este o operă eminentă pașnică. Întreaga politică externă a țării urmărește statornicirea climatului general optim pentru dezvoltarea în pace și securitate, la adăpost de orice amenințare din afară, a fiecărei țări, a fiecărui popor. Un climat și o stare de fapt care să elibereze lumea deopotrivă de povara tot mai copleșitoare a inarmărilor și de spectrul unui holocaust nuclear, astfel încit toate energiile și potențialitățile fiecărei națiuni să se consacre numai și numai activităților pașnice, constructive, înfăptuirii programelor de propășire economică-socială pe care toate statele, indiferent de nivelul lor de dezvoltare, le doresc împlinite. Strategia de pace a României socialiste, a președintelui Nicolae Ceaușescu, urmărește de aceea, deopotrivă, edificarea societății socialiste multilaterale dezvoltate și înaintarea spre comunism și făurirea unei lumi a păcii, înțelegerii și cooperării.

DE peste patru decenii, și cu deosebire de la istoricul Congres al IX-lea al partidului, țara noastră desfășoară o politică de pace și înțelegeri internaționale unanim apreciate în lume pentru realismul și principialitatea care o definesc. În această politică activă de pace se află și ulul din izvoarele viguroase ale prestigiului fără seamăn de care beneficiază astăzi în conștiința lumii România — Țara a Păcii și președintele Nicolae Ceaușescu — Erou al Păcii.

Corneliu Basarab

ETHEL LUCACI BĂIAȘ : Pace

Fîntîna vieții

SE stie cu siguranță care e cel mai mare inalt munte. Dar ce se stie despre oceanul de apă din valea satului meu prin care alitea generații au făcut legătura cu țara și cu lumea? Aici, de Armindeni, învățătorul meu organiza serbări și noi, școlarii, recitam versuri prin care de 1 Mai se proclamău Munca și Pacea popoarelor. De aici noi comunicam cu lumea și exista o puternică senzație că Lumea ne auzea. Pe urmă s-a petrecut ceva groaznic, dar împlinirea se cere povestită cumva mai pe larg. De 1 Mai, în locul acela al nostru prin care noi ne legam cu lumea și lumea se lega cu noi, se făcea din crengi verzi de gorun și de arțar, aduse din pădurea de deasupra, un fel de arc de triumf al păcii pe pământ. Căci locul acela, ca într-un mit, era atunci pentru noi un punct al planetei prin care respira țihna. Și-apoi era munca făcută în liniște, iar simbolul se concretiza printr-un fapt extraordinar, anume că noi, școlarii, sădeam cite un pomisor. De aceea în satul meu de pe Coasta ziua de 1 Mai se numea și „Ziua sădării pomilor”. Dar, cum spun, acolo era și o fîntînă. Astfel, încit, pe timpul copilăriei mele, valea se umplea cu pomi, iar fîntîna mi se părea un fel de tub sticlos prin care am fi putut vedea caii pascind, cabrat, la antipod. Căci învățătorul ne spusese o maximă a lui Probus Marcus Aurelius, împărat roman dintre anii 276—282, „hărbat plin de vlagă, viteaz, drept, superior prin bunătate”, în virtutea căreia de atunci încolo (adică încoace) „caii se vor naște numai pentru pace” — spunind, totodată, sătul de războaie, „că nicăieri n-o să se mai audă sunete de trîmbiță, că oamenii or să lucreze pămîntul liniștiți, că or să se perfecționeze în artă”, atingîndu-se în acest chip „veacul de aur”.

Dat fiind faptul că astfel de cuvinte fuseseră rostite, oratoric, pe un podium din valea satului meu, făcut din lemne de stejar și de carpen aduse de noi, copiii, din Pădurea Jereștei, numai cu o zi mai înainte, adică pe 30 aprilie, ca de 1 Mai să fie și fraged și puternic prin seva încă involvurată în trunchiurile proaspăt decojite, am avut mereu față de fîntînă un sentiment aparte. — Prin ea, cum am mai spus — satul comunicînd în închipuirea mea cu Sfera pămînteană, așa cum cred că se și întîmplă oriunde și oricînd, cu oricare punct de pe glob, fie el celebru sau anonim. Dar îată și tragedia: fîntîna mea a ars. O fîntînă arsă? Nicăieri nu cred să se fi petrecut o asemenea întîmplare: să ardă apa unei fîntîni? S-ar putea să nu fi ars, s-ar putea ca auzim să fi fost numai speriat, să-și fi găsit alt loc de izvorare, înșind într-un alt punct la suprafață, înviind pămîntul cu bogăția lui fără de care viața însăși nu ar exista. Fiindcă în locul din care dispăruse, totul se uscăse pirjolit. Nimic nu mai creștea. O groapă se căsa cauzată, avind parcă dinții morții, și noi o ocoleam înfiorați.

Fîntîna satului meu a ars din cauza unei bombe. A căzut pe cînd nimeni nu s-asteptase. A căzut dintr-o „nașă cu cioc de fier” — ce trecea spre Ploiești. Satul meu e în Oltenia, lîngă Tirgu Jiu, dar lungă distanță, de-atîtea ore cu trenul, nu conta pentru un bombardier. N-a murit nimeni. Doar un copil, acum bărbat în toată firea, a rămas schiop. E clar pentru mine că pilotul cu al săi s-au prîpît, că ghizdurile fîntîni mele nu erau pereti de cisterne.

În anii următori am răzcut fîntîna. Era din nou vie, și alți copii comunică acum prin ea cu pămîntul; alți copii văd prin ea caii pascînd la antipod.

Legătura cu oamenii se face din oricare colț al Planetei.

Eu și consătenii mei o facem prin fîntîna din valea satului meu, niciodată otrăvită sau secată, fiindcă nicînd forțele răului n-au putut învinge apa vie a vieții.

Vasile Băran

„România literară”

Săptămînal de literatură și artă editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

Director GEORGE IVASCU

5 lei